

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 21. SIJEČNJA 2005. * CIJENA 30 DINARA * BROJ 102

Intervju:
Milorad Pupovac

Poljoprivredni krediti

Poticaj za mlade na selu

TEMA BROJA: MOGUĆNOST OČUVANJA JEZIKA I KULTURE MANJINSKIH ZAJEDNICA

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, dr. Marija P. Matarić,
Dražen Prčić, Stipan Stipić, Zvonko Sarić,
Zvonko Tadijan, Tomislav Žigmanov**V. D. DIREKTORA I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

Ponovno sankcije

Farsa s Haškim sudom i optuženima za ratne zločine, koji misteriozno nestaju, ili se ne zna gdje su, ili naprasno oboljevaju, vratila je priču naših odnosa s međunarodnom zajednicom na početne stranice odavno pročitane, ali neshvaćene knjige. Deset milijuna zaustavljenih zelembaća od strane Amerike, i bojazan da će uskoro slično postupiti Europska unija, a da će onda u skladu s tim reagirati Svjetska banka, MMF i svi ostali, naslućuju kraj zavaravanju da se ovako može i dalje.

Čak i pojedini ministri sramežljivo i tiho priznaju, da bi ovo s američkim sankcijama moglo biti opasno, i da se više nema kud, nego ispunjavati obveze i obećanja. A to je na ovim prostorima najteže. Nekako, nema tradiciju.

Zaobilazi se istina na sve strane i na svim razinama, a meta neistina su, kako najmoćniji ljudi u svijetu, tako i mali čovjek koji je učen da vjeruje. I, što više vjeruje, to ga više lažu.

Neodgovorna i neostvarena obećanja – predizborna, izborna, poslijeizborna, svejedno kakva – na kraju se uvijek vrte autoru. I nama se, u ovoj zemlji i na ovim prostorima, kao odgovornima za predstavnike koje smo birali, vraćaju i vraćat će se, sve dok ta lažna obećanja ne postanu od javnosti i od institucija osuđena sramotna radnja. Što god bilo u pitanju.

Sasvim je sigurno da ove najnovije sankcije neće na ceste vratiti plastične kante za benzin, niti će buvljaci ponovno procvjetati, ali sama činjenica, da oko nas svi, ama baš svi, znaju što rade i napreduju, a samo mi tapkamo u mjestu i okolo lažemo i druge i sebe, dovoljna je da ubije optimizam.

Riješit će se problem do kraja siječnja, kažu sada, prije toga su se obećavali neki drugi datumi, izmišljale su se sintagme tipa jednosmjerna, dvosmjerna, višesmjerna suradnja s Haagom, ali je sve vodilo k tome da se ništa ne dogodi. Jedan visoki državni dužnosnik sada kaže da se ne može s optuženim generalima tek tako, jer, eto, na jugu Srbije se opet kuha i nije u redu da oni sada razmišljaju o trivijalnostima kao što je Sud za ratne zločine. I to inzistiranje na dragovoljnoj predaji umjesto uhićenja, nije ništa drugo do bezobrazluk. Jesu li isti ti generali, dok su trajale mobilizacije za njihove ratove, molili vojne obveznike da se dragovoljno prijave za bojišnicu, ili ih je jurila vojna policija i lovila kao zečeve?

Netko nas uporno sprečava da prošlost prepustimo zaboravu.

Z. P.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Nada Sudarević

Rječita poruka: Fasada sjedišta HBŠS u Subotici

Dujko Runje

Hrvati sumnjaju u dobru volju TV NS.....7

Poslije četvrtih predsjedničkih izbora u Hrvatskoj

S Mesićem u Europsku Uniju.....8,9

Obrazovanje u Subotici i nacionalna struktura

Puno pitanja, malo odgovora.....10-13

Regionalna suradnja sa susjedima

Na granici EU.....14,15

Intervju

Dr. Milorad Pupovac.....16-19

Mogućnost očuvanja jezika

**Europski dom
kao sigurnost opstanka.....20-23**

Veliko prelo u Subotici

Kolo igra, tamburica svira.....40,41

Trideset pet godina »Bunjevačkog kola«

Institucija hrvatske kulture.....44,45**ČETVRTAK, 13. 1.****NATO**

NATO je ocijenio kako su vlasti Srbije na pravi način postupile u rješavanju napetosti na jugu Srbije i kako je vidljivo da se tamošnje prilike smiruju. Dužnosnik u sjedištu NATO-a u Bruxellesu rekao je da NATO poziva i vlasti Srbije i albansku stranu da učine sve kako bi napetosti na jugu Srbije odmah bile smirene jer je to u interesu svih.

Manjine

Kada je riječ o položaju etničkih i vjerskih manjina Human Rights Watch, u odjeljku koji se odnosi na SiCG bez Kosova, ocjenjuje da vlasti nisu na adekvatan način odgovorile na eksploziju etničkog i vjerskog nasilja u Srbiji u ožujku 2004., kao ni na val nasilja niže razine nad nersprskim stanovništvom u Vojvodini.

Između ostalog, navodeći da je 17. ožujka prošle godine u Novom Sadu policija promatrala kako demonstranti napadaju centar islamske zajednice i uništavaju slastičarne i pekarnice čiji su vlasnici Albanci ili muslimani, HRW dodaje kako su idućih mjeseci tužitelji u Nišu i Beogradu optužili tridesetak ljudi za sudjelovanje u neredima i nasilju, ali ne za etnički ili vjerski motivirano nasilje.

U izvješću se navodi i da su u Vojvodini od siječnja 2004. zabilježene desetine incidenata protiv pripadnika manjina, kao i da su vlasti u početku negirale da je riječ o etnički motiviranim incidentima, da bi tek nakon osuda iz međunarodne zajednice priznale kako postoji problem. Većina slučajeva, dodaje HRW, nije stigla do suda ili se sve završilo na manjim kaznama za remećenje mira, dodaje se u izvješću.

PETAK, 14. 1.**Sankcije**

SAD su uvele nove financijske i druge sankcije Srbiji zbog izostanka suradnje SiCG sa Sudom za ratne zločine u Den Haagu. State Department naglašava da pod suradnjom podrazumijeva davanje uvida u dokumente, predaju i prebacivanje optuženih ili pomoć u njihovu uhićenju, te sve druge napore, posebice za uhićenje i izručenje Ratka Mladića.

Usto, zračnoj kompaniji JAT ne dopušta se ponovno uspostavljanje redovite linije na relaciji Beograd-New York, što je bilo najavljeno za svibanj ove godine. Najviše zabrinjava to što će američke sankcije opasno utjecati na suradnju s drugim zemljama i međunarodnim institucijama, posebice financijskim, u trenutku kad je država u ozbiljnoj političkoj i ekonomskoj krizi.

Zbog nesuradnje ukupna je svota pomoći koja je izostala dosegla 40 milijuna dolara. Sve će to utjecati na suradnju s vladom Srbije, rekao je američki veleposlanik Michael Polt. Naglasio je da SAD povlači i svoje savjetnike iz srpskih ministarstava zadužene za tehnička pitanja. Naveo je velik broj neprilika s kojima će se Srbija susresti na međunarodnom planu u ekonomskoj i političkoj sferi, istaknuvši da je sve moguće lako i brzo promijeniti uspostavljanjem bezuvjetne suradnje s Haagom.

Reagiranje

Prvo reagiranje službenog Beograda stiglo je iz Ureda srbijanskog predsjednika Borisa Tadića, u kojem se za nove neprilike izravno optužuje srbijanski premijer Vojislav Koštunica.

Bosanski

Odbor za prosvjetu Skupštine Srbije traži poništenje odluke ministra prosvjete o uvođenju bosanskog jezika s elementima nacionalne kulture kao izbornog predmeta u školama u općinama Novi Pazar, Tutin i Sjenica. Ministar prosvjete i sporta Slobodan Vuksanović nedavno je donio odluku da se u nastavni plan za ovu školsku godinu, uvrsti bosanski jezik kao izborni u sredinama gdje žive Bošnjaci.

SUBOTA, 15. 1.

Podsjećanje

Predsjednik Vlade Hrvatske Ivo Sanader čestitao je svim hrvatskim građanima Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. Petnaesti siječnja 1992. smatra se jednim od najvažnijih događaja hrvatske povijesti. Toga je dana 12 tadašnjih članica EU priznalo Hrvatsku kao suverenu i samostalnu državu.

Predaja

Haški optuženik, bosanski Srbin Savo Todović (52) dragovoljno se predao pripadnicima Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske i iz Banje Luke je prevezen u Den Haag, potvrdio je visoki dužnosnik MUP-a Republike Srpske. Savo Todović optužen je za povrede Ženevskih konvencija i zločine protiv čovječnosti, koje je počinio u vrijeme rata u Bosni i Hercegovini kao zamjenik upravitelja Kazneno-popravnog doma u Foči u razdoblju od travnja 1992. do kolovoza 1993. godine.

Titan

Europska svemirska sonda Higena počela je s prikupljanjem podataka s površine Saturnovog mjeseca Titana. Pošto je sigurno sletjela na najveći satelit šestoga planeta Sunčevog sustava, sonda već prikuplja podatke, a po prvim saznanjima, moguće je da na ovom satelitu postoji voda. Smatra se da su uvjeti na Titanu približni onima koji su postojali na Zemlji prije 3,5 milijardi godina, prije pojave života. Nikada se do sada niti jedna letjelica sa Zemlje nije spustila na tako udaljeno nebesko tijelo. Najudaljenije nebesko tijelo, na koje smo do sada spuštali kozmičke brodove i sonde, bio je Jupiter. Ovoga puta ta granicu je pomjerena dvostruko i to je sada Saturnov satelit Titan, koji je od Sunca udaljen oko milijardu i pol kilometara.

NEDJELJA, 16. 1.

Mesić

U drugom krugu izbora za predsjednika Hrvatske nadmoćno je pobijedio Stjepan Mesić, sa 66 posto glasova, ispred Jadranke Kosor koja je osvojila 34 posto glasova građana Hrvatske. Inače, ovo su prvi izbori koje ne nadgledaju međunarodni promatrači, što je ocijenjeno kao jačanje međunarodnog povjerenja u hrvatske institucije. Na drugi krug izbora izašlo je izašlo je 51.13 posto birača.

Prijetnje

Fond za humanitarno pravo je priopćio kako predstavnici BIA u Surdulici, Vladičinom Hanu i Vranju provjeravaju građane, prijete im i »organiziraju terorističke akte«. Razlog je, prema priopćenju FHP-a, da bi se »otkrili izvori Fonda i spriječili ljudi da javno govore o spaljivanju tijela kosovskih Albanaca« u tvornici »Mačkatica« u Surdulici.

Ploča

Nepoznate osobe postavile su u Trilju ploču s natpisom »Žrtvama komunističkog terora i svim ustašama«. Ploča je uklonjena u nedjelju ujutro, priopćila je splitsko-dalmatinska Policijska uprava. Ploča je veličine 50 puta 50 centimetara, postavljena na željeznom postolju na travnjaku u Ulici kralja Tomislava, uz obalu Cetine. Policijska uprava je priopćila kako pri uklanjanju ploče nije bilo problema.

PONEDJELJAK, 17. 1.

Pregovori

Hrvatski premijer Ivo Sanader, ministar vanjskih poslova u ostavci Miomir Žužul i ministrica europskih integracija Kolinda Grabar Kitarić sastali su se u Bruxellesu s vodećim dužnosnicima Europske

Unije s kojima će razgovarati o tijeku priprema za početak pristupnih pregovora, najavljenih za 17. ožujka. Glavna tema razgovora je priprema dviju strana za početak pregovora. Europska komisija radi na pregovaračkom okviru, koji pri početku pregovora mora prihvatiti Vijeće Europske unije.

Izlazak

Demokratska stranka je pozvala partnere DSS-a da napuste Vladu Vojislava Koštunice i spriječe povratak Srbije u izolaciju. »Demokratska stranka izražava najdublju zabrinutost što je politika Vlade Srbije uvela osam milijuna građana u predvorje izolacije i što nam svima prijeti povratak pakla iz vremena Miloševića«, rekao je potpredsjednik DS-a Dušan Petrović. Koalicijski partneri DSS-a odbijaju izaći iz Vlade.

UTORAK, 18. 1.

London

Predsjednik Srbije i Crne Gore Svetozar Marović i ministri obrane, vanjskih poslova i međunarodnih ekonomskih odnosa, Prvoislav Davinić, Vuk Drašković i Predrag Ivanović, nastavili su službeni posjet Velikoj Britaniji. Marović je nakon razgovora s britanskim ministrom vanjskih poslova Jackom Strawom rekao kako je vlastima poznato gdje se nalaze pojedini optuženici, ali da je neophodna međunarodna pomoć kako bi se utvrdilo gdje se nalazi ratni lider bosanskih Srba Ratko Mladić.

Razočarenje

Civilni upravitelj UN-a na Kosovu Soren Jessen-Petersen izjavio je u Prištini da je razočaran razgovorima u Beogradu jer srbijanske vlasti nisu prihvatile razgovor o decentralizaciji Kosova i pitanju nestalih osoba sve dok se ne riješi problem opskrbe električnom energijom za srpska sela na Kosovu u kojima se već nekoliko godina ne plaćaju računi za struju. »Razočaran sam što srbijanski čelnici nisu razmatrali druga jednako važna pitanja zbog kojih sam došao u Beograd«, izjavio je Petersen po povratku iz Beograda.

SRIJEDA, 19. 1.

Deklaracija

Hrvatski sabor usvaja deklaraciju o pristupanju Hrvatske EU, zajedničku izjavu Vlade i Sabora o suradnji u vođenju pregovora, te odluku o osnivanju Nacionalnog odbora za praćenje pregovora.

Odbor će imati 19 članova, a po jedinstvenom, hrvatskom modelu, vodit će ga oporbenjak, potvrdio je novinarima premijer Ivo Sanader. Na novinarski upit tko će Hrvatsku uvesti u EU – Sanader ili Račan, Sanader odgovara – uvest ćemo je obojica, ali i hrvatski građani koji će odlučiti na referendumu.

BEZ KLJUČA NEMA RAVNOPRAVNOSTI

Kosovu. **József Kasza**, Dnevnik, 15. siječnja

Pokazalo se da smo bez primjene etničkog ključa istisnuli iz svih državnih institucija. Zato naše zahtjeve za personalnom autonomijom ne treba tako površno tumačiti. Tko kritizira personalnu autonomiju vojvođanskih Mađara, treba najprije odgovoriti zašto u pokrajinskim institucijama Mađari nisu zastupljeni razmjerno svojoj brojnosti u populaciji Vojvodine. A interesira me i zašto se tako kritički ne reagira na zahtjeve iz Beograda za ostvarivanje autonomije Srba na

NOVA PRAVILA

U Hercegovini izbori počinju kad se birališta zatvore. **Zlatko Crnčec**, Novi list, 16. siječnja

STANJE NORMALNO

Broj vojnika koji kod nas strada, naročito na stražarskim mjestima, u granicama je europskog prosjeka. U stvari su mediji ti koji žele tu situaciju učiniti dramatičnijom nego što jest. Zamislite samo koliko se američkih vojnika vratilo prije Božića svojim obiteljima u vrećama, pa nitko ne postavlja pitanje smjene vrha ministarstva obrane! **Đorđe Mamula**, republički zastupnik, Balkan, 13. siječnja

SRAMOTA ZA POVIJEST

Slobodan Milošević, njegovi generali, komandanti i spristaše su sramota za našu povijest i tradiciju. Prebacivanje optuženika u Den Haag je naša moralna i nacionalna obveza. Budućnost naroda ne smije biti talac nekolicine optuženika. **Vuk Drašković**, ministar vanjskih poslova SiCG, B92, 17. siječnja

JAJA U RAZLIČITIM KOŠARAMA

Pobjedom Račanova tenisača Mesića našli smo se usred zanimljive političke bitke.

Lijevi predsjednik i lijeva opozicijska koalicija vjerojatno će pokušati smijeniti vladu desnog centra prije isteka njezina mandata, da bi zadobili posvemašnju vlast u zemlji. To je njihovo političko pravo, dakako, no nije li glavna poruka prije izbora, HSS-ovski rečeno, bila da ne stavljamo »sva jaja u istu košaru«? **Dubravko Grakalić**, komentator, Vjesnik, 18. siječnja

RAZDVAJANJE PO KAVANAMA

Poslije svake tuče Kasza me je prozivao da ništa ne činim. Ja ne mogu biti u svim kavanama i razdvajati ljude. Potukli se ljudi zbog djevojke i sad sam ja odgovoran?! Nisam mogao reći da su Mađari ugroženi, što mi je on zamjerio. Prema podacima o udjelu Mađara u organima uprave, oni nisu adekvatno zastupljeni u policiji, gdje ih ima 1,3 posto, a ukupno u stanovništvu čine 3,9 posto, ali to je proces, mi smo to naslijedili od Miloševića. I u Sandžaku imamo nepovoljnu etničku strukturu u policiji, ali to nije od 2000. godine. Policajci ne rastu na grani pa da možete jedne zamijeniti drugima. Tako da mislim kako je to jedan napuhani problem i da se to sve više uviđa i u međunarodnoj zajednici. Mnogi predstavnici međunarodne zajednice su mi rekli, da nisu mogli na prvi zahtjev Mađarske, koja je ušla u EU, odgovoriti negativno, nego su to pitanje na taj način otvorili, s dubokom sviješću da problem nije onakav kakav se predstavlja. **Rasim Ljajić**, ministar za ljudska i manjinska prava SiCG, ličnost godine lista »Vreme«, 13. siječnja

BRATISLAVI FILOZOF NA DAR

Početak onog što se zove raspad Jugoslavije, dočekali smo (generacija šezdesetih) kao naivni izdanci razumnih filozofskih tečajeva. Ja sam, konkretno, u to vrijeme razmišljao o etičkom problemu nasilja, pokušavajući analitičkim sredstvima dokučiti jednu razinu moralnih dilema vezanih za nasilje. Možda bi od toga ispao solidan magistarski rad. Ali onda se počeo valjati rat. Tenkovi su, to nemojmo zaboraviti, prvo provozali krug po Beogradu i Vojvodini. Preko noći se rasudna snaga analitičkih argumenata izgubila u pijanom klicanju svjetine koja bodri kolone tenkova što hitaju k Vukovaru. Skamenio se logički aparat. Moj dobar prijatelj, koji se bavi matematičkom logikom, dobio je poziv za rat. Bio je dobar matematičar, takvi su valjda vojsci potrebni za ubijanje na daljinu. Srećom bio je podrijetlom Slovak, pa je Bratislava neplanirano dobila novog filozofa. **Mirko Sebić**, književni kritičar i glavni urednik vojvođanske revije za obrazovanje i kulturu »Misao«, Danas, 15. siječnja.

Dujizmi

- ✓ *Dok nam se zemlja ne obnovi, ostajemo zatvoreni;*
- ✓ *Povukli smo se na rezervne položaje kako bismo se distancirali od neprijatelja;*
- ✓ *Vlast lijepo priča, od naroda se očekuju djela;*
- ✓ *Nama ništa tuđe nije strano.*

Dujo Runje

Problem informiranja na hrvatskom jeziku na državnoj televiziji

Hrvati sumnjaju u dobru volju TV Novi Sad

Osobno smatram, budući da su Hrvati novonastala manjina od 2002. godine, kako je normalno da je bilo određenih kašnjenja. Ali, teško je prihvatljivo da nakon više od dvije godine ova zajednica i dalje nema ni malo, ili vrlo loše riješeno pitanje informiranja, a osobito pitanje televizijskog programa na hrvatskom jeziku. Teško je prihvatiti i shvatiti da je to rezultat nepažnje, i teško je prihvatiti to kao stanje nastalo samo po sebi. Mi smo stalno inzistirali na tome i smatram da smo kao novonastala manjina dugo bili uskraćeni za prava koja druge nacionalne manjine participiraju.

Mislim da je hrvatska zajednica pokazala, i da stalno pokazuje, da nema nikakvih pretenzija osim kulturne autonomije, da smo lojalni i vrijedni građani ove zajednice, te teško možemo prihvatiti da nakon svih uvjeravanja svake godine, pitanje informiranja još nije riješeno.

NEDOSTAJE DOBRA VOLJA: Da bude još žalosnije, mi smo smatrali da će poslije demokratskih promjena u zemlji sve ići ubrzano, no, osobno smatram da smo krenuli i jedan korak unazad. I poslije susreta dva premijera, *Vojislava Koštunice* i *Ive Sanadera*, mislili smo da dolaze bolji dani, kad ono shvatismo da se nalazimo na početku, odnosno da smo otišli unazad. To je primjer da nikakvi pravni propisi koji se donesu nisu po sebi samodostatni, da je demokracija po mnogo čemu na početku, te da postoji skriveno kršenje elementarnih prava određenih nacionalnih manjina, a tu prije svega mislim na hrvatsku zajednicu. Vjerovao sam da idemo ka Europi i da to zaista nije deklarativno, već da smo svi zainteresirani za europsku zajednicu, za boljitak svih građana.

Osobno mislim da je najprije potrebno pokazati dobru volju. Sklon sam tome, da sporazumi nisu dostatni. Teško je prihvatiti da je ovo što se događa vezano za TV Novi Sad stvar pojedinca. Mislim da bi Vlada Republike Srbije morala biti transparentna, jasna, i ono što je proklamirano, nastojati i realizirati. Svako kašnjenje na ovom polju teško će biti shvatljivo kao postojanje dobre volje.

ODGOVORNOST ZA ČELNIKE NA TV NOVI SAD: U najmanju ruku očekujemo da ovi ljudi koji su na čelnim funkcijama TV Novi Sad, zaduženi za informiranje na jezicima manjina, trebaju povući određene konzekvence. Postoji određena sumnja u te ljude kod svih građana hrvatske nacionalnosti, odnosno postoji jedna skepsa u dobre namjere tih ljudi.

Hrvati nemaju ništa

protiv toga da svi

narodi,

sve nacionalnosti

imaju prava koja

im pripadaju.

Piše: Dujo Runje

Ali, naravno,

i mi tražimo ni

manje ni više nego

ono što

imaju drugi

Po meni, Vlada Republike Srbije trebala bi povući nove poteze, nove ljude, a posebno mislim da je razočaranje nakon dobrih vibracija u ostvarivanju prava Hrvata recimo u području obrazovanja, gdje su određene ingerencije koje spadaju državi prenesene na Hrvatsko nacionalno vijeće. Recimo, programe obrazovanja na hrvatskom jeziku radila je hrvatska zajednica, a nijednu točku ili zarez primjedbe nije dodala Vlada Republike Srbije. Ovdje imamo slučaj da se od strane TV Novi Sad objavljuje natječaj, a da apsolutno nije konzultirano Hrvatsko nacionalno vijeće.

NIJE KONZULTIRANA HRVATSKA ZAJEDNICA: Uzmimo u obzir činjenicu da od strane TV Novi Sad ne postoji povjerenje u tu zajednicu, koja bi trebala osmisliti koncept, i odrediti ljude koji će je najbolje predstavljati. Mislim da nitko ne može znati što je to za zajednicu najbolje, osim same zajednice. Ovdje već postoji sumnja, da su napravljeni pogrešni koraci od strane TV Novi Sad, jer nitko iz hrvatske zajednice nije konzultiran pa se može dogoditi da budu imenovana određena tijela koja bi to radila, a da hrvatska zajednica za to ne bude zainteresirana. To će onda biti dvostruki hendikep. S jedne strane imate nešto, a s druge strane, ne participirate u tome jer niste zadovoljni s takvim načinom rješavanja problema.

RAVNOPRAVNOSTI ILI IMA, ILI NEMA: Za mene demokracija i ravnopravnost ili postoje, ili ih nema. Hrvati nemaju ništa protiv toga da svi narodi, sve nacionalnosti imaju prava koja im pripadaju. Ali, naravno, i mi tražimo ni manje ni više nego ono što imaju drugi. Pokraj toga, ja mislim da se mi zalažemo, da sva prava koja Hrvati imaju u Srbiji, mogu ostvarivati i Srbi u Hrvatskoj. Za nas nema dileme jesmo li za demokraciju, ili nismo. Ne želimo ravnopravnost prvog, drugog i trećeg reda, a činjenica stoji da su Hrvati u mnogim pravima u odnosu na druge manjine u relaciji ravnopravnosti trećeg, četvrtog ili petog reda. Mi moramo inzistirati da budemo ravnopravni s drugim manjinskim zajednicama u Vojvodini. Mi smo u Pokrajini, po posljednjem popisu, treća nacionalna manjina po brojnosti, poslije Mađara i Slovaka, a ne ostvaruje prava koja nam pripadaju kao nacionalnoj manjini ni približno kao oni.

Autor je predsjednik Hrvatskog akademskog društva, zastupnik u Skupštini AP Vojvodine i član Izvršnog odbora HNV-a

Poslije četvrtih predsjedničkih izbora u Hrvatskoj

S Mesićem u Europsku Uniju

Uvjerljiva pobjeda Stjepana Mesića Najavljena daljnja kohabitacija u Hrvatskoj
i krupni koraci ka EU* HDZ i dalje najjača politička stranka u RH*

Piše: Dušica Dulić

Stjepan Mesić nastavlja svoju dužnost, a Hrvatska svoj put u Europsku Uniju. Birači su u drugom krugu, 16. siječnja, kompletirali ekipu koja se u posljednjih godinu dana potvrdila kao dobro usmjerena sa zavidnim rezultatom – izvršna vlast u rukama HDZ-a, a predsjednički mandat u rukama oporbe. Nastavlja se kohabitacija, održava politička ravnoteža razdiobe vlasti i, unatoč nekim unutarnjim različitostima, zajednički radi na ostvarivanju strateških državnih interesa. Stane taman takvo, da bi građani nekih susjednih država imali na čemu pozavidjeti.

Prvih deset godina novu je hrvatsku državu kroz ratove i poslijeratne nevolje vodio dr. Franjo Tuđman, a potom komandu nad europskim integracijama Hrvatske do konačnog »upliva« u EU preuzima Stjepan Mesić. Nastavak svakodnevnog angažmana na Pantovčaku Mesiću je osiguralo 65,93 posto glasača, a kandidatkinja HDZ-a Jadranka Kosor osvojila je 34,07 posto glasova. Iako su mnogi tijekom kampanje isticali da Hrvatska treba mlađeg predsjednika, birači su izabrali onog koji je već provjeren. Tako su dosadašnja četiri predsjednička mandata, podijelila dva predsjednika Hrvatske.

UVJERLJIVA POBJEDA: Osvojivši nepunih 1.500.000 glasova Stjepan Mesić je osvojio i drugi petogodišnji predsjednički mandat. Pobjeda Mesića je i prije izbora za većinu Hrvata bila očekivana, no, postojala je dvojba hoće li ona »pasti« u prvom, ili drugom izbornom krugu. Iako mu je 2. siječnja tek malo zafalilo, kampanju je u svom duhovitom i ležernom stilu produžio još četrnaest dana, bez organiziranja velikih skupova, koncerata i sličnog.

Jadranka Kosor, kako kažu u njezinu stožeru, dva puta je obišla cijelu Hrvatsku, organizirala brojne predizborne skupove, obogatila ih nastupima najpopularnijih hrvatskih pjevača, smiješila se s nikad brojnih bilborda, te nikad dužih reklamnih televizijskih spotova. Iako su u drugi izborni krug ušli bez izravnog televizijskog sučeljavanja (osim kad ih je u studiju bilo čak svih 13 kandidata), do druge izborne

U drugom krugu predsjedničkih izbora

Veća izlaznost u SiCG

U Hrvatskoj su i prošle nedjelje bila otvorena 6.569 birališta, te u inozemstvu njih 167. Na izbore je izašlo 51,05 posto. Na nekoliko izbornih mjesta će se izbori ponoviti zbog viška listića, no, to neće izazvati velike promjene u konačnom izbornom rezultatu. Godine 2000. Mesić je prvi mandat osvojio s 56 posto glasova, a drugi s 65,93 posto. U dijaspori je Jadranka Kosor osvojila preko 80 posto glasova, a Mesić nešto više od 17 posto.

U SiCG je 16. siječnja glasovalo gotovo dvostruko više birača nego u prvom izbornom krugu, a prema neslužbenim podacima uvjerljiva većina izašlih podržala je kandidaturu Stjepana Mesića. U Kotoru je na izbore izašlo 379 birača, u Konzularnom odjelu u Beogradu 424, u Veleposlanstvu RH 650, Srijemskoj Mitrovici 118, Novom Sadu 632, Somboru 331 i u Subotici 641 glasač. Iako su biračka mjesta otvorena i izvan hrvatskih diplomatsko-konzularnih predstavništava, nikakvi incidenti nisu zabilježeni.

Životopis Stjepana Mesića

Stjepan Mesić rođen je 24. prosinca 1934. u Orahovici. Diplomirao je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U politički život ulazi 1965. kao zastupnik u Saboru tadašnje Socijalističke Republike Hrvatske. Zbog sudjelovanja u »Hrvatskom proljeću« početkom 1970-ih, proveo je godinu dana u zatvoru u Staroj Gradiški. Godine 1990. pristupio je HDZ-u, te je nakon prvih hrvatskih višestranačkih izbora imenovan prvim predsjednikom Vlade RH. Tu je dužnost obnašao nepuna tri mjeseca a potom je odlukom Sabora RH imenovan članom Predsjedništva SFRJ. Poslije pet mjeseci je podnio ostavku na tu dužnost. Za predsjednika Sabora RH izabran je u rujnu 1992., no smijenjen je u svibnju 1994. zbog javnog izražavanja nezadovoljstva politikom HDZ-a, posebice prema BiH, te napušta stranku i osniva novu – Hrvatske nezavisne demokrate (HND). Poslije rascjepa HND-a, 1997. ulazi u Hrvatsku narodnu stranku (HNS). Na trećim predsjedničkim izborima, krajem siječnja 2000., kao kandidat HNS-a ulazi u drugi izborni krug u kojemu pobjeđuje kandidata HSLS-a i SDP-a *Dražena Budišu* te postaje drugi predsjednik Hrvatske od njezina osamostaljenja. Nakon gotovo punih pet godina predsjedničkog mandata, kao kandidat SDP-a, HNS-a, HSS-a, IDS-a, Libre, LS-a, PGS-a i SDA Hrvatske 16. siječnja 2005. osvaja drugi predsjednički mandat. Oženjen je i otac dvije kćeri.

šutnje su se pred televizijskim kamerama, jedno s drugim, te sa sudom šire javnosti susreli čak pet puta. Iz susreta u susret, bivalo je sve oštrije, a predizborno su atmosferu »podgrijavali« i neki drugi političari sa strane. Dok HDZ-ovci kampanju ocjenjuju kao suzdržanu, Mesić je kvalificira kao prljavu.

»Moramo znati da se izborna kampanja može voditi afirmativno ili da se može nekome prigovoriti, ali ne smije se lagati. Na žalost, toga je bilo«, rekao je Mesić. Predsjednik Hrvatskog Sabora *Vladimir Šeks* tvrdi kako je kampanja bila »nježna« i da se zbog svojih izjava nema namjeru ispričavati predsjedniku, a *Ivo Sanader* je kampanju ocijenio kao specifično političko razdoblje u kojemu se ističu vlastite kvalitete i nedostaci protukandidata, te da je u Hrvatskoj kampanja bila suzdržanija nego u drugim zemljama.

RAZDIOBA GLASOVA: Poslije osvojenih 20,30 posto glasova u prvom krugu, Jadranka Kosor je 16. siječnja svoj skor završila na 34,07 posto. Uspješnije nego 2. siječnja homogenizirala je glasačko tijelo HDZ-a, mada su joj izmakli oni konzervativniji (stari) glasači HDZ-a, a i pravaši su više podržali Mesića nego nju. Dokazano dobra glasačka rezerva uvijek stiže u posljednji trenutak i u posljednje izvještaje, ravno iz dijaspore.

Prema istraživanjima, najjaču je potporu Mesić imao u SDP-u *Ivice Račana*. Svaki treći pobjedonosni glas došao mu je iz stranke bivšeg premijera. Mesić je preuzeo i veći dio glasova birača koji su u prvom krugu glasovali za *Borisa Mikšića*, ali isto tako i veći dio pravaških glasova. Dok je Mesić vidno omiljeniji u Zagrebu, sjevernoj Hrvatskoj, Istri i Primorju, Kosor svoje simpatizere više broji u Lici, Slavoniji i Dalmaciji, te u susjednoj BiH. I jedan i drugi kandidat osvojili su približno jednaki broj glasova kako muškaraca, tako i žena, tako da vrlo vidni akcent Kosorke u namjeri mobiliziranja što više glasova žena ipak nije uspio. Kandidatinju HDZ-a podržali su najviše najmlađi i najstariji glasači, a Mesić ima svoju »bazu« kod onih u srednjoj dobi.

HDZ-ZADOVOLJSTVO: HDZ-ovci su već u izbornoj večeri svoj rezultat na ovogodišnjim predsjedničkim izborima ocijenili kao respektabilan i potvrdu odanog biračkog tijela, koje im je na parlamentarnim izborima u studenom 2003. go-

dine donijelo pobjedu.

»Iz ovih rezultata ne može se izvlačiti ništa drugo nego to da je HDZ najjača politička stranka u Hrvatskoj«, rekao je Sanader, ustvrdivši da je Kosor imala protukandidata koji je iza sebe imao čak devet stranaka. Kandidatkinja HDZ-a je navela da svojim uspjehom smatra to što je u kampanju nametnula teme važne za Hrvatsku i njene nacionalne interese. U kampanji je naglašavala kako se kao predsjednica ne bi ispričavala agresoru, niti bi zaboravila tko je napao Hrvatsku. Hrabro je ušla u meč kojim suvereno vladaju političari jačega spola. No, kako je po zatvaranju birališta rekao Račan, oporba je ipak 16. siječnja uspjela »osvojiti gem i očekuje set pobjedu na predstojećim lokalnim izborima, u svibnju 2005.«

Mesić je HDZ-ovu Vladu i Sabor pozvao na kohabitaciju, a njihovi su mu predstavnici potvrdili nastavak suradnje i koordinirani rad na već utvrđenom planu. U tom se smislu u Hrvatskoj, bar u skoroj budućnosti, ne bi trebale očekivati velike promjene, osim što može biti svakim danom sve bliža EU. A ono što je obilježilo protekle izbore brzo će se zaboraviti. Kao što su iz biračkih spiskova konačno nestala dva mrtvaca koja su »glasovala« u prvom izbornom krugu, nestat će i onaj slogan »Što kažu? Kažu: bit će predsjednica«. Kosor odlazi na zasluženi godišnji odmor, pa nazad u Vladu i svoje Ministarstvo, a Mesiću je protekli ponedjeljak sličio na one u proteklih pet godina. U istom uredu, s istim ovlastima, taman tako kako je najavio još prije mjesec dana, nešto prije nego što je proslavio svoj 70. rođendan. Pobijedio je unatoč tome što su ga nazivali fikusom, starcem, srpskim zetom...

Priopćenje DSHV-a

Zajednička budućnost svjetlija

»Predsjedniku Republike Hrvatske gospodinu Stjepanu Mesiću čestitamo na izbornom rezultatu predsjedničkih izbora. Europske integracije sada izgledaju bliže, zajednička budućnost svjetlija.

Veliki izborni podstrek mora biti iskorišten za učvršćivanje suradnje na svim razinama sa susjednim zemljama. Hrvatska manjina u Vojvodini je spremna da aktivno pridonosi dobrosusjednoj suradnji« – stoji u priopćenju Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Obrazovanje u Subotici i nacionalna struktura

Puno pitanja, malo odgovora

Ako se i može reći da jedan broj Mađara i još manji broj Hrvata nastavlja školovanje na srednjem stupnju u Mađarskoj, odnosno Hrvatskoj, teško se to može reći za Bunjevce * Naime, Bunjevaca ima 10,96 posto u strukturi stanovništva Subotice, a svega 3,73 posto u strukturi učenika srednjih škola u Subotici

Piše: Dujo Runje

U ovom članku osvrnut ćemo se na nacionalnu strukturu Subotice i pokušali vidjeti u kojoj mjeri ona odgovara nacionalnoj strukturi učenika, odnosno studenata u Subotici, uzimajući u obzir samo državne škole i fakultete. Nai-

me, treba imati u vidu da i u Subotici postoje određeni fakulteti kojima nije osnivač država.

Imajući u vidu da u Vojvodini postoji samo jedno sveučilište i to u Novom Sadu, te da je normalna stvar veća pokretljivost, kada je riječ o studentima, teško bi se mogla dovesti u pitanje nacionalna struktura Općine Subotica i studenata koji studiraju u Subotici. Pokraj toga treba istaknuti da ne mali broj studenata nacionalnih manjina, u ovom slučaju Mađara i Hrvata, studira u matičnim državama, te je svako uopćavanje i donošenje decidnih zaključaka veoma nezahvalno.

Usprikoš svemu iznesenom, smatramo uputnim razmotriti ovu temu. Da bismo

mogli lakše pratiti stanje glede ove teme i unatoč svega iznesenog, u tablici broj 1 dana je nacionalna struktura Subotice prema popisu iz 2002. godine.

DOBNA STRUKTURA: Podaci o nacionalnoj strukturi učenika osnovnih škola po općinama nisu dani od strane Tajništva za obrazovanje i kulturu AP Vojvodine, a nema ih niti Odjel za društvene djelatnosti Općine Subotica, te ih iz tih razloga u ovom trenutku ne možemo razmatrati. Za srednje obrazovanje podaci su dani po općinama te ih za Suboticu iznosimo u tablici broj 2. Poradi preglednosti, podaci o nacionalnoj strukturi su poredani po brojnosti. Odmah je vidljivo kako broj Mađara, Hrvata i Bunjevaca u srednjim školama

Tablica broj 1
Broj stanovnika u Subotici
po popisu iz 2002. Godine

Mađari	57.092	38,48%
Srbi	35.826	24,15%
Hrvati	16.688	11,25%
Bunjevci	16.254	10,96%
Jugoslaveni	8.562	5,75%
Neizjašnjeni	6.470	4,37%
Crnogorci	1.860	1,26%
Romi	1.454	0,99%
Ostali	1.041	0,71%
Regionalna pripadnost	706	0,48%
Muslimani	495	0,34%
Makedonci	370	0,25%
Nijemci	272	0,19%
Nepoznati	168	0,12%
Slovaci	168	0,12%
Slovinci	158	0,11%
Rusini	157	0,11%
Albanci	256	0,18%
Bošnjaci	98	0,07%
Bugari	67	0,05%
Rusi	64	0,05%
Rumunji	57	0,04%
Goranci	54	0,04%
Ukrajinci	44	0,03%
Česi	20	0,02%
Ukupno	14.8401	100%

Iz stanja upisa u škole i na fakultete treba izvlačiti zaključke

Tablica broj 2
Broj učenika i njihova nacionalna
pripadnost u srednjim školama
u Subotici u školskoj
2003./2004. Godini

Ukupno	6.762	100%
Mađari	2.507	37,08%
Srbi	2.246	33,22%
Hrvati	574	8,49%
Jugoslaveni	570	8,43%
Ostali	311	4,60%
Bunjevci	252	3,73%
Crnogorci	151	2,24%
Musl/Bošnjaci	41	0,61%
Makedonci	21	0,32%
Rusini	20	0,30%
Albanci	19	0,29%
Romi	17	0,26%
Slovaci	10	0,15%
Ukrajinci	8	0,12%
Rumunji	7	0,11%
Slovenci	6	0,09%
Nijemci	2	0,03%

Subotice zaostaje za njihovim udjelom u nacionalnoj strukturi. Ako se i može reći da jedan broj Mađara i još manji broj Hrvata nastavlja školovanje na srednjem stupnju u Mađarskoj, odnosno Hrvatskoj, teško se to može reći za Bunjevce. Naime, Bunjevaca ima 10,96 posto u strukturi stanovništva Subotice, a svega 3,73 posto u strukturi učenika srednjih škola u Subotici. Iz podataka je vidljivo kako je broj učenika, koji se izjašnjavaju kao Srbi, Jugoslaveni i Crnogorci, znatno veći od njihova udjela u nacionalnoj strukturi Subotice. To se prije svega odnosi na Srbe kojih u Subotici ima 24,95 posto, a u nacionalnoj strukturi učenika srednjih škola 44,22 posto.

Sasvim je izvjesno da je jedan od mogućih razloga i dobna struktura srpske populacije koja je zadnjih godina naseljavala Suboticu. Hrvati u Subotici čine 29,51 posto ukupnog broja Hrvata u Vojvodini, a broj učenika Hrvata u Subotici čini 33,26 posto broja učenika srednjih škola u Vojvodini koji se izjašnjavaju kao Hrvati. Broj Mađara u Subotici čini 19,67 posto populacije Mađara u Vojvodini, dok broj učenika Mađara srednjih škola u Subotici iznosi

Ne možemo biti zadovoljni brojem studenata i učenika
hrvatske nacionalnosti u Vojvodini

Tablica broj 3
Broj studenata i njihova nacionalna pripadnost na višim školama
u Subotici u školskoj 2003./2004. godini

Etnička skupina	Viša tehnička škola %		Viša škola za obrazovanje odgojitelja %		Ukupno %	
Srbi	190	25,41%	201	44,97%	391	2,72%
Mađari	438	58,56%	130	21,09%	568	47,54%
Neizjašnjeni	30	4,02%	14	3,14%	44	3,69%
Slovaci	8	1,07%	1	0,23%	9	0,76%
Hrvati	27	3,61%	26	5,82%	53	4,44%
Jugoslaveni	20	2,68%	17	3,81%	37	3,10%
Rumunji	1	0,14%	0	0,00%	1	0,09%
Bunjevci	10	1,34%	18	4,03%	28	2,35%
Rusini	7	0,94%	4	0,90%	11	0,93%
Crnogorci	11	1,48%	20	4,48%	31	2,60%
Slovenci	2	0,27%	0	0,00%	2	0,17%
Nijemci	1	0,14%	0	0,00%	1	0,09%
Ukrajinci	1	0,14%	1	0,23%	2	0,17%
Bošnjaci	1	0,14%	3	0,68%	4	0,34%
Romi	1	0,14%	3	0,68%	4	0,34%
Neopred.	0	0,00%	9	2,02%	9	0,76%
Ukupno	748	100%	447	100%	1195	100%

Tablica broj 4

Broj studenata i njihova nacionalna pripadnost na fakultetima u Subotici u školskoj 2003./2004. Godini

Et.skupina	Ekonomski fak. %		Građevinski fakultet %		Ukupno %	
Srbi	3.966	64,36%	292	52,15%	4258	63,34%
Mađari	576	9,35%	134	23,93%	710	10,57%
Slovaci	29	0,48%	3	0,54%	32	0,48 %
Hrvati	97	1,58%	22	3,93%	119	1,78 %
Jugoslaveni	322	5,23%	69	17,33%	391	5,82%
Rumunji	14	0,23%	0	0,00%	14	0,21%
Bunjevci	35	0,57%	16	2,86%	51	0,76%
Rusini	31	0,51%	2	0,36%	33	0,50%
Crnogorci	334	5,42%	9	1,61%	343	5,11%
Neopredijeljeni	641	10,41%	3	0,54%	644	9,58%
Bošnjaci	17	0,28%	5	0,90%	22	0,33%
Makedonci	13	5,42%	1	0,18%	14	0,21%
Neizjašnjeni	57	0,93%	2	0,36%	59	0,88%
Ukrajinci	8	0,13%	0	0,00%	8	0,12%
Albanci	2	0,04%	1	0,18%	3	0,05%
Slovinci	5	0,09%	0	0,00%	5	0,08%
Česi	3	0,05%	0	0,00%	3	0,05%
Nijemci	2	0,04%	0	0,00%	2	0,03%
Ostali	11	0,18%	1	0,18%	12	0,18%
Ukupno	6163	100%	560	100%	6.723	100%

27,26 posto od ukupnog broja učenika Mađara u Vojvodini. Jedan od razloga za to može se naći u većoj mogućnosti školovanja na materinjem jeziku, otvaranju specijalne gimnazije.

Naravno, potpuno je jasno da najveći broj učenika koji se izjašnjavaju kao Bunjevci uče u Subotici (86,60 posto) jer se u Subotici nalazi i 82,19 posto svih Bunjevaca u Vojvodini. Osjetno zaostajanje broja učenika Bunjevaca u srednjim školama Subotice za njihovim udjelom u nacionalnoj strukturi Subotice treba tražiti u tome, da se ljudi starije starosne dobi izjašnjavaju kao Bunjevci, te u tome da neki, nažalost, ne nastavljaju školovanje na srednjem stupnju.

VIŠE ŠKOLE: U Subotici postoje dvije više škole u kojima je u školskoj 2003./2004. godini bilo upisano 1.195 studenata. Nacionalna struktura studenata dana je u tablici broj 3. Od ukupnog broja studenata na višim školama u Subotici 568 se izjašnjavaju kao Mađari, što čini 47,54 posto ukupnog broja studenata viših škola Subotice. Nastava na mađarskom se odvija na obje više škole. Od 568 studenata Mađara u Subotici njih čak 438 je na Višoj tehničkoj školi. Ako se uzme u obzir da je broj Mađara u Vojvodini ukupno 841, može se vidjeti da je njih 67,54 posto u Subotici. Svega 2 studenta, koji se izjašnjavaju kao Bunjevci, studiraju na višim školama izvan Subotice. Više od 50 posto studenata Hrvata na višim školama Vojvodine studiraju u Subotici.

FAKULTETI: Kada je riječ o visokom obrazovanju, može se konstatirati kako u Subotici, u sklopu Sveučilišta u Novom Sadu, rade dva fakulteta. Nacionalna struktura studenata na fakultetima u Subotici dana je u tablici broj 4. Iz tablice je razvidno da je u Subotici tijekom školske 2003./2004. godine bilo upisano na fakultetima 6.723 studenata. Od tog broja svega 560 studenata je na Građevinskom fakultetu. Nastava se i ovdje odvija na srpskom i dijelom na mađarskom jeziku. Od ukupnog broja studenata njih 63,34 posto su studenti srpske nacionalnosti. Broj studenata hrvatske nacionalnosti iznosi 119 ili 33 posto od broja Hrvata koji studiraju u Vojvodini. Za razliku od velikog postotka Mađara, koji se nalaze na višim školama u Subotici, njih 27 posto od ukupnog broja je na fakultetima u Subotici. Isto tako je primjetno da od ukupnog broja studenata Bunjevaca, koji se nalaze na fakultetima Vojvodine, njih 48,57 posto studira u Subotici.

NE MOŽEMO BITI ZADOVOLJNI:

Da bismo stekli sliku o ukupnom broju studenata u Subotici, prikupljeni su podaci koji se nalaze u tablici broj 5. Iz tablice je vidljivo kako je u Subotici u školskoj 2003./2004. godini bilo upisano 7.918 studenata, što čini 16,79 posto populacije studenata u Vojvodini. Interesantno je da je 8,25 posto nacionalno neizjašnjenih studenata na višim školama i fakultetima u Subotici, a 5,41 posto studenata koji su se izjasnili kao Jugoslaveni.

Za jednu suptilniju analizu trebalo bi usporediti podatke zadnjih nekoliko godina, vidjeti trendove, što bi omogućilo bolje anticipiranje događanja. Vjerujem da ćemo svake godine pratiti stanje upisa u školama i fakultetima u Vojvodini, te iz toga izvlačiti određene konzekvence. No, kako podaci sami po sebi govore, vjerujem da mogu služiti našoj javnosti i čitateljstvu kao okvir za zaključivanje.

Iz svega iznesenog je jasno da ne možemo biti zadovoljni s brojem studenata i učenika u Vojvodini hrvatske nacionalnosti. Razlozi su dijelom izneseni ili se mogu naslutiti. Samo po sebi nameće se pitanje studiranja u Hrvatskoj ili potpomaganje samo studenata koji idu na studij u Hrvatsku. Nadalje, postavlja se i pitanje preferiranja Zagreba ili Osijeka. Pitanja se postavljaju, a mi na njih nemamo odgovore. Neće biti dobro ako to bude predugo trajalo.

Tablica broj 5
Nacionalna struktura studenata na višim školama i fakultetima u Subotici u školskoj 2003./2004. Godini

Etnička skupina	Ukupno %	
Srbi	4.649	58,72%
Mađari	1.278	16,15%
Slovaci	41	0,52%
Hrvati	172	2,18%
Jugoslaveni	428	5,41%
Rumunji	15	0,19%
Bunjevci	79	1,00%
Rusini	44	0,56%
Crnogorci	374	4,73%
Neopredijeljeni	653	8,25%
Bošnjaci	26	0,33%
Makedonci	14	0,18%
Neizjašnjeni	103	1,31%
Ukrajinci	10	0,13%
Albanci	3	0,04%
Slovenci	7	0,09%
Česi	3	0,04%
Nijemci	3	0,04%
Ostali	12	0,16%
Romi	4	0,06%
Ukupno	7918	100%

Regionalna suradnja sa susjednim državama

Na granici Europske Unije

Vojvodina kao regija koja se odnedavno graniči s Europskom Unijom, a od 2002. godine je članica Skupštine europskih regija (AER), već je odmakla u procesima uspostavljanja kontakata i suradnje s pojedinim regijama i zemljama * Novi Sad – domaćin dvije značajne regionalne konferencije ove godine

Piše: Jasminka Dulić

Regionalna suradnja jedna je od obveza koju preuzimaju zemlje koje pristupaju procesu europskih integracija. Vojvodina kao regija koja se odnedavno graniči s Europskom Unijom, a od 2002. godine je članica Skupštine europskih regija (AER), već je odmakla u procesima uspostavljanja kontakata i suradnje s pojedinim regijama i zemljama.

Tako Vojvodina, pokraj toga što je članica Euroregije Dunav-Kireš-Moriš-Tisa s

još četiri rumunjske i tri mađarske županije, ima potpisane sporazume o suradnji s talijanskom autonomnom pokrajinom Friuli-Venecia-Giulia, Trnavskom regijom u Slovačkoj Republici, rumunjskom županijom Karaš-Severin, Vojvodstvom Lođj u Poljskoj i austrijskom pokrajinom Štajerskom te brojne kontakte na putu uspostavljanja suradnje i s drugim regijama i zemljama.

PRIORITETI SURADNJE: Predsjednik

Odbora za europske integracije **Nenad Čanak** istaknuo je nedavno, kako je prioritet Vojvodine surađivati sa susjednim zemljama osobito onima koje su matične zemlje nacionalnim manjinama koje žive u Vojvodini. Suradnja s Republikom Mađarskom i Slovačkom Republikom, koje su odnedavno i članice Europske unije, daleko je uznapredova-

la, pa tako već funkcioniraju i fondovi iz kojih se financiraju konkretni projekti prekogranične suradnje kao što je Mađarsko-srpski fond i Fond Bratislava-Beograd.

Prva sjednica pokrajinskog Odbora za regionalnu i međunarodnu suradnju

Bojan Kostreš u sjedištu Skupštine europskih regija

Financiranje projekata za suradnju među državama

Fondovi jačaju prekograničnu suradnju

Mađarsko-srpski fond za male projekte koji je formiran radi jačanja prekogranične suradnje i razvoja institucionalnih i gospodarskih kapaciteta i ekonomskih potencijala prekograničnih regija u ovom dijelu Europe prihvatio je financiranje 16 projekata iz Vojvodine. Za DKMT projekt pod nazivom »Studija i razmjena iskustava u vezi s poboljšanjem kvalitete vode za piće«, čiji je nositelj s vojvođanske strane Izvršno vijeće AP Vojvodine, bit će izdvojeno 51.946 eura, a odobrena su i sredstva za projekte iz Subotice, Sente, Kikinde, Čantavira, Sombora, Horgoša i Kanjiže.

Na natječaj, koji je raspisan u svibnju 2004. godine, konkurirale su razne institucije i neprofitne organizacije, kao i mađarska poduzeća iz županija Csongárd i Bač-Kiškun, koje su imale partnere s teritorija Vojvodine, što je bio uvjet za financiranje projekata međunarodnog karaktera.

Mađarsko-srpski fond za male projekte ustanovljen je u okviru

mađarskog PHARE programa za 2003. godinu. Za zajedničke projekte Fonda predviđena su sredstva u iznosu od 631.667 eura.

Realizaciju projekata koordiniralo je Pokrajinsko tajništvo za regionalnu i međunarodnu suradnju u suradnji s mađarskom regionalnom agencijom VATI.

Fond Bratislava-Beograd, pak, financirao je izradu projekta regionalnog ekonomskog razvoja AP Vojvodine, koji su krajem godine završili Slovačka agencija za rejting u suradnji s pokrajinskim tijelima. Na osnovi Srednjeročnog plana razvoja AP Vojvodine, pripremljen je poseban dokument u kojem su predstavljene investicijske mogućnosti pojedinih oblasti u našoj pokrajini, za koje mogu biti zainteresirani inozemni partneri. Izrada ovog dokumenta počela je u travnju 2004. godine i umnogome može pridonijeti bržem ulaganju stranog kapitala u pojedine vojvođanske općine, u čemu će ova slovačka agencija pružiti neposrednu pomoć.

Generalni konzul Davor Vidiš u posjetu vojvođanskoj administraciji

Proširivanje suradnje u interesu obje zemlje

Novoimenovanog generalnog konzula Republike Hrvatske Davora Vidiša prošle srijede primili su u protokolarni posjet predsjednik Skupštine AP Vojvodine **Bojan Kostreš** i predsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine **Bojan Pajtić**.

Kostreš je istaknuo kako postoji izuzetno dobra suradnja s Istarskom, Osječko-baranjskom i Vukovarsko-srijemskom županijom, te je najavio da će se početkom ožujka u Skupštini Vojvodine održati Konferencija o regionalizmu, u zajedničkoj organizaciji sa Skupštinom europskih regija (AER), čija je Vojvodina članica od studenoga 2002. godine. Generalni konzul u Subotici Davor Vidiš istaknuo je kako su bilateralni odnosi između Državne Zajednice Srbije i Crne Gore i Republike Hrvatske značajno unaprijeđeni posljednjih godina i naveo da je u tome veliku ulogu odigrala vojvođanska administracija, te je izrazio opredijeljenost hrvatske diplomacije za razvijanje dobrosusjedskih odnosa dvije zemlje koji bi se, poslije ukidanja viznog režima, trebao unapređivati i na ekonomskom i kulturnom planu.

Predsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine Bojan Pajtić primio je istoga dana konzula Vidiša u protokolarni posjet, na kojem su nazočni bili i potpredsjednik Izvršnog vijeća **Gábor Lódi** i član Izvršnog vijeća zadužen za regionalnu i međunarodnu suradnju **Predrag Grgić**.

Tijekom razgovora konstatirano je da je u interesu dvije zemlje proširenje suradnje, osobito u oblasti gospodarstva, kulture i znanstveno-istraživačkog rada čemu u prilog idu i dosadašnji sporazumi kao i regionalna suradnja AP Vojvodine s Vukovarskom regijom koju u idućem periodu treba još više učvrstiti i produbiti.

Vidiš i Pajtić konstatirali su kako je potrebno inzistirati na što tješnjoj suradnji Gospodarske komore Vojvodine i Hrvatske gospodarske komore, te da bi vojvođanski gospodarstvenici trebali biti prisutniji u Republici Hrvatskoj, s obzirom da su hrvatski gospodarstvenici već investirali u vojvođansko gospodarstvo. Također, ocijenjeno je kako je neophodno modernizirati Sporazum o prekograničnoj suradnji, kao i intenzivirati trgovinske odnose između dvije zemlje. Vidiš je naglasio da bi iskustva Republike Hrvatske, u smislu približavanja Europskoj uniji, mogla biti od velike koristi Srbiji i Crnoj Gori.

Odnosi s Republikom Hrvatskom proteklih su godina bili opterećeni neriješenim problemima izbjeglica, imovine, nestalih i granica, ali kako kaže generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Davor Vidiš** za »Hrvatsku riječ«, u tijeku je formiranje institucionalnog okvira koji će omogućiti bolju i uspješniju suradnju između dvije zemlje. »Mi smo potpisali ugovor o poticaju i zaštiti ulaganja, ugovor o oslobađanju od dvostrukog oporezivanja, i ugovor o slobodnoj trgovini i sada ćemo tek, polako, otvarati i fondove za regionalnu suradnju, što smo obvezni i prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Za sada je to tek početak i međudržavnim sporazumima se radi institucionalni okvir koji će omogućiti u budućnosti da država pomaže, sugerira ili potiče gospodarsku suradnju. Činjenica je da smo mi, kao Generalni konzulat, izišli iz problema koje je nosio vizni režim i moramo i djelatnost Konzulata općenito izdignuti iz tema Sporazuma o normalizaciji na viši stupanj, koji se tiče gospodarske suradnje, europskih integracija, procesa prilagodbe te regionalne i prekogranične suradnje.«

Kad je u pitanju suradnja Hrvatske i Srbije, činjenica je da se radi o dvije nove države, čija tržišta nisu komunicirala neko vrijeme, a s druge strane Mađarska i Slovačka su već članice Europske unije i tije-

kom procesa pridruživanja u zadnjih nekoliko godina puno toga su uradile i na uspostavljanju prekogranične i regionalne suradnje. Hrvatska tek sada otvara taj prostor i ima pristupa pojedinim europskim fondovima. U tom kontekstu, za očekivati je, u mjeri u kojoj obje zemlje nalaze svoj ekonomski interes, da će razvoj gospodarske suradnje u predstojećem periodu biti u većoj mjeri u fokusu u odnosima između dvije zemlje.

REGIONALNE KONFERENCIJE: Vojvodina i Novi Sad bit će domaćini dvije značajne regionalne konferencije ove godine. Već 1. i 2. ožujka održat će se međunarodna konferencija o regionalizmu u organizaciji Skupštine AP Vojvodine i Skupštine europskih regija za koju su kao moguće teme predviđene, kako je najavljeno, europska iskustva vezana za regionalizam i europski standardi u regionalizmu, novi ustav Republike Srbije i položaj AP Vojvodine, kao i iskustva zemalja u tranziciji i drugih europskih zemalja u vezi s promjenom ustava. Na jesen, pak, kako je dogovoreno prigodom nedavne posjete izaslanstva Skupštine Vojvodine Ulmu i pokrajini Baden-Virtemberg, 28. i 29. rujna 2005. godine Novi Sad će biti domaćin međunarodne dunavske konferencije. Poziv za sudjelovanje na ovoj konferenciji bit će upućen svim dunavskim gradovima i regijama, najvišim dužnosnicima Europske unije i Pakta za stabilnost jugoistočne Europe, a predloženo je da se paralelno s održavanjem konferencije organizira i sastanak ministara vanjskih poslova podunavskih zemalja.

Očekuje se da će ove dvije međunarodne konferencije značajno pridonijeti razvoju prekogranične suradnje sa susjednim zemljama kao i sa zemljama Europske unije te potaknuti gospodarski razvoj Vojvodine. ■

Dr. Milorad Pupovac, predsjednik Srpskog narodnog vijeća u Hrvatskoj

Opstruirajući manjinska prava, šteti se i svom narodu

Srpska zajednica u Hrvatskoj solidno institucionalno organizirana * Položaj Srba u Hrvatskoj sve bolji *

Politička zastupljenost Srba u predstavničkoj vlasti zadovoljavajuća, u izvršnoj vlasti nedovoljna *

Međudržavnim Sporazumom o zaštiti manjina definiran minimum manjinskih prava *

Srpsko narodno vijeće spremno za suradnju s institucijama hrvatske zajednice u SiCG *

Sporazum s HDZ-om za Srbe u Hrvatskoj građanska i politička renesansa

Intervju vodila: Dušica Dulić

Dr. Milorad Pupovac, rođen 1955. u mjestu Cera-nje Donje, koje se nalazi između Benkovca i Bi-ograda, predsjednik je Srpskog narodnog vijeća u Hrvatskoj koje je osnovano 19. srpnja 1997. godine u Zagrebu, na osnovi zajedničke inicijative Saveza srpskih organizacija i njegovih članica Srpskog kulturnog društva »Prosvjeta«, Srpskog demokratskog foruma, Zajednice Srba Rijeke i Zajednice Srba Istre, te Zajedničkog vijeća općina istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema. Vijeće je osnovano na temelju Erdutskog sporazuma i Pisma namjere o mirnoj reintegraciji istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema. Zastupnik je u Hrvatskom saboru.

Intervju za »Hrvatsku riječ« Milorad Pupovac dao je u prostorijama Srpskog narodnog vijeća u Zagrebu.

HR: Kakvim ocjenjujete sadašnji položaj Srba u Hrvatskoj? Kakav je trend razvoja odnosa između srpske zajednice i Republike Hrvatske?

Što se tiče položaja Srba u Hrvatskoj, on je naravno da - nas bolji nego što je bio jučer i, uvjereni smo, da će sutra biti bolji nego što je danas. Što znači da je trend odnosa između zajednice i vlasti u državi dobio karakter suradnje i pozitivnih napora.

HR: Koji su trenutačno najveći problemi Srba u Hrvatskoj i koji su još neriješeni odnosi?

Problemi su uzrokovani ratom, i tu je najveća grupa problema. Druga je, da smo mi novonastala manjina u Hrvatskoj, kao i pripadnici hrvatskog naroda u Srbiji i Crnoj Gori. Stoga je potrebno riješiti statusna pitanja. Što se tiče ovih ratom uzrokovanih problema, najveći problem je povratak izbjeglica, povratak imovine, obnova njihovih kuća i pitanje stanarskih prava te bivših nositelja stanarskih prava. I, dakako, pitanje suđenja za ratne zločine, koje još uvijek obuhvaća jedan velik broj ljudi na način koji nije uvijek u skladu sa zahtjevima zakonitosti i zahtjevima pravne države. Više je to vrsta političke kampanje i logike kolektivne odgovornosti, a ne individualizirane krivnje za ratne zločine.

HR: Predstavite nam institucionalnu organiziranost srpske zajednice u Hrvatskoj.

S obzirom na sve što je srpska zajednica u Hrvatskoj prošla, mi smo solidno organizirana zajednica. Uz Talijane i Židove mi smo vjerojatno treća manjinska zajednica po stupnju organiziranosti. Ali, još uvijek daleko od onoga da bismo mogli biti u cijelosti zadovoljni. Ono što mi imamo je uglavnom produkt napora koji su kasnije ozakonjeni u ustavnom zakonu, a to je da ima-

mo oblik manjinske samouprave koji smo započeli sa Srpskim narodnim vijećem i sa Zajedničkim vijećem općina iz istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema, kao sastavnim dijelom. Sada zapravo imamo regionalna i lokalna manjinska vijeća, praktički u svim županijama i jednom značajnom broju gradova i općina, koja se onda objedinjuju u jednu koordinaciju i tu koordinaciju bi zapravo trebalo predstavljati Srpsko narodno vijeće kao nacionalni državni oblik samouprave Srba u Republici Hrvatskoj.

Imamo naravno i političke predstavnike. Oni su uglavnom dominantni preko Samostalne demokratske srpske stranke i potom preko stranaka koje nemaju srpski predznak kao što su Socijaldemokratska partija i, nešto manje, gotovo još uvijek beznačajno Srpska narodna stranka. Ta predstavljeno je bitna zato što se odvija preko lokalne i regionalne razine gdje ljudi mogu biti u pravom smislu te riječi zastupljeni. Što se tiče nevladinih organizacija, njih je više. Najznačajniji su Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta«, koje se bavi izdavaštvom, istraživanjem, školstvom, i član je Srpskog narodnog vijeća, te Srpski demokratski forum koji se bavi pitanjima povratka izbjeglica, integracijom, ljudskim pravima i slično. Postoje još neke lokalne nevladine organizacije srpske zajednice, ali one više nemaju toliko značajnu ulogu u zajednici kao nekad. To su ta tri osnovna skupa.

HR: Koje su nadležnosti i područja kojima se bavi Srpsko narodno vijeće?

To su različiti aspekti. Od pitanja ljudskih prava, povratka imovine, ravnopravnosti pred sudovima, suđenjima za ratne zločine, preko participacije ljudi u vlasti i toga da imamo adekvatnu zastupljenost ne samo u predstavničkim tijelima već i u tijelima izvršne vlasti, sudovima, policiji, što u značajnom broju sredina u kojima Srbi žive još nije slučaj. Čak tamo gdje su Srbi većina, još uvijek nema policajaca ili sudaca koji su srpske nacionalnosti. To je ono čime se mi bavimo. Tu je naravno i pitanje realizacije koncepta dvojezičnosti, školovanja na jeziku i pismu manjina, gdje je osim istočne Slavonije u kojoj je ono zbilja razvijeno, u drugim sredinama potpuno drugačije. Srpsko narodno vijeće se bavi vrlo specifičnim pitanjima. Planiramo i druge projekte od vitalnog interesa za srpsku zajednicu, osmišljavamo razvoj identiteta srpske zajednice u Hrvatskoj, te razvoj pojedinih institucija, npr. pitanja zastave, svečane pjesme, itd.

HR: Kako je institucionalno organizirano obrazovanje na srpskom jeziku u Hrvatskoj?

U istočnoj Slavoniji postoji sustav koji je naslijeđen, a to je da postoje škole na srpskom jeziku i ćirilicom pismo, odnosno, ili odjeli ili posebne škole na srpskom jeziku. U drugim dijelovima Hrvatske nažalost, ili nemamo ništa, ili imamo neku vrstu dodatne nastave. Imamo model podvojenog školstva i model gdje su samo fragmenti neke vrste autonomije. To je nešto što

ćemo mi s predstavnicima vlasti, ali prethodno unutar zajednice, morati redefinirati. Srpski i hrvatski narod u Hrvatskoj su povijesno i kulturološki mnogo bliže nego što sadašnje okolnosti to pokazuju. Školski sustav, ni sa nacionalne, niti sa strane manjina ne bi smio produbljivati razlike tamo gdje ih nema, nego ih treba čuvati tamo gdje ih ima i razvijati klimu tolerancije, na dobrobit svih. To nije sadašnje stanje. U istočnoj Slavoniji ima mnogo odjela na srpskom jeziku, riječ je o nekoliko tisuća učenika osnovnih i srednjih škola, a u drugim dijelovima Hrvatske riječ je možda o nekoliko stotina učenika koji pohađaju dodatnu nastavu srpskog jezika i pisma.

Što se tiče stručnih kadrova, mi nemamo nekih većih problema, zato što je dio kadrova iz istočne Slavonije naslijeđen, a isto dobio smo na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu imali studij srpskog jezika i kulture i prva generacija učitelja bi sada trebala izvršiti studij, te bi se mogli odmah regrutirati. Problem može postojati jedino što se tiče pitanja kvalitete.

Kad je riječ o udžbenicima, imamo tri mogućnosti. Jedna je da se dio udžbenika

za dopunsku nastavu tiska ovdje u Hrvatskoj, njih izdaje SKP »Prosvjeta«, i oni se danas koriste u istočnoj Slavoniji za grupu predmeta kao što su povijest, geografija, srpski jezik i pismo, književnost i glazbeni odgoj. Dio se udžbenika koristi od onih koji dolaze iz Srbije. Ali, kako tamo postoji nesređeno stanje i u pogledu standardizacije jezika i u pogledu pojedinih sadržaja tih predmeta, onda to nije tako jednostavno. Na taj se način udžbenicima mogu stvoriti problemi jer se oni prema delikatnim temama odnose na način koji može narušiti međunacionalne odnose, pa je takav posao prilično riskantan, ali se nastavnici snalaze. I naravno, koriste se udžbenici nacionalnog programa koji se prilagođavaju za potrebe srpskog jezika i ćirilice pisma.

HR: Kako je riješeno pitanje formiranja na srpskom jeziku?

Medije na srpskom jeziku uglavnom financira Ured Vlade Republike Hrvatske, zatim strani donatori, a od prošle godine je i Srbija počela izdvajati manji iznos za potrebe dijela medija. Postoje četiri osnovna ti-

skana medija: tjednik »Novosti -7 dana«, list za kulturu »Prosvjeta«, zatim list »Identitet« koji izdaje Srpski demokratski forum, te dječji list »Bijela pčela«. To su četiri ključne tiskane publikacije, a postoje na elektronskim medijima, radiju i televiziji, emisije za sve manjine koje idu tjedno po sat vremena, te se u okviru toga pokriva i potrebe srpske zajednice. To je emisija »Prizma« i ona sigurno nije dovoljna za sve manjine. Pojedine radio postaje u Hrvatskoj imaju manje, pojedine više osjetljivosti za ovo pitanje, ali manjinska problematika u Hrvatskoj ima mnogo više političku dimenziju, nego medijsku i kulturnu. Tu je Hrvatska nešto drugačije postavljena nego druge zemlje regije. To ima svoje dobre, ali i loše strane. Dobre strane zato što se razvijaju politički aspekti nekih institucija, ali se neke druge vitalne institucije, s druge strane, ne razvijaju. Kod nas je zamislivo da Srbi imaju predstavnike u Saboru, ali je malo zamislivo da postoji dvojezičnost tamo gdje su Srbi u lokalnoj većini ili značajna manjina. Za to još treba određen napor.

HR: Kako je riješena politička zastupljenost Srba u Hrvatskoj? Što se tiče političke nacionalne zastupljenosti imamo tri zastupnička mjesta u Hrvatskom saboru, i sva tri mjesta pripadaju

riješavati.

Politička zastupljenost i na državnoj, i na regionalnoj i na lokalnoj razini dobro je riješena. Tu se stvari postavljaju prema principu proporcionalnosti. Srbi imaju proporcionalnu zastupljenost u predstavničkim tijelima i na razinama županija, i gradova i općina. To je dobro postignuće. Problem je što nema zastupljenosti u izvršnoj vlasti, ili upravnim odborima, sudstvu i policiji. To je ono čime se bavimo i što bismo htjeli promijeniti u ovoj godini. Što znači, ako ima deset policajaca u sredini koja je većinski srpska, nelogično je da bar nekoliko njih nisu Srbi. Na tome tek treba raditi. To nije jednostavno, ali to je stvar koju i mi i Vlada Republike Hrvatske moramo obraditi u godini u koju smo zakoračili.

HR: Koliko ste informirani o položaju Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori?

Obaviješteni smo o položaju Hrvata i u Srbiji i u Crnoj Gori. Djelomično iz hrvatskih medija, a djelomično iz sporadičnih susreta s predstavnicima Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori, te naravno iz onoga što su ustavno-pravna rješenja, tj. zakonska rješenja koja su na snazi u SiCG. Ono što bismo mi naravno htjeli i što ćemo morati, to je bolje se upoznati s tim nego što sada

se barem ja rukovodim tim principom, što je bolji položaj Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori to je onda bolje i za nas Srbe u Hrvatskoj.

HR: Smatrate li prema tome, ako se, recimo, u SiCG radi na opstruiranju ostvarivanja manjinskih prava Hrvata, da to može štetiti i Srbima u Hrvatskoj?

Naravno, to je tako. Ja moram kazati da mi već godinama imamo dobre tonove u međusobnim odnosima. Srpsko narodno vijeće je prije više godina postalo član FUEN-a. Dobivanje tog punopravnog članstva nije bilo jednostavno, preskočili smo status pridruženog člana, a sve to između ostalog zahvaljujući zagovoru i naporu i predstavnika hrvatske zajednice iz Vojvodine. Naravno, izrada Sporazuma o pravima nacionalnih manjina između dvije države rađena je tako da od toga mogu imati koristi obje manjine. Mi smo tome pristupali nesebično i vjerujemo da će hrvatska zajednica u SiCG od toga imati značajne koristi. Unatoč nekim prigovorima koje smo mogli čuti od pojedinaca, da je hrvatska zajednica dobila više nego srpska zajednica u Hrvatskoj, ja ne dijelim to mišljenje. Neovisno o činjenici da postoje razlike u broju, neovisno o drugim činjenicama, mislim da je taj Sporazum dobar, pošteno odrađen.

HR: Što taj Sporazum znači Srbima u Hrvatskoj? Što vi dobivate time? Smatrate li da to može biti prijelomi trenutak za srpsku i hrvatsku manjinu u odnosima s njihovim domicilnim državama?

To znači nekoliko stvari. Prvo, to je dobro zato što su države nakon ratnog raspada došle u stanje potpisivanja takvog sporazuma. To je znak međusobnih odnosa koji su daleko napredovali. Znak da je ono što je u jednom trenutku bilo uzrokom rata, više nije uzrokom nesporazuma, već sporazuma. S druge strane, to je okvir i za hrvatsku i za srpsku zajednicu unutar kojega one sada, sa svojim institucijama, imaju međudržavni okvir za realizaciju svojih legitimnih prava. I treće, u odredbama Sporazuma definirani su sadržaji prava i jedne i druge zajednice, definirani su minimum ispod kojega ta prava više ne mogu ići. Ako se nešto i promijeni u domicilnom zakonodavstvu, ne može se promijeniti ono što je definirano u međudržavnom ugovoru. To su značajna postignuća toga Sporazuma. Naravno, da je sada stvar njegove realizacije, te vještine i jednih i drugih da iskoriste što je moguće više od toga.

HR: Koliko, prema Vašemu mišljenju, i Srbija i Hrvatska mogu iskoristiti ove manjinske zajednice, hrvatsku i srpsku, za poboljšanje međudržavnih odnosa, te za poboljšanje odnosa dvaju naroda u cijelosti?

Reći ću sada nešto presmjelo. Već danas su Hrvati u SiCG, neovisno o svim pitanjima koja još postoje u odnosu te manjine i države, te s druge strane, Srbi u Hrvatskoj,

SDSS-u, koji ima svoj klub u Saboru, a to funkcionira dobro. Što se tiče institucija vlasti i Vlade, mi smo na temelju Sporazuma s premijerom Ivom Sanaderom, stvorili pretpostavke da imamo i određen broj ljudi u različitim ministarstvima. To su osim ministarstava prosvjete, kulture, pravosuđa, policije, i ministarstva poljoprivrede, gospodarstva te rada i socijalne skrbi. Uglavnom su to dužnosti pomoćnika ili savjetnika ministara. To je način kako mi mislimo da bi se to i ubuduće trebalo

jesmo. Kada se bude formirao Međudržavni odbor dva ministarstva vanjskih poslova za praćenje provođenja Sporazuma o međudržavnoj zaštiti manjina, onda ćemo sasvim sigurno imati priliku ne samo za bolje upoznavanje, već i za neki oblik suradnje. Naši problemi nisu uvijek isti, ali dio problema sigurno jest. Čak i onda kada nije, mi imamo dovoljno razloga za suradnju jer dobar položaj i jedne i druge zajednice ovisi o odnosu dviju država, te naravno, premda to nikad nije striktno tako, ali

neovisno o svim otvorenim pitanjima koja postoje, primjeri manjina koje nije uvijek jednostavno naći zbog produktivnog i korektnog odnosa u rješavanju manjinske problematike. To je nešto što je od velike važnosti za državnu politiku i Hrvatske i Srbije. Srpsko pitanje u Hrvatskoj, i pozitivan smjer u kojem se opterećenja razrješavaju, rasterećujući i državu i manjinu, je nešto što sigurno vide svi, čak i kada ne gledaju izbliza.

HR: Možete li reći koliko Republika Hrvatska financijski pomaže rad srpskih institucija i jeste li Vi zadovoljni time?

Mnogo manje nego što bi to trebala srpska zajednica. Znači, kad krenete od ledine, a kamoli kad krenete od razrušenih prostora, onda vam se sve čini nedovoljno. Tim više, kada pogledate druge manjinske zajednice koje su puno bolje situirane, koje su tradicionalne manjine i koje dobivaju značajnu pomoć svoje matične države, onda nam se čini da bi tu politiku trebalo nekako izmijeniti. Ali, i ovdje postoji trend da se stvari popravljaju i mijenjaju. Naravno, s obzirom na poratne okolnosti, nije realno očekivati mnogo. Ono što bismo htjeli jest da nam se stvore okolnosti da se ne živi samo od pomoći države. Nego, da se našim institucijama vrati imovina, da mogu živjeti od nje, a ne da od njihove imovine žive neki drugi kao što je to slučaj danas. To bismo htjeli, a novaca nikad dosta za bilo koga, pa tako i manjinsku zajednicu. Htjeli bismo unaprijediti i suradnju između srpske manjinske zajednice i Vlade Republike Srbije.

Ukupan iznos koji Hrvatska izdvaja za manjine prošle je godine bio 22 milijuna kuna. Mislim da je srpska zajednica, ukupno za sve svoje institucije i aktivnosti, od toga dobila oko 5 milijuna kuna. Od toga, najveći dio odlazi za »Prosvjetu« i njezine projekte, onda za Srpsko narodno vijeće, te Srpski demokratski forum.

Ako u Hrvatskoj ima 7 ili 8 posto deklariranih pripadnika manjina, a Srba 4,5 posto uz trend povratka, nama se čini da bi taj omjer trebao biti drugačiji, ali to je isto naslijeđeno stanje i to će se vjerojatno godinama mijenjati.

HR: Kakvu potporu imate od Vaše matične zemlje?

Od države Srbije, ti iznosi su simbolični. Mislim da je prošle godine ukupna pomoć koja je stigla bila oko 25.000 eura za sve organizacije. I to je bila samo jednokratna pomoć.

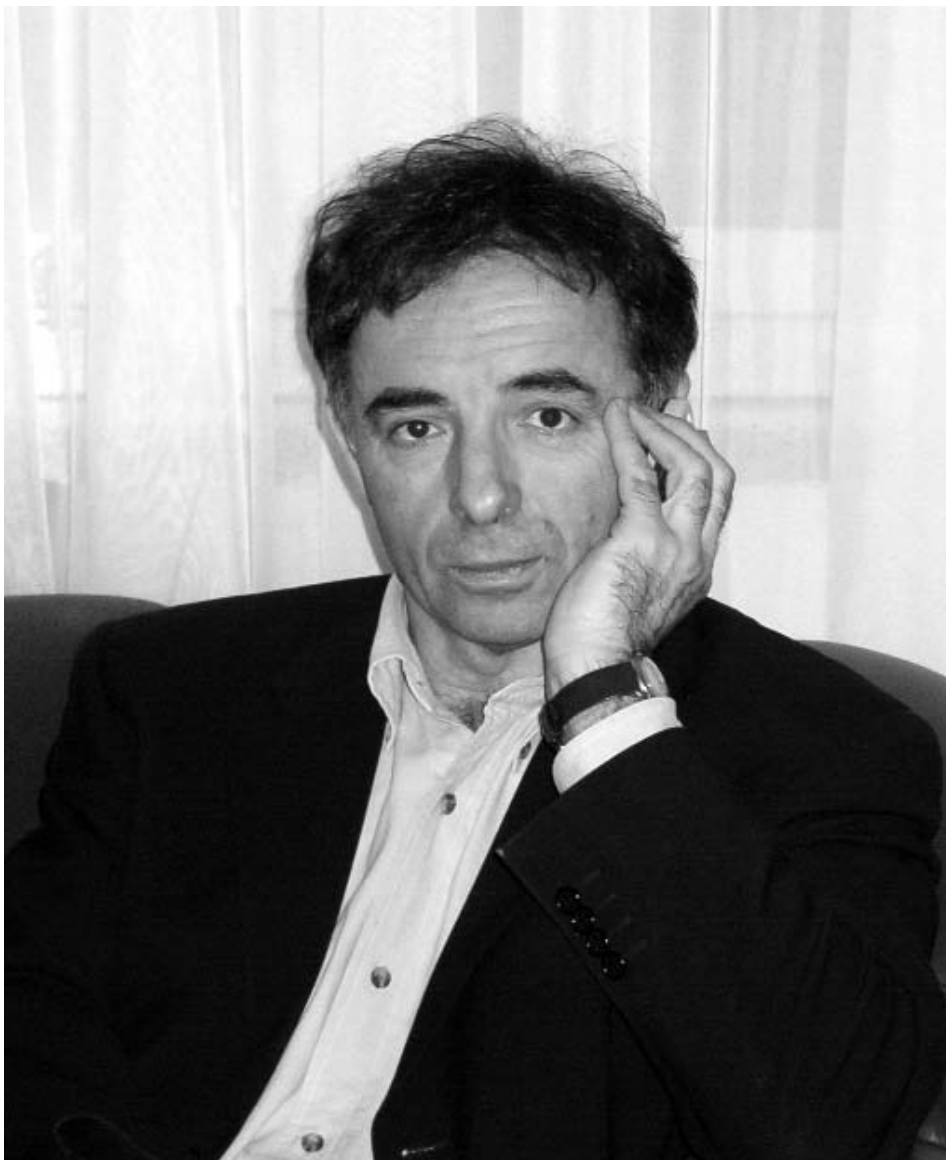
HR: Srbi su Hrvatskoj, kao i Hrvatima u Srbiji, nova su nacionalna manjina. Koliko Srbi u Hrvatskoj zaostaju u ostvarivanju svojih manjinskih prava u odnosu na te tradicionalne, starije manjinske zajednice u Hrvatskoj, poput Talijana, Čeha, recimo?

Puno još treba da bi se dostigao status recimo Talijana. Talijanska je zajednica vjerovatno na prostoru bivše Jugoslavije najsitiranija, i to po nizu stvari. Po ostvarivanju prava, po kvaliteti ostvarivanja tih prava, po utjecaju koji ima i u lokalnim i u držav-

nim okvirima, te naravno u korištenju okolnosti odnosa između dviju država. Mislim da će u tom pogledu Hrvatima u SiCG i drugim manjinama ovdje trebati puno da dostignu taj stupanj.

HR: Vi ste Sporazumom vezani s vladajućim HDZ-om. Koliko ste zadovoljni tim Sporazumom i njegovim provođenjem? Hrvatskoj je na putu u EU kao jedan od prioriteta uvjeta istaknut povratak izbjeglih Srba. Kako se odvija obnova kuća i povrat Srba u Hrvatsku?

Što se tiče realizacije Sporazuma, ima razloga i za zadovoljstvo, i za nezadovoljstvo.

No, nezadovoljstvo nije takvo da bi se Sporazum dovodio u pitanje, kao što ni zadovoljstvo nije toliko da bismo Sporazum slavili. Mi se svaki dan borimo da taj Sporazum što više realiziramo. I mi i Vlada smo svjesni da je taj Sporazum, bez obzira na stranačke i etničke dimenzije, izuzetno važan za otklanjanje ratnih posljedica, te za stabilizaciju Hrvatske i njeno priključivanje u EU. To Srbima omogućava jednu vrstu građanske i političke renesanse. Hrvatskoj omogućava jednu vrstu oslobođanja od etnocentrizma,

različitih vrijednosti i ideologija koje je rat donio sa sobom. Jednom riječju, europski standardi. To su onda dobre pretpostavke i za povratak izbjeglica, koji će biti drugačijeg karaktera nego što je bio prethodnih godina kad su se ljudi vraćali jer nisu imali drugog izbora. Sada možemo govoriti o tome da se stvaraju pretpostavke da to bude Srbima stvar izbora. Da oni kažu, ovdje je ovako, onamo onako, te ocijene stanje. Da nije više povratak stvar prisile ili emocionalnog opredjeljenja, već racionalnog opredjeljenja. Tamo imam zemlju, tamo imam obnovljenu kuću, tamo imam mogućnost zaposliti se, zaraditi. To mi sada činimo. Da oni naprosto

moгу reći, danas sam u Vojvodini, ali sutra već mogu biti u Dalmaciji, Lici i odlučiti gdje ću trajno ostati živjeti.

Prošle su se godine kuće obnavljale vrlo ubrzano. Tijekom prošle godine je zaprimljeno u obnovu negdje oko 7.000 objekata, što je značajna brojka jer je ranijih godina godišnji prosjek bio 4.000 kuća. Ali, mi nemamo puno vremena, ljudi su dugo čekali na povratak. To su najvidljiviji rezultati tog Sporazuma.

Mogućnost očuvanja jezika i kulture manjinskih zajednica

Europski dom kao sigurnost opstanka

Predstavnici manjina započinju pregovore s Ministarstvom kulture, kojima je osnovni motiv sprečavanje nasilne privatizacije medija koji se obraćaju auditoriju i na manjinskim jezicima

Razgovor vodio: Kalman Kuntić

U nekoliko prethodnih brojeva bavili smo se temom obrazovanja na manjinskim jezicima u Vojvodini i Subotici. Ovom smo se prigodom obratili predsjednicima nacionalnih vijeća Hrvata mr. Josipu Ivanoviću i Mađara Lászlu Józsi s ciljem kompariranja iskustava i nastojanja u budućnosti, predstavnika dviju paradigmatičnih zajednica kojima je manjinski položaj zajednički, a brojnost, teritorijalna kompaktnost, organiziranost i doskorašnji status – različiti.

Naime, mađarska manjina spada u takozvane stare manjine, dok je hrvatska zajednica počela koristiti manjinska prava od prije nepune tri godine. S obzirom da predsjednici manjinskih vijeća vode skrb o svim segmentima manjinskih prava, pokraj obrazovanja dotaknuli smo se i pitanja kulture, informiranja i službene uporabe jezika, kako bismo pokušali pretpostaviti moguću sudbinu svakodnevnog jezika ovih manjina.

► **Broj učenika u odjelima na mađarskom jeziku je sve manji, prije 15 godina nastavu na tom manjinskom jeziku u Subotici je pohađalo skoro 6.000 osnovnoškolaca, a danas ih je oko 3.700. Uz opći demografski trend opadanja broja stanovnika u Vojvodini, što bi još moglo biti uzrok tome?**

Ovaj trend koji ste spomenuli čini su mornu svakodnevicu Vojvodine a osobito manjinskih zajednica. Problem je najuočljiviji kod mađarske i hrvatske manjine u Vojvodini. Kod Mađara je broj opadanja učenika najmanji u Potisju, dok je najveći u sredinama gdje su pripadnici mađarske manjine u izrazitoj manjini glede nacionalne strukture stanovništva. Uzroci su poznati: ratne godine, koje su utjecale na sve narode s ovih prostora, pa naravno i na

Mađare. Uglavnom, mladi su odlazili jer nisu htjeli biti žrtve političke situacije, što je osobito bilo izraženo kod manjinskih zajednica. Rezultat toga je da danas u Subotici nastavu na mađarskom nastavnom jeziku ne pohađa niti trećina đaka, u odnosu na

László Józsa

gotovo pola-pola između negdašnjeg srpskohrvatskog i mađarskog jezika prije par desetljeća.

Povod odlaska mladih ljudi čija bi uloga bila i biološka reprodukcija, je egzistencijalna nesigurnost, te su svoju egzistenciju utemeljili negdje drugdje, a potomci tih generacija su tamo uhvatili korijene. Sada nam slijedi pokušaj rehabilitacije, u suprotnom, ako je prijedan Rubikon, ne bih is-

ključio mogućnost dugotrajne regresije po tom pitanju. Pokraj godina koje nas očekuju, eventualni prelazak rubikona mogu predskazati znanstvena istraživanja koja nam slijede. Ako je pređena kritična točka neobnavljanja manjina, to će značiti ostva-

renje nečega o čemu se nije moglo niti razmišljati još tijekom osamdesetih godina. Pitanje je hoće li zajednice koje padnu ispod kritične točke dočekati ulazak naše domovine u Europsku uniju, gdje granice više neće biti prepreka normalnog opstojanja i razvitka manjinskih zajednica, dakle nove sredine koja ne ugrožava bilo kakvu manjinu, nacionalnu, vjersku, manjinu po spolnoj, profesionalnoj ili drugoj osnovi.

► **Pokraj problema velikog odlaska građana mađarske nacionalnosti, što predstavlja veliki mehanički odljev, je li veći problem što su zemlju u većem broju napustili školovani i poslovni mladi ljudi?**

Iako egzaktnih podataka nema, osjećaj postoji na temelju vlastite kože, u što se uvjeravam svaki put kada se susretnem s prijateljima na raznim skupovima, a za koje znam kako mi nedostaju ovdje u Vojvodini. Kao što sam rekao, ne vidam ih tu, već u raznim prigodama u Budimpešti ili drugdje van zemlje. Kada ih pobrojimo ustanovimo koliko nedostaju Subotici, Vojvodini, a naravno i našoj manjinskoj zajednici. Iako se svaki put obradujem što ih vidim, ne mogu se oteti dojamu nemogućnosti bezbolnog gubitka ovakvih stručnjaka za bilo koju sredinu. Nama koji smo ostali je teško jer imamo malo partnera u vlastitom intelektualnom sloju.

► **Petina učenika mađarske nacionalno-**

sti ne pohađa nastavu na vlastitom jeziku, već na srpskom jeziku. Ne govori li navedeno u prilog činjenice o početku asimilacije?

Ne bih se složio s takvom ocjenom jer je i ranije približan broj učenika mađarske nacionalnosti pohađao nastavu na jeziku većine. Unazad nekoliko desetljeća postoji trend kod dijela roditelja upisivanja u odjele na srpskom jeziku, a pritom se rukovode mišljenjem kako nastava na većinskom jeziku pruža veće šanse za obrazovanje i kasnije napredovanje. Roditelji žele najbolje svojoj djeci, međutim uvjeren sam u gubitak kontakta te djece s pripadnicima vlastitoga naroda, a s druge strane ne bivaju nikada prihvaćeni u potpunosti. Znanje stečeno na vlastitom jeziku je najbolje znanje, a s minimalnom dozom intelekta to se znanje lako primjenjuje na drugim jezicima. Jezik je sredstvo komunikacije, nikako razdvajanja.

► Mađarska je zajednica prva ušla u pothvat osnivanja srednjih škola na isključivo mađarskom jeziku, kakva su dosadašnja iskustva?

Mađarsko nacionalno vijeće je bilo inicijator donošenja odluke o osnivanju ovih škola u Skupštini Vojvodine. Osnovna ideja je bila višeslojna, a u tim slojevima se nalaze sljedeći elementi: željeli smo spriječiti odlazak srednjoškolaca u Mađarsku, a danas još uvijek nema dovoljno kvalitetnih škola za određene struke u zemlji. Druga ideja je bila onemogućiti nenamjernu zapostavljenost nastave na manjinskom jeziku, koji je i bukvalno manjinski u školama. Pokraj toga, ideja je bila stvoriti manjinske institucije po sebi. Što se tiče dosadašnjih rezultata, prvi je cilj ostvaren, a to je osnivanje takvih institucija, a što se tiče političko-obrazovnih komentara, njih ne bih davao. Obrazovni rezultati mogu se utvrditi anketiranjem i testiranjem učenika.

► Pokraj toga što mađarska manjina odavno ima obrazovanje na vlastitom jeziku logično ga želi razviti. No, uvijek će postojati neke struke koje se neće moći izučavati na manjinskom jeziku iz razloga malog broja polaznika. Je li moguće očekivati povratak stručnjaka koji se školuju u Mađarskoj a završili su ove deficitarne struke?

Potrebe manjine su jedna stvar, a individualne potrebe za dobrim životom su nešto

sasvim drugo. Individualni život je neprikosnoven i ne treba se čuditi kada u domovini nema materijalne sigurnosti da slabi želja za povratkom. SVM i Nacionalno vijeće Mađara proklamirali su program za usidrenje naših ljudi. Fondacija László Szekeres u suradnji s fondacijama iz Mađarske namjerava omogućiti poduzetnicima da zaposle mlade ljude. Pitanje kulture, obrazovanja i informiranja su važna, međutim naša populacija poput drugih više vodi računa o osobnom standardu nego identitetu. Iako pitanje egzistencijalne sigurnosti nije naše pitanje, mi moramo voditi računa o ovim stvarima jer je u suprot-

dan boljitak, a to je razmah amaterskog stvaralaštva, najčešće folklor. Ekspanzija folkloru pridonijela je osnivanju Kulturnog saveza Mađara koji okuplja kulturna društva, čime smo zadovoljni, ali ne možemo biti zadovoljni urušavanjem elitističke kulture.

► Mađarsko nacionalno vijeće je osnivač pisanih medija na mađarskom jeziku. Jeste li zadovoljni stanjem koje ste zahtjevali u njima?

Zadovoljan sam što nema nazadovanja, jer je bilo skeptika koji su nam prigovarali kako želimo vršiti upliv u uređivačku politiku. Ima problema financijskog karaktera jer su naslijeđeni ogromni dugovi, ali se vidi izlaz zahvaljujući pomoći Pokrajine. Magyar szó u budućnosti mora biti bolje organiziran, tehnički dotjeraniji i spreman učiti u tržišnu utakmicu. Još uvijek postoji nepovjerenje dijela redakcije spram osnivača, što će se prevladati povećanjem plaća uposlenih.

► Što je s elektronskim medijima koje po zakonu ne može osnivati Nacionalno vijeće?

Ovo pitanje po sebi ima nekoliko neodrživih i nemogućih situacija. Stoga su predstavnici manjina dogovorili započinjanje pregovora s Ministarstvom kulture, kojima je osnovni motiv sprečavanje nasilne privatizacije medija koji se obraćaju auditoriju i na manjinskim jezicima. Tim medijima su osnivači lokalne samouprave, a kada važeći zakon na vodi računa o informiranju manjina, nužna je njegova rekonstrukcija i pronalaženje modusa koji bi sve zadovoljio. Imamo neke ideje kako to uraditi,

ali se prvo moramo dogovoriti s predstavnicima drugih manjina kako doći do zajedničkog prijedloga koji ne bi bio uniforman ali bi morao biti koherentna cjelina s kojom se može otići kod ministra na razgovor. Svjesni smo potrebe za izbalansiranošću naših zahtjeva, prvenstveno vodeći računa o ekonomskim potencijalima zemlje. Dakle, vidim prostor za proširenje dijaloga nacionalnih vijeća i vlasti po pitanju elektronskih medija utvrđivanjem koliko je manjinama potrebno radio postaja, vodeći računa o raširenosti nekog jezika te o broju potencijalnih slušatelja. Treba uradi-

nom sav naš trud uzaludan.

► Nekada jaka elitna kultura vojvođanskih Mađara kao da gubi korak?

Ranije smo bili ponosni na zamah kulture mađarske manjine u Vojvodini koja je bila bez presedana u istočnoj Europi pa i samoj Mađarskoj. Međutim, devedesetih godina došlo je do onemogućavanja normalnog umjetničkog stvaralaštva. Te su umjetničke generacije nestale ili su svoj angažman nastavile izvan domovine. Talentiranih ljudi i dalje ima te je na Vijeću da pronađe ravnotežu između profesionalne i amaterske kulture. Najteže godine donijele su i je-

ti programske sheme, pronaći izvore financiranja neovisno od javnog servisa, zatim što je s frekvencijskim pravima, pronaći način organiziranja poduzeća. Važno je utvrditi je li bolje imati vlastiti program ili stvaralačku ekipu koja će u okviru postojećeg programa raditi svoj posao. Budući stručni tim manjina imat će veliki posao, koji će morati postaviti pitanje racionalnosti velikih sustava kao što je RTS. Možda je prevelik sustav i na razini Vojvodine, jer je za nas možda bolja financijska podrška razvoju vlastitih centara.

► **Mađarski jezik kao da nestaje ne samo iz javnog života, već i s ulice?**

Prošećete li Novim Sadom, a imate sluha za vlastiti jezik, rijetko ćete okrenuti glavu u pravcu onoga tko govori mađarski jezik. Subotica se iznenadno približila tome i kao da više ne ostavlja dojam višejezične sredine. Mogli bismo to okrenuti na šalu, pa reći kako Mađari nemaju vremena za šetnju, ali sam nažalost siguran kako je njihova šetnja svedena na sredine gdje okruženje doživljavaju kao svoje. Očita je sumorna istina segregacije životnog prostora, naročito kod mlade generacije. Suočeni smo s činjenicom strašne pojave postojanja diskoteka za Mađare i onih u koje im se ulaz ne preporučuje. Ne znam je li to moguće dovesti u svezu s međunarodnim incidentima, ali je sigurno nužno prevladati ovakvo stanje podijeljenosti, jer je mladost most povjerenja među različitim zajednicama. Društvo i prosvjetni radnici su zatajili na tome poslu. Naravno, prisilno učenje mađarskog jezika u odjelima na srpskom jeziku ne dolazi u obzir, ali treba raditi na stvaranju klime uzajamnog upoznavanja što je uvjet povjerenja. No, postavlja se pitanje je li to interes vlasti i većine.

► **Već ste istaknuli kako materijalna sigurnost nije u opisu poslova Vijeća, ali ipak vodite računa o životnim prilikama u kojima žive građani mađarske nacionalnosti. Jesu li manjine ravnopravne u zapošljavanju i napredovanju u službi?**

Ova su pitanja postala interesantna devedesetih godina, kada je nacionalizam ušao u politiku zapošljavanja. Sada je taj problem manje izražen u državnim službama ali privatni sektor nije imun od toga. Dovoljno je ući u neko poduzeće i ustanoviti da se u njemu govori samo jednim jezikom. Manjinske zajednice stoje nemoćne pred ovim problemom, u nadi da će tržišna utakmica u budućnosti određivati tko po kvaliteti, znanju i spremnosti za rad zasluži posao. ■

Opiranje općim demografskim trendovima

Manjinski identitet stvar probitačnosti

Josip Ivanović: Naš je konačni cilj normalna uporaba jezika u svakodnevnom životu. Kada se to bude dogodilo znat ćemo da smo bili na pravom putu.

► **Kakvo je vaše viđenje opadanja broja učenika u Vojvodini, osobito opadanja broja đaka u odjelima na manjinskim jezicima?**

Opći demografski trend posljednjih desetljeća je stalno opadanje broja stanovnika u Vojvodini. Pokrajina je poznata po tom

teoretičara koji su držali obrnuto prporcionalnim libido i kreativnost.

Ali, ostavimo teoretičare. Opća je tendencija opadanja broja stanovnika što se osobito osjeća kod nacionalnih manjina. Glavni faktor koji utječe na to je asimilacija, koja je prirodna stvar ako se ne vrši

nasilno, a pritom se manjini omogućava čuvanje vlastitoga identiteta. Što su te zajednice veće i organiziranije to je proces asimilacije sporiji, ali ako su rasute na širokom prostoru učinak je brži. Dijasporalne zajednice brže gube kolokvijalni jezik, vlastito pismo i poznava nje kulture vlastitoga naroda. Time se otvaraju vrata ulaska u drugu kulturu, čime je proces asimilacije neminovan. Uz navedene razloge, opadanje broja stanovnika pojačano je događanjima tijekom devedesetih godina kada je trajao rat u Hrvatskoj, pa su se pripadnici hrvatskog naroda na ovim prostorima sakrivali iza subetničkih i drugih imena kao što su Bunjevac, Šokac, Vojvodanin, Jugoslaven ili nepredijeljen. Dakle, smanjenje broja odeređene manjine vrlo je problematično i ne usudujem se govoriti na temelju egzaktnih podataka, već samo na osnovi osobne prosudbe,

Mr. sc. Josip Ivanović

sociodemografskom trendu, a priraštaj stanovništva poglavito je vezan za mehanički priljev ljudi s drugih područja, pa se broj žitelja ipak održava za razliku od istočne Srbije gdje je zavladała bijela kuga.

Različiti teoretičari sociolozi i demografi pripisuju pad broja stanovnika povećanju životnog standarda i tehnološkom razvoju, što bi nas moglo dovesti do ranih

jer se ozbiljna istraživanja s ovim u svezi tek očekuju. Poneka statistika i tabela ne daju nam za pravo pouzdano govoriti o uzrocima demografskog kolebanja ili pa da određene manjinske zajednice.

Kada govorimo o nastavi na hrvatskom jeziku, ona postoji od prije tri godine. Političko-psihološka situacija u to vrijeme je bila nepovoljna za takav pothvat jer je još uvijek prisutan strah kod roditelja, te su se

samo oni najhrabrij, koji imaju čvrsti identitet, odlučili poslati svoju djecu u ove odjele, čime su na stanoviti način trasirali budući život svoje djece. Oni drugi, kod kojih je još uvijek prisutan strah hoće li nakon školovanja na hrvatskom jeziku njihova djeca moći nesmetano nastaviti školovanje u školama višega ranga ili dobiti posao, nisu se odlučili na tako nešto. Roditelji svakako imaju pravo voditi skrb o budućnosti svoje djece, ali se takvoj logici treba suprotstaviti ukazivanjem na neminovan proces demokratizacije društva koje stremlje europskim integracijama. Ka-

otkrit ćemo kako je kratak, ali i kako sva-ki njegov članak zaokružuje tematiku zaštite manjinskih prava u oblasti službene uporabe jezika, obrazovanja, kulture i informiranja. Benefit će se osjetiti kada se sporazum počne primjenjivati nakon ratifikacije u parlamentima država potpisnica. Nakon toga će se birati mješovita komisija koja će se sastajati makar jednom godišnje sa zadaćom utvrđivanja kako se Sporazum provodi. Ovaj Sporazum pretvodi ulasku naše zemlje u Europsku uniju i predstavlja primjer nove demokratičnije politike vlasti prema manjinama.

Značajniji problemi očekuju nas u predmetnoj nastavi od petog do osmog razreda gdje treba osigurati kadrove naročito za predmete važne za njegovanje nacionalne kulture i jezika. Trenutačno postoje dva sustava obrazovanja na hrvatskom jeziku, a to su kompletna nastava na hrvatskom nastavnom jeziku, i drugi, kroz izučavanje predmeta hrvatski jezik s njegovanjem nacionalne kulture. Uzmemo li u obzir dijasporičnost hrvatske zajednice, u budućnosti se može očekivati kombinacija ovih sustava. Naravno, prije svega se mora uraditi etno-demografska studija koja bi bila vodič u određivanju mreže osnovnih i srednjih škola. Moramo imati egzaktnu podatke o tome što je racionalnije – otvarati odjele na sveučilištu za školovanje budućeg kadra ili školovanje nastavnika u Hrvatskoj.

► **Za nepune dvije godine krenut će nastava u predmetnoj nastavi. Pri tome se govori o dvije mogućnosti školovanja, okupljanjem oko centralnih škola ili nastavljajući školovanje u sredini gdje je dijete krenulo u školu. Što je po Vašemu mišljenju povoljnije?**

I jedna i druga ideja imaju svoje nedostatke. Ostanu li daci u malome broju u puno odjela postavlja se pitanje mogućnosti potpune zastupljenosti nastave na hrvatskom jeziku. U drugom slučaju nastaje problem spremnosti roditelja da im djeca putuju u udaljenije škole. Stoga treba raditi na povećanju broja onih koji će studirati interesantne predmete za njegovanje nacionalne kulture.

► **Pitanje elitne kulture i informiranja vrlo su važni segmenti rada Vijeća?**

Točno, zajednica se do sada uglavnom bavila pitanjem amaterske kulture, dok je elitna kultura do sada bila zapostavljena, što će se popraviti školovanjem kadra koji će moći raditi profesionalno. Pokraj prosvjete i kulture nužno je razviti i informiranje na hrvatskom jeziku što će se uraditi s drugim vijećima nacionalnih manjina. Vijeće mora voditi računa o čitavoj arhitekturi odnosa u okviru zajednice. To podrazumijeva nužnu profesionalizaciju, te se nadam kraju volonterskog rada.

► **Hoće li hrvatski jezik postati jezik koji se govori na uluci ili će samo ostati jezik elite?**

Naravno, naš konačni cilj je normalna uporaba jezika u svakodnevnom životu. Kada se to bude dogodilo znat ćemo da smo bili na pravom putu.

Informiranje i obrazovanje – temelj opstanka u uvjetima manjine:
Redakcija 'Hrvatske riječi'

da budemo ravnopravni članovi društva europskih nacija, doći će do izražaja snaga lokalnih zajednica i snaga kulturnih identiteta manjinskih zajednica. Tada će se otvoriti mogućnost normalne komunikacije bez granica između manjina i matične zemlje što će dovesti do nesmetane i produktivne suradnje, slobodnog kretanja robe, usluga, ljudi, radne snage, znanja, pa će u takvoj sredini biti probitačno imati svoj vlastiti identitet koji neće biti samo nominalan već realan.

► **Spomenuli ste otvorene granice u pri-log čemu ide nedavno potpisani bilateralni Sporazum o zaštiti sloboda i prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine Republici Hrvatskoj u čijoj izradi ste i sami sudje-lovali. Koji će benefit od toga imati hrvatska zajednica?**

Obratimo li pažnju na potpisani sporazum

► **Na čelu ste kulturne autonomije Hrvata, a nacionalna vijeća su novijeg postojanja. Hrvatska zajednica susreće se s problemima koje imaju i druge manjine, ali za razliku od tzv. starih manjina vjerojatno imate više problema u oblasti obrazovanja i informiranja. Pokraj toga, hrvatska zajednica je maloga kapaciteta, te sukladno tome kako vidite mogućnost razvoja obrazovanja od osnovne škole do sveučilišta na hrvatskom jeziku?**

Školovanje na hrvatskom jeziku krenulo je prije tri godine i po logici stvari započelo je s prvim razredom osnovne škole, da bi se sada stiglo do trećeg razreda. Nastava u nižim razredima osnovnih škola teče bez značajnijih problema jer postoje kadrovi koji su osposobljeni za nju putem seminara koji se održavaju u Republici Hrvatskoj, a od skora i u našoj zemlji.

Boris Tadić, predsjednik Republike Srbije, u posjetu Novom Sadu

Učinit ću sve da ne bude rata na jugu Srbije

»Rata ne smije biti«, rekao je predsjednik Srbije Boris Tadić tijekom svoga prošlotjednog boravka u Novom Sadu, dodavši da će on učiniti sve da do toga ne dođe.

»Potrebne su nam stabilne reakcije, stabilne političke odluke i brza analiza situacije, koju smo imali tijekom prethodnih dana. Koordinacijski centar ima nove ovlasti i to je jako važno, jer je to tijelo pokazalo vrlo visoku razinu efikasnosti u prethodnim godinama«, rekao je Tadić u Novom Sadu 12. siječnja.

Predsjednik Srbije je razgovarao i s rektorom i dekanima Sveučilišta u Novom Sadu, a na Institutu za onkologiju u Srijemskoj Kamenici svečano je pustio u rad novu magnetnu rezonancu.

Govoreći studentima Sveučilišta u Novom Sadu o trenutačnoj međunarodnoj poziciji Srbije i političkom ozračju na unutarnjem planu, predsjednik Srbije je ocijenio kako je »situacija u Srbiji iznimno loša« i da su društvu potrebne »dramatične promjene«.

»Bez pune suradnje s Haškim sudom nema šanse za razvoj našeg društva. Bila bi velika nesreća za ovu zemlju ako optuženi pred Sudom ne shvate da će dobrovoljnom predajom pomoći i svojoj zemlji i svojoj djeci. Ako ipak ne odluče dragovoljno otići u Den Haag, oni moraju biti izručeni i točka«, istaknuo je predsjednik Srbije.

Predsjednik Republike ocijenio je da će se u 2005. godini Srbija morati suočiti s nekoliko ključnih pitanja vezanih za izradu Studije izvodljivosti, razgovore o statusu Kosova i Metohije, odnose u Državnoj Zajednici SiCG i donošenje novog ustava Srbije.

Novi ustav Srbije, po njegovim riječima, mora biti pravni okvir za stabilno funkcioniranje Srbije u idućem periodu. Taj ustav, dodao je, mora u punoj mjeri garantirati ljudska prava i prava i zaštitu etničkih zajednica, osigurati efikasnu organizaciju zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i utvrditi teritorijalnu organizaciju koja će garantirati stabilnost države, te će omogućiti formiranje novih autonomnih regija u skladu s europskim standardima, kao i, kako je naveo, njihovo ukidanje u određenim slučajevima.

»Novim ustavom mora biti definirana Autonomna Pokrajina Vojvodina kao funkcionalna regija i mora se konačno raspraviti što je sve Vojvodini potrebno kako bi bila moderna europska regija, koja pridonosi ne samo građanima Pokrajine, nego i državi Srbiji«, poručio je Tadić.

On se založio za diskontinuitet s aktualnim ustavnim poretkom ustanovljenim za vrijeme režima Slobodana Miloševića i za raspisivanje izbora za ustavotvornu skupštinu. ■

Temeljem članka. 3. Odluke o raspoređivanju proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine za dotacije etničkim zajednicama.

Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine raspisuje

NATJEČAJ

za dodjelu sredstava organizacijama nacionalnih manjina u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini za prvo polugodište 2005. godine za sufinanciranje redovite djelatnosti, projekata i organiziranja manifestacija, kao i nabave opreme i investicijska ulaganja u prvom polugodištu 2004. godine, i to u iznosu od 1.800.000 dinara za organizacije mađarske nacionalne manjine, za slovačke 400.000 dinara, hrvatske 360.000 dinara, rumunjske 350.000 dinara, rusinske 310.000 dinara, a za organizacije pripadnika ostalih nacionalnih manjina ukupno 1.100.000 dinara

Prijave na natječaj se podnose u dva primjerka na srpskome jeziku ili na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj uporabi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, s naznakom za koju namjenu se sredstva traže, u iznosima zaokruženim na tisuće dinara.

Rok za podnošenje prijava je 31. siječnja 2005. godine.

Prijave se podnose osobno, predajom pisarnici pokrajinskih organa uprave u Novom Sadu, u prizemlju zgrade Izvršnog vijeća APV ili se poštom upućuju na adresu: Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine, 21000 Novi Sad, Bulevar Mihajla Pupina 16. Prijave se mogu dostaviti fax-om na broj 021/ 557-040.

Prijave se podnose isključivo na natječajnim tiskanicama, koje se mogu dobiti u Tajništvu ili skinuti s internet adrese:

www.vojvodina.sr.gov.yu

Na natječaj se mogu prijaviti jedino registrirane pravne osobe – organizacije i udruge nacionalnih manjina sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Neće se razmatrati nepravovremene i nepotpune prijave (nepotpisane, s nepopunjenim rubrikama, popunjene grafitnom olovkom i sl.), a nedostatak nije odstranjen ni u naknadnom roku, one koje nisu podnesene na odgovarajućoj tiskanici ili se ne odnose na natječajem predviđene namjene ili su podnesene od neovlaštenih osoba.

Korisnik se obvezuje da odobrena sredstva uporabi samo za namjene za koje su dodijeljena, a da neutrošena sredstva virmanski vrati proračunu na odgovarajuću poziciju Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine. Korisnik se obvezuje da o utrošku dodijeljenih sredstava do kraja godine podnese izvješće.

Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine pridržava pravo od podnositelja prijave po potrebi zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije ili izaći na mjesto zbivanja, spojiti više istovjetnih ili sličnih zahtjeva, odnosno za dodjelu sredstava odrediti ispunjenje dodatnih uvjeta.

Rezultati natječaja se objavljuju na internetu. Tajništvo nije obvezno obrazložiti svoje odluke. Protiv ovih diskrecijskih odluka Tajništva ne može se uložiti pravni lijek.

Prijave i priložena dokumentacija se podnositeljima ne vraćaju.

Milorad Đurić, pokrajinski tajnik za informiranje (»Dnevnik«, 18. siječnja)

Podrška manjinskim glasilima

Iako Skupština Vojvodine više nije osnivač listova na jezicima nacionalnih manjina, Tajništvo će nastaviti financijski podržavati te listove
Sadašnji status i organizacija RTV Novi Sad je neodrživ i bez perspektive*

Pokrajinski tajnik za informiranje Milorad Đurić izjavio je za novosadski list »Dnevnik« da će prioritet toga tajništva u 2005. godini biti praćenje informiranja i financijska potpora listovima na jezicima nacionalnih manjina, za što je izdvojeno čak 65 posto ukupnog proračuna ovog tajništva, odnosno 132 milijuna dinara.

»Iako Skupština Vojvodine više nije osnivač listova na jezicima nacionalnih manjina, pošto su osnivačka prava prenesena na nacionalna vijeća manjinskih zajednica, uvažavajući ustavno pravo manjina na informiranje na njihovom jeziku i činjenicu da je Vojvodina multietnička zajednica, Tajništvo će nastaviti financijski podržavati te listove kako bi se informiranje manjina približilo njihovim potrebama«, rekao je Đurić.

Dodao je i da će Tajništvo za informiranje u 2005. godini izdvojiti oko četiri milijuna dinara za nastavak informiranja o radu Skupštine i Izvršnog vijeća Vojvodine i njihovih organa, te da je oko 3 milijuna dinara namijenjeno za unapređenje i razvoj općinskih, regionalnih i lokalnih medija. Đurić je istaknuo kako su u proračunu njegovog tajništva prvi put osigurana sredstva za informiranje osoba s posebnim potrebama, prije svega za slijepe i slabovide, a u iznosu od pet milijuna dinara.

Do prošle godine je prenesenim sredstvima iz republičkog proračuna financirana i Radio-televizija Novi Sad, koja je još uvijek u sastavu RTS. S obzirom da još uvijek nije obavljena diobna bilanca i da po Zakonu o radiodifuziji još uvijek RTV NS nije prerastao u javni servis, hoće li Pokrajina i dalje financirati tu medijsku kuću?

»Radio-televizija Novi Sad je i dalje u sustavu RTS i njeno financiranje će biti nastavljeno u okviru toga sustava. Iako je prvobitno bilo predviđeno da od ukupnih

proračunskih sredstava namijenjenih za RTS, RTV NS dobije 25 posto, da bi potom taj iznos bio smanjen na 18,6 posto, ni taj dogovor nije u potpunosti poštovan. O tom problemu bilo je razgovora u pokrajinskoj vladi i dogovoreno je da se on ponovno predoči republičkom ministru za kulturu i informiranje Draganu Kojađinoviću. Naime, s obzirom da je nacrt diobne

Milorad Đurić

bilance već urađen, očekujemo od Vlade Srbije da taj posao završi do kraja. Sadašnji status i organizacija RTV Novi Sad je neodrživ i bez perspektive. Neophodno je da se nakon diobne bilance organiziraju dvije odvojene radiodifuzne ustanove, koje trebaju prerasti u javne servise. Kakosadašnji model i razina financiranja RTV Novi Sad nisu prihvatljivi i ne pridonose čak ni njenom opstanku, a kamoli razvoju, neophodno je što prije definirati i novi način financiranja, bilo putem preplate ili sredstvima iz proračuna. Nadam se da će

ova godina biti godina rješavanja tog problema, jer svako odlaganje sve više ruiniira ovu medijsku kuću, a ključ za rješavanje problema nije u Banovini, već u Vladi Srbije, i jedino što mi možemo jest da apeliramo da se to što prije regulira.«

Je li se pokazalo opravdanim osnivanje regionalnih televizija, koje je Tajništvo za informiranje u prošlom sazivu financijski podržalo?

»U Tajništvu je planirano uvođenje monitoringa i praćenja rada svih lokalnih medija s kojima imamo uspostavljenu suradnju, jer nam sad ta povratna informacija nedostaje. Prema informacijama kojima trenutno raspolažemo, pojedine regionalne televizije su opravdale svoj status, ali ima i onih koje još nisu zaživjele u pravom smislu, te ćemo ih i dalje pratiti i pokušati im pomoći, kako bi sustav regionalnih televizija omogućio pravovremeno informiranje građana na teritorijima koje pokriva ju.«

Ovo je i godina u kojoj se očekuje privatizacija svih medija čiji je osnivač Pokrajina. Prati li Tajništvo za informiranje te procese?

»Samo Tajništvo u procesu privatizacije nema obvezujući udio, iako bi u principu svi takvi projekti trebali biti odobreni i od Pokrajine. Što se tiče privatizacije elektronskih medija, postoje određeni uvjeti – od toga tko ih sve može kupiti, pa do uvjeta da ti privatizirani mediji moraju imati četiri sata vlastitog programa. Naše tajništvo će, dakle, primjereno svojim ovlastima, sudjelovati u tom procesu. Pretpostavljam da će ova godina biti dosta stresna i za medije, jer uz promjenu vlasništva idu i neke nepopularne mjere, kao što je otpuštanje viška zaposlenika. Međutim, promjenom vlasničkih odnosa će, nadam se, doći i do raščišćavanja kompletnog medijskog prostora.«

Mirjana Živić

Suradnja obitelji Bedić s Verušića pokraj Subotice i subotičke Mlekare

Poticaj mladima na selu

»Prije smo imali pet, a sada imamo 22 muzne krave, dok su ostalo junice koje će se oteliti, tako da do kraja godine planiramo imati 30 grla«, kažu Bedići

Piše: Davor Bašić Palković

U selu Šištak, unutar oblasti Verušić kraj Subotice žive tri generacije obitelji Bedić. Najstariji su djed Jakov i baka Matilda, potom slijedi mlađa generacija – Petar i njegova supruga Mari-na, a najmlađi su njihova djeca Davor i David. Oni se bave proizvodnjom mlijeka, a povod posjeta njihovom gazdinstvu jest njihova opredijeljenost da moderniziranjem farme uvećaju obujam proizvodnje.

Ovo je priča o optimizmu i volji, o potrebi za radom kako bi se spasilo dostojanstvo i život u ova, ne samo za seljaka, veoma teška vremena, te ujedno i promoviranje postupka koji bi i neke druge zemljoradnike potaknuo na ovakav ili sličan poslovni potez.

POVEĆANJE PROIZVODNJE MLJEKA: »Prije devet mjeseci na inicijativu subotičke 'Mlekare' dobili smo krave junice zarad povećanja proizvodnje mlijeka, koje smo nakon sedam godina dužni proslijediti drugim proizvođačima u istom stanju. Prije smo imali pet, a sada imamo 22 muzne krave, dok su ostalo junice koje će se oteliti, tako da do kraja godine planiramo imati 30 grla. U proces smo uveli i rashladni uređaj – bazen od 1.000 litara, koji održava zalihe mlijeka na određenoj temperaturi i time čuva mlijeko u bakteriološki

Zadovoljni novim uvjetima: Marina Bedić

ispravnom stanju. Ljudi iz Mlekare dolaze na uzorkovanje naših proizvoda svaki drugi dan. Svaki puta se uzima uzorak kvalitete mlijeka, određuje se količina masnoće i slično. Dnevna proizvodnja je sada 400 litara mlijeka, a mlijeko koje proizvodimo je okarakterizirano kao ekstra kvalitete. Kra-

ve se osjemenjuju kvalitetnom rasom, a vodi se računa o njihovom podrijetlu, te zdravstvenom stanju koje se prati i evidentira u kartonu. Registrirani smo kao poljoprivredni proizvođači, a što se tiče zemljoradnje koja je također dio procesa vezanog za dobivanje mlijeka, vezani smo za Z. Z. 'Salaš', objasnila je trenutačno stanje Marina Bedić.

Od tehničkih novina na farmi Bedićevih uvedena je i kamera za promatranje, postavljena u štali, koja umnogome pomaže nadzor nad ovim objektom.

Domaćini su nas odveli i na obližnje imanje gdje skladište slamu i silažu, na kome Petar i Marina grade kuću već pet godina ali o nepredvidivosti završetka projekta u žargonu kažu »ne daju susjedi«.

BORBA ZA OPSTANAK: Pošto se bave ovakvim poslom, Bedići tvrde kako nisu imali drugog izbora, te su morali ući u kredit i investiranje. Što se tiče uvećanja proizvodnje kažu da je »posao isti i s 5 i sa 30 grla, samo su količine veće«. Djed Jakov tvrdi kako je najbolji način za opstanak u ovakvim poslovima zapravo proizvodnja gotovog proizvoda. »Ako nećeš proizvoditi, nećeš imati ni za život«, kaže i dodao kako se situacija u poljoprivredi pogoršala krajem devedesetih godina kada je poljoprivredni posao obezvrijeđen, jer »svi su

Posao isti i s 5 i s 30 grla: Petar Bedić

hrlili da zarade, a da pritom ništa ne rade».

Bedići kažu kako su uvjeti kredita otežani činjenicom da su vezani za rast eura, ali to je neminovnost. »Da bih kupio traktor, primjerice, morao bih prodati zemlju, ali onda ne bih imao što obrađivati. A treba i kalkulirati s amortizacijom strojeva. Ako država ne bude intenzivno pomagala proizvodnju hrane, vrlo je moguće da će proizvodnja i dalje propadati. Teška je situacija i u kombinatu, a mnoge velike proizvodnje koje znam su propale«, kaže Jakov i naglašava kako su posljednjih pet godina najteže jer su se sada u potpunosti istrošile stare zalihe.

Na pitanje kako bi se moglo pomoći zemljoradniku on kaže: »Zemljoradnici trebaju raditi zemlju, a radnici trebaju raditi u firmama. U subotičkom ataru danas ima samo 3-4 posto nas koji obrađujemo zemlju. Trenutačno moja žena prima mirovinu od 1.400 dinara mjesečno, za socijalno dajem 13.700 godišnje, prije smo plaćali i više, ali se tada dalo i zaraditi«.

STRUČNI POGLED NA SITUACIJU:

»Od 1984. godine Mlekara radi na stvaranju robnosti proizvođača mlijeka i na stvaranju obiteljskih farmi, tako da trenutačno imamo 72 obiteljske farme«, kaže za »Hrvatsku riječ« *Branka Prolić* iz odjela za sirovine ove subotičke firme.

»Da bi proizvođač dobio uređaj on mora imati najmanju količinu proizvodnje od 250 litara dnevno, odgovarajući broj grla, uvjet da je isporučio 60.000 litara mlijeka godišnje, da stvori sve higijenske uvjete za osiguranje mlijeka visoke kvalitete, kao i da posjeduje ugovornu proizvodnju s Mlekaram. Pokraj ovih, zahtijevaju se i osigurani uvjeti držanja, pojenja, hrane za grla, dovoljno zemlje da proizvodi te da se proizvođač svojim razvojem opredijeli za poslovanje s nama u periodu od nekih 10 ili 20 godina. Također se ovim ugovorom o zajedničkoj proizvodnji, proizvođač obvezuje za količinu mlijeka koju će proizvesti u odnosu na brojno stanje grla u gazdinstvu«, objašnjava Prolić.

Ona dodaje kako je kreditiranje u prošloj godini osigurano za nekih 45 proizvođača. Ukupan iznos kredita iznosi 600.000 eura, a osiguran je preko Reiffeisen banke, na duljinu od 5 godina, s kamatom od 6 posto godišnje. Kredit se dijelio isključivo za povećanje proizvodnje mlijeka.

Analizirajući dosadašnji učinak na ovom planu, Prolić konstatira da se kvaliteta mlijeka poboljšala, jer su rađene edukacije proizvođača s naglaskom na poboljšanje mikrobiološke i kemijske kvalitete mlijeka, te da se ubuduće bez ovakvih edukacija ne može dobiti rashladni uređaj. Zato »Mlekara« nastoji pružiti 30 posto stimulacije za isporučeno ekstra mlijeko s ciljem da osigura kvalitetnu sirovinu kojom bi

Kreditom do novih strojeva

mogla biti konkurentna na europskom tržištu.

Od kolovoza svojim »bazendžijama« plaćaju mlijeko po higijenskoj i mikrobiološkoj kvaliteti – tako za mlijeko ekstra klase daju 30 posto, za prvu klasu 15 posto, a za mlijeko druge klase 5 posto stimulacije.

PROIZVOĐAČI I PDV: »Svaki proizvođač ima pravo nadoknade 5 posto u slučaju da je priložio dokaz o registraciji poljoprivrednog gazdinstva ili rješenje o plaćanju poreza na katastarski prihod, a u slučaju da nema jedno od ova dva spomenuta uvjeta, on nema pravo ovakve nadoknade, što znači da mu se cijena povećava za 5 posto. Ako proizvođač ima godišnji promet poljoprivrednih proizvoda veći od

milijun dinara on se može prijaviti u sustav PDV-a, a ako je veći od 2 milijuna on se mora prijaviti u ovaj sustav, te može ostvarivati određene povoljnosti koje se tiču obračuna PDV-a prilikom plaćanja poreza. Za budućnost svim proizvođačima sugeriramo da se registriraju pošto nijedan od njih nikakve stimulacije, subvencije ili premije, neće moći dobivati ako to nije obavio«, objasn timer Prolić.

Bedići se nadaju da će uspješno poslovati u novim okolnostima za koje su se odlučili. Bez poticaja velikih firmi i države, ovakve okolnosti bile bi nemoguće, a stimulatívno poslovanje Mlekare odličan je primjer tome.

Davor Bašić Palković

Rezerve spremne za rad: slama i silaža

VIJESTI

Pobratimili se Bajmok i Bácsalmás

Bajmok i Bácsalmás pobratimili su se u utorak, 18. siječnja, a svečanom potpisivanju sporazuma o partnerstvu u Bácsalmásu nazočio je i predsjednik općine Géza Kucsera. U srijedu je u Velikoj vijećnici Gradske kuće bio predstavljen »Susjedski program« za Srbiju i Crnu Goru, kao novi instrument Europske unije u cilju promocije prekogranične suradnje. U četvrtak su u Subotici boravili predstavnici Europske banke za obnovu i razvoj, državne zajednice i ministarstva financija, koji su obišli subotički prečistač, za koji je banka odobrila kredit.

Susjedski program suradnje s Mađarskom

U Subotici se u srijedu održao skup na kojem je predstavljen »Susjedski program« suradnje s Mađarskom, što je novi instrument Europske unije za promociju prekogranične suradnje s obje stranice EU. Program provode Europska agencija za rekonstrukciju (EAR) i Ministarstvo za ekonomske odnose s inostranstvom Republike Srbije. Tijekom predstavljanja ovog programa pojašnjeno je što su prioriteti tko su mogući kandidati i kakva je procedura prijavljivanja projekata prekograničnog karaktera. Na skupu su govorili gradonačelnik Subotice Géza Kucsera, zamjenik ministra za ekonomske odnose s inostranstvom Republike Srbije Vlatko Sekulović, pomoćnica ministra za ekonomske odnose s inostranstvom Republike Srbije Gordana Lazarević, predstavnik Izvršnog vijeća APV Radovan Eleković i predstavnik DG regio Moray Gilland.

J. D.

Sastanak Euroregije DKMT

Radna skupina Euroregije Dunav-Kireš-Moriš-Tisa zasjedala je u ponedjeljak u Subotici. Sastanku su prisustvovali predstav-

nici Mađarske, Rumunjske i Vojvodine, kao i predstavnici grada domaćina. Ovo je pripremni sastanak za konferenciju euroregije koja će se održati krajem siječnja u Novom Sadu.

Sjednica SO 26. siječnja

Predsjednik općine Géza Kucsera najavio je održavanje sjednice Skupštine općine za 26. siječnja, na kojoj će vijećnici imenovati nove članove upravnih odbora javnih poduzeća. Bit će razmatran i regulacijski plan područja između Prve vojarnje i Majšanske ceste, koji je od iznimne važnosti za grad i izgradnju istočne obilaznice.

Pomoć teško oboljeloj djeci

Od Novogodišnjeg koncerta Subotičke filharmonije koje je održan 28. te repriziran 29. prosinca, Općina očekuje 400 ti-

suća dinara prihoda od prodanih ulaznica i darova sponzora. Taj iznos će biti uplaćen Fondu za liječenje teško oboljele djece i mladih i Crvenom križu, naveo je gradonačelnik Géza Kucsera na konferenciji za novinare nakon zasjedanja Općinskog vijeća.

Dvojke prvi ovogodišnji Subotičani

Tradicionalno, lokalna samouprava prvorodenoj bebi u novoj godini dodjeljuje skromne darove. Ove godine prve bebe su bili blizanci dječak i djevojčica, a njihovoj majci Zorici Stantić iz Donjeg Tavankuta osim buketa cvijeća bit će uručeno po 10 tisuća dinara za bebe.

»Putovima Tibora Sekelja«

Općinsko vijeće danas je odlučilo pomoći planinarsku udrugu »Pauk« koja će ove godine, opet, krenuti put planinskog vrha »Akongagve« kako bi snimili filma »Putovima Tibora Sekelja«. Za ovu akciju općina će izdvojiti 200 tisuća dinara.

Učenička karta za dobre đake

Odlukom predsjednika Općine izmijenjen je pravilnik o participiranju putnih troškova učenika srednjih škola. Do sada je učenička karta u prigradskom prometu iznosila 750 dinara, a nakon poskupljenja prijevoza stoji 800 dinara. Učenici s 2 slabe ocjene nemaju pravo na dotiranu učeničku kartu.

Nastavlja se rekonstrukcija Narodnog kazališta

Rekonstrukcija subotičkog Narodnog kazališta nastavlja se na proljeće, kada će se obnoviti dio objekta prema Ulici Branislava Nušića, tj. slastičarni »Ravel«. U projektu i dalje postoje tri dvorane. Iz predimenzioniranog projekta uklonjena je podzemna garaža i jedan kat.

Susret rukovodstva Ekonomskog fakulteta i mađarskog konzula

Subotički Ekonomski fakultet će u sljedećem razdoblju proširiti program nastave na mađarskom jeziku. U tome će značajnu potporu i pomoć dobiti od mađarske države, dogovoreno je na susretu generalnog konzula Republike Mađarske u Subotici dr. Jánoša Huszára s rukovodstvom fakulteta. Kako je naveo dekan Ekonomskog fakulteta dr. Petar Tumbas riječ je o ozbiljnom obliku suradnje, a među ostalim su to razmjena profesora i studenata u području regionalne sveučilišne suradnje. Dr. János Huszár ocijenio je da je ovakva organizacija nastave na materinjem jeziku sukladna europskim tendencijama te da u tom pogledu Vojvodina prednjači. Najveća prepreka izvođenju nastave na mađarskom jeziku nije financijske prirode, naveo je dr. Tumbas, već zakonski okviri. Tako će, ističe on, od novih zakonskih okvira u mnogome ovisiti realiziranje razvojnih projekata koje je Ekonomski fakultet ugradio u svoje nastavne programe, osobito u pogledu međunarodne suradnje. Trenutačno od 6 tisuća studenata na Ekonomskom fakultetu u Subotici, nastavu na mađarskom jeziku polazi njih 250.

Visoko obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina

Zakonski regulirati financiranje

Pomoćnik pokrajinskog tajnika za upravu, propise i nacionalne manjine **Dorđe Čović** prošloga je tjedna sudjelovao na sastanku kojega je organiziralo pokrajinsko Tajništvo za obrazovanje i kulturu o visokoškolskom obrazovanju na jezicima nacionalnih manjina u Pokrajini. Tim povodom, razgovarali smo s Čovićem o kakvoj se inicijativi radi, i o tome je li na pomolu i rješavanje pitanja visokoškolskog obrazovanja na hrvatskom jeziku. Naime, za sada, postoji visokoškolsko obrazovanje na mađarskom, slovačkom, rumunjskom i rusinskom ali ne i na hrvatskom.

Kako je u pripremi usvajanje Zakona o visokom obrazovanju, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu smatralo je kako je ovo pravi trenutak da se pitanje financiranja za skupine u kojima se nastava izvodi na jezicima nacionalnih manjina nedvojbeno regulira. Naime, radi se o tome da »Uredbom o normativima i standardima uvjeta rada sveučilišta i fakulteta za djelatnosti koje se financiraju iz proračuna« i »Uredbom o mjerilima za utvrđivanje visine troškova studija na višim školama čiji je osnivač Republika« nije utvrđen način obračuna u cilju financiranja nastave na jezicima nacionalnih manjina.

»Na sastanku koji je održan razgovaralo se o prijedlogu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje koji se upućuje Vladi Republike Srbije i ostalim nadležnim tijelima da uzmu u razmatranje financiranje manjih grupa studenata gdje se nastava odvija na

Dorđe Čović

jezicima nacionalnih manjina. U tom pogledu je AP Vojvodina pokrenula inicijativu i dala prijedlog za izmjenu i dopunu uredbe o normativima i standardima uvjeta za rad sveučilišta i uredbe o mjerilima financiranja kako bi se ovo pitanje uredilo budući za sada Pokrajina financira ove grupe bez obzira što Republika to ne dotira. Dakle, glavno pitanje koje treba riješiti jeste financiranje nastavnčkog kadra u oblasti visokog školstva koji nastavu održavaju na jezicima nacionalnih manjina, i da se i zakonski riješi financiranje i manjih grupa studenata koji nastavu slušaju na jezicima nacionalnih manjina«, kaže Čović.

»Što se, pak, tiče nastave na hrvatskom jeziku u oblasti visokog obrazovanja za sad je to još upitno budući da smo mi počeli razvijati tek osnovno-školsko obrazovanje i tek je u začetku primjena hrvatskog jezika u višim razredima osnovnih škola, u planu je srednjoškolsko obrazovanje na hrvatskom jeziku a da ne govorimo o obrazovanju učiteljskog kadra na fakultetima na hrvatskom jeziku. Poznato je i da je inicijativa za osnivanje Učiteljskog fakulteta u Subotici od samog osnutka naišla na neke nevidljive prepreke, i faktički je odluka koja je donijeta na razini pokrajine odložena za godinu dana. Pokrajinsko Tajništvo se u skladu sa svojim ovlastima na republičkoj razini zalaže da se te zamisli provedu u djelo i da se prava nacionalnih manjina ostvare. Za Hrvate je za sada još uvijek veliki problem obrazovanje nastavnčkog i odgojiteljskog kadra na hrvatskom jeziku. Za razliku od ostalih nacionalnih manjina, koje su to imale u kontinuitetu posljednjih desetljeća, mi praktično krećemo od početka, budući da su Hrvati na ovim prostorima tek prije tri godine počeli ostvarivati svoja prava na uporabu jezika i materinji jezik. Sama činjenica da je od 2000-te godine kad je skinut režim *Slobodana Miloševića*, trebalo dvije godine da se pokrene s mrtve točke pitanje prava hrvatske manjine, govori o tome da nije jedini problem za ostvarivanje nacionalnih prava i ostvarivanje autonomije Vojvodine bio Milošević«, kaže Čović.

J. Dulić

Skupština Udruženja »Subotica-ton«

Uzgradi Nove općine 30. siječnja s početkom u 10 sati u dvorani broj 1 održat će se godišnja skupština udruženja muzičkih umjetnika i izvođača Subotice »Subotica-ton«. Ovo udruženje okuplja prvenstveno muzičare koji rade profesionalno u nekom od lokala u gradu ili na drugom mjestu, kao i one koji sviraju po svadbama i sličnim veseljima.

Kako je postojanje ovakvog udruženja neophodno da bi se moglo raditi po zakonu pozivaju se svi oni koji su članovi ovog udruženja kao i oni koji to žele postati, da dođu na godišnju skupštinu.

Skupština ove godine nije izbornog karaktera, što znači da se neće birati organi upravljanja već će se raspravljati o radu udruženja. To će biti prilika da se dobiju najnovije informacije o svemu što članove zanima, stoji u priopćenju što ga je potpisao predsjednik Udruženja *Stipan Jaramazović*.

Bal gradonačelnika

Bal gradonačelnika bit će održan 5. veljače u Maloj Gostioni, a uzvanice će izdvojiti 6.000 dinara po osobi za ulaznicu.

Tragom protesta poljoprivrednika u Sonti

Institucije šute, PPK kupuje vrijeme

Poljoprivredna inspekcija se ne odaziva * Tužilaštvo čeka na MUP * Više djela podložnih Krivičnom zakoniku * Moguće obeštećenje ustupanjem dijela akcija

SONTA – Prošlotjedni protesti poljoprivrednika u Sonti bili su reakcija na odugovlačenje isplate duga za prodanu pšenicu, soju, suncokret, celer i kukuruz iz roda 2004., godine. Pedesetak kooperanata Poljoprivredno-prehrambenog kombinata »Sonta« potražuje od ovog poduzeća više od 9 milijuna dinara, od kojih Sončani traže svojih 6,5 milijuna. Još jesenas, kad je prošao termin za isplatu druge rate za predanu pšenicu, grupa nezadovoljnih kooperanata je pozvala Poljoprivrednu inspekciju Zapadno-bačkog okruga, no, reakcija je izostala. Uslijedila je kontrola financijske policije, nakon čega je druga rata djelomice isplaćena i to, uglavnom, kooperantima s manjim potraživanjima. Od tad više nije bilo isplata, usprkos stalnim obećanjima i prolongiranjima čelništva Kombinata. U prosincu, na inicijativu *Josipa Miloša*, grupa oštećenih kooperanata je prijavila slučaj MUP-u, odsjeku gospodarstvenog kriminala u Somboru, gdje su evidentirani problemi i obećana im hitna operativna obrada. Sa slučajem je upoznat i općinski javni tužitelj, *Srećko Vejin*, iz općinskog suda Apatin. On je obećao potporu i suradnju, no, po njegovim riječima, prethodni postupak mora obaviti MUP.

Istog dana kad i Okružno javno tužilaštvo sa slučajem je poznato i cjelokupno općinsko čelništvo, koje, po riječima *Milana Škrbića*, dopredsjednika Općine Apatin, nema ingerencije u rješavanju nastale situacije, već može ovim ljudima pružiti moralnu potporu i pomoći im oko angažiranja nadležnih institucija, te mjera pravna naravi. Posljednjeg dana 2004. godine, održan je sastanak oštećenih sa ravnateljem Kombinata, *Vladimirom Ćukom*, koji im je obećao isplatu do konca siječnja 2005. godine, ukoliko budu osigurana sredstva za tu namjenu. Nezadovoljni kooperanti su tražili za 10., siječnja razgovor s *Radomirom Narandžićem*, većinskim vlasnikom PPK na koji je pozvano općinsko čelništvo. Između ova dva sastanka ravnatelj Ćuk je ponudio povjeriteljima isplatu duga u umjetnom gnojivu, što je jedan dio i prihvatio, iako nije poštovan paritet 160 kg

pšenice za 100 kg gnojiva, već je obračunato 223 kg pšenice za 100 kg gnojiva. Ovo se odnosi na NPK, a kod UREE i AN-a, paritet je narušen još drastičnije.

U međuvremenu, Poreska uprava je, rađajući svoj posao, dostavila opomene za

se nerado upustiti u ovaj vid naplate. Ukoliko, ipak, do spora dođe, postoji mogućnost da, uslijed nedostatka novčanih sredstava, jedan dio akcija većinskog vlasnika dođe u posjed povjeritelja. No, tu bi trebalo izvršiti novu procjenu vrijednosti

Napisano i potpisano, ali nerealizirano

Ovjerena izjava-zapisnik sa sastanka kooperanata PPK »Sonta« s većinskim vlasnikom Kombinata, kojom se Radimir Narandžić obavezuje da im isplati dugovanja do 14. siječnja, nije realizirana ni do 18. siječnja. Istina, dio kooperanata i to onih s manjim potraživanjima obeštećen je umjetnim gnojivom, a oni koji insistiraju na novcu, prinuđeni su na čekanje; *Nikola Martinković*, umirovljeni ekonomist, kaže »meni Kombinat nije dužan puno, no, ne želim ni razgovarati o gnojivu. To neka zadrže za sebe, trebat će im za započinjanje novog ciklusa proizvodnje, za koju namjenu su ga i dobili na kredit. Ne mogu gnojivom platiti ni struju, ni porez, zato tražim svoj novac. Kao Sončaninu, nije mi u interesu vidno propadanje Kombinata., koji bi trebao biti lokomotiva razvoja za selo i izvor prihoda za veliki broj obitelji. No, to propadanje mora spriječiti čelništvo PPK vođenjem mudre poslovne politike, a ne krivičnim djelima«.

Stipan Andrašić je ogorčen ovim što se zbiva »PPK mi je dužan pedesetak tisuća dinara. Znam da je to sitno u odnosu na *Bačića*, *Miloša*, *Šegrtu*, no za mene je to puno. Blizu sam mirovine, i zdravlje mi je pomalo narušeno, tako da nisam u poziciji da razmišljam o proširenju proizvodnje. Obrađujem 20 jutara zemlje, za mene i brata *Andriju*, koji je na tržištu rada kao tehnološki višak, to bi trebalo biti dovoljno. Neisplaćivanjem ovoga duga, Narandžić mi je onemogućio jesensku obradu. Preživljavamo od prodaje povrtlarskih proizvoda na tržnici, a nadam se da će nam ovaj dug biti isplaćen u najskorije vrijeme. Pomalo su me razočarali i političari. Došli su, obećali nam potporu i otišli. Prije izbora obećavali su nam kule i gradove, a sad otvoreno priznaju da ne mogu riješiti ovaj slučaj«.

Na mukama su i krupni i sitni povjeritelji, svi željno očekuju razrješenje ovog Gordijevog čvora.

neplaćene rate poreza i doprinosa, s pripadajućom kamatom, ovim ljudima, a nekim od njih i rješenja o prinudnoj naplati. Kako će se riješiti ova konfuzna situacija? Direktor Ćuk je otvoreno izjavio da su sredstva kooperanata usmjerena na plaćanje obaveza Kombinata, čime je višestruko prekršen Zakon. U cijelom slučaju postoje elementi koji su pod udarom Članova 136. 139. 246. i 252. Krivičnog zakonika Republike Srbije. No, krivični proces ne garantira isplatu oštećenima, dug se može naplatiti u parničnom postupku. Moguća je zajednička tužba putem zastupnika, ili pojedinačne tužbe.

U najboljem slučaju, do naplate bi moglo doći u vrijeme kad će već biti kasno i za proljetne radove u poljodjelstvu, a poznajući efikasnost naših sudova, kooperanti će

kapitala, jer je došlo do promjena. Nakon preuzimanja PPK, novi vlasnik je otudio dio mehanizacije bez suglasja malih akcionara, a isto tako, povećala su se i dugovanja Kombinata. To je, zasigurno, znatno umanjilo vrijednost akcija, čime je pričinjena šteta malim akcionarima. Sve u svemu, utjerivanje duga za ova vrijedne ljude će biti dugotrajan i mukotran proces, a posljedice će se tek u ovoj godini pokazati u punoj mjeri jer poljodjelstvo ne trpi kašnjenje i preskakanje radova vozačkih za sezonu.

U kontaktu s općinskim čelnicima kooperanti su se dogovorili da većinskom vlasniku PPK petak, 21. siječnja, ostave kao posljednji rok isplate dugovanja. Ukoliko se dogovor ne ispoštuje u ponedjeljak slijedi ponovno okupljanje poljoprivrednika skupa s općinskim čelnicima i pokretanje pravnih mehanizama. **Ivan Andrašić**

Međunarodna izložba sitnih životinja u Novom Sadu

NOVI SAD – Novi Sad, kao i cijela Vojvodina ima dugu tradiciju držanja golubova i sitnih životinja. Udruženje za zaštitu i odgoj sitnih životinja »Novi Sad« u Novom Sadu postoji od 1961. godine u okviru svojih osam klubova. Udruženje je učinilo puno na razvijanju suradnje i učestvovalo na mnogim izložbama diljem zemlje i inozemstva.

U organizaciji ovog Udruženja je od 14. do 16. siječnja 2005. godine u Novom Sadu održana 43. međunarodna izložba sitnih životinja. Izložba se već tradicionalno održava na Novosadskom sajmu, pa tako i ova. Bilo je razne vrste živine, zečeva, ptica, ali svakako su glavno mjesto zauzeli golubovi, kojih je bilo svih vrsta. Bilo je i izlagača iz susjednih država, kao na primjer golubari iz Tuzle. Posljednjeg dana izložbe održana je i tradicionalna prodaja – berza sitnih životinja.

I. Kušeta

Zašto je skup hrvatski med?

Svi uvjeti za proizvodnju pravog meda u Hrvatskoj postoje* Potrebno bolje organiziranje proizvođača, sređivanje tržišta i uvođenje burze meda* Med mora odgovarati predloženoj deklaraciji, jer se to danas zahtijeva u Europi*

OSIJEK – Udruženje pčelara Slavonije i Baranje »Radilica« Osijek održalo je konferenciju za tisak s jednom jedinom temom, kako već stoji u naslovu, a potkrijepljeno je izlaganjima dopredsjednika udruženja i dugogodišnjeg pčelara *Milana Kramera* te *Ivana Jankovića*, profesora iz Ivanić Grada, otkupljivača meda i izvoznika na europsko tržište.

»Svjedoci smo pada cijena meda na svjetskom pa i europskom tržištu, što je uzrokovalo i pad cijena u nas, nažalost samo kod proizvođača, ali ne i u maloprodaji, a isto tako svjedoci smo i afere vezanih za kvalitetu našega meda što nam ne služi na čast, i ako se nećemo bolje organizirati, ako nećemo na vrijeme intervenirati to će nam se osvetiti« rekao je u uvodu *Andrija Grbeša*, predsjednik Radilice.

PRAVI MED I PATVORINA: »Pravi med nema cijenu, a mi imamo sve uvjete da imamo pravi med« tvrdi Grbeša. »Imamo netaknutu prirodu, educirane pčelare, iskusno članstvo i dugogodišnju tradiciju bavljenja pčelarstvom. Kod nas nema mednih afere i naši članovi osvajaju priznanja na međunarodnim natjecanjima, gdje su kriteriji strogi a analize zahtjevne. Ali nemamo moći da utječemo na mjere Ministarstva za poljoprivredu i šumarstvo, dakle nemamo lobi, i nemamo naviku trošenja meda, svakodnevno, kontinuirano, jer samo takva potrošnja meda je lijek.

Činjenica je da se prije dvije godine popustilo glasnim povicima pčelara iz Zagreba i okolice i poticaji su promijenjeni, umjesto po kilogramu daju se po košnici, što je nelogično. Pa molim vas, poticaj po košnici je 90 kn. a pravi pčelar proizvede 100 kg. meda po košnici, dakle to nije ni 1 kn./kg. A imali smo divan stimulans, 4 kn/kg meda što je bilo u funkciji veće proizvodnje, što kod nas u Slavoniji, gdje je i nezaposlenost najveća, znači mogućnost otvaranja i do 30 tisuća novih radnih mjesta, ali koga briga za to?»

I Milan Kramer je bio konkretan. »Hrvatski med je skup, ali na policama velikih trgovačkih lanaca i u maloprodaji. Uzmi npr. bagremov med koji stoji 54,99 kn i to 900 gr. A računica je čista. Kilogram meda je plaćen 18,00 kn, tegla 1,00 kn., poklopac i etiketa još 1,00 kn., transport također 1,00 kn. i PDV 12,10 što iznosi ukupno 33,10. kn. Razliku od 21,80 kn dijele otkupljivači i trgovci, što bi rekao naš narod, više zarade trutovi od pčela radilice«.

»Isto tako«, ističe Kramer »mi u Slavoniji imamo 9 do 10 medonosnih paša i isto toliko sorti meda, livada, uljana repica, bagrem, amorfa, lipa, kesten, suncokret, zlatošipka i medljika a u našim se prodavaonicama može naći eventualno, livada, lipa i bagrem, a što je s ostalim sortama. Prirodni med se već nakon deset petnaest da-

U Slavoniji pčele imaju 9-10 paša

na kristalizira, izuzev bagrema koji može i godinu dana biti u tekućem stanju, a vi ćete na našim policama naći livadski med od godine u tekućem stanju. E to nije med, to je patvorina. Zatim, prema upisniku, u prošloj je godini bilo registrirano 2.747 pčelara s oko 232.246 košnica, a tvrdim da je pčelara barem za tisuću više a košnica za stotinjak tisuća, što će reći da nije točno da se proizvede 3 tisuće tona meda, već barem 10 tisuća tona, a razlika se proda na crno. Cijene meda u nas su pale, i danas za bagrem dobijemo 15 umjesto 20 kn/kg, no

Škola tambure ponovno radi

NOVI SLANKAMEN – U Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu »Stjepan Radić« u Novom Slankamenu 16. siječnja 2005. godine ponovno je započela sa radom Škola tambure pri Glazbenom odjelu tog društva.

Voditelj ove škole je *Bratislav Nikolić* – Bracan iz Indije. Školu trenutno pohađa 22 polaznika u dobi od 7 do 21 godine, podijeljenih u mlađu i stariju uzrast. Glavni problem ove škole je u nedovoljnom broju instrumenata u odnosu na broj zainteresiranih za ovaj dio folklor. Ipak, vjerujemo da će se i ovaj problem nadvladati posuđivanjem privatnih instrumenata te donacijama Glazbenom odjelu Društva u tu svrhu.

HKPD »Stjepan Radić« imao je vrlo razvijen glazbeni odjel, a

osobito tamburaški orkestar, koji je iz objektivnih razloga prestat s radom početkom rata 1991. godine. Ova škola je odraz želje za obnovom tradicije i nastavkom njegovanja tamburaške glazbe u Novom Slankamenu gdje je od davnine prisutna.

D. Kalmar

ako ih usporedimo s cijenama u Europi postavljaju se pitanje kako ćemo izvoziti med.

DEKLARACIJA JE SVETINJA: Novinarima je Kramer predočio tabelarni prikaz cijena u Njemačkoj, Austriji, Češkoj, Turskoj, Mađarskoj, Španjolskoj i Sloveniji, zatim u Argentini i Kini, koje su veliki svjetski proizvođači meda i one se kreću od 1,6 – 2,4 EU za bagremov med do 1,1 – 1,6 za cvjetni, a u Argentini i Kini od 1,1 – 1,4 USD/kg, pa sad vidite gdje smo mi.

»Ovakve će svjetske cijene srozati naše na još nižu razinu« tvrdi Ivan Janković, otkupljivač i izvoznik meda iz Ivanić Grada, »i zato se pčelari moraju organizirati i moraju tražiti potporu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva u vidu poticaja ili premije, ali samo za one koji proizvode med za veleprodaju, za izvoz. Stoga treba insistirati na sređivanju tržišta pa možda i burze meda, kako je tu netko predložio. Mi otkupljivači preferiramo samo tržne viškove, nas ne zanima sav proizvedeni med, jer će dio svakako završiti na domaćem tržištu, ali ono je malo. Viškove treba prikupiti i izvesti a izvoz treba subvencionirati, jer to rade svagdje u svijetu. Ali mi moramo uvesti reda i u proizvodnji, med mora odgovarati predočenoj deklaraciji, jer to od nas danas zahtijevaju u Europi. Nema više izvoza na neviđeno, danas nam traže uzorke, podvrgnu ih vrlo zahtjevnim analizama a tek onda traže da potpišemo ugovor i jamčimo da će izvezeno količine odgovarati deklariranim uzorcima. No unatoč sve-

S konferencije: Med ima sve uvjete da bude slavonski izvozni brand

mu, mi i dalje imamo najbolji med na ovim prostorima, nama Nijemci, Talijani i Francuzi odmah nude nekoliko centi više, jer znaju kvalitetu, jer znaju geografsko porijeklo. No organizirati se moramo sami, ali ne udrugu na udrugu i savez na savez, reda moramo uvesti sami, za kvalitetu moramo jamčiti sami i naučiti ono što drugi znaju već godinama, deklaracija je svetinja a ono što tamo piše mora se poštivati. Ako se uspijemo organizirati i natjerati Ministarstvo da prati ono što je dobro i što vrijedi, onda uistinu možemo zaintrigirati vojsku neuposlenih da se bavi ovim nadasve korisnim i unosnim poslom i svakako

možemo osigurati i do 30 tisuća novih radnih mjesta. Ako to ne uspijemo, ako i dalje pravimo medne afere i prodajemo repicu pod kadulju, zahtjevno EU-tržište će nas otepsti a pčelari iz Mađarske, Slovenije, Češke i Slovačke dovožit će svoje košnice na naše paške.

Biti ili ne biti, pitanje je sad? Med ima sve uvjete da bude slavonski izvozni brand, baš kao i kulen, šunka i drugi naši autohtoni proizvodi. Ali moramo mijenjati navike, moramo puno raditi da zaradimo, kako kaže židovska poslovica. Jer jednu smo već iskusili; dabogda imao pa nismo. Slavko Žebić

Razgovori o Deklaraciji za suradnju Srijema i Vukovarsko-srijemske županije

Suradnja hrvatskih udruga

NOVI SLANKAMEN – HKPD »Matija Gubec« svake godine organizira tradicionalnu igranku, nakon Sveta tri kralja, gdje se uz prigodan program razgovara, pleše, a to je prilika da se obave i korisni razgovori. Tom slavlju prisustvovali su, pored ostalih uzvanika, konzul u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu *Branimir Lončar* sa suradnicima, tajnik Zajednice kulturno-umjetničkih djelatnosti (ZAKUD) Vukovarsko-srijemske županije *Stjepan Durković* sa suradnicima, te potpredsjednik HNV-a *Mato Groznica*. U prijatnoj atmosferi se razgovaralo o mnogim pitanjima, među kojima je spomenuta i skoro potpisana Deklaracija koju su potpisale sve hrvatske udruge iz Srijema, s Vukovarsko-srijemskom županijom, koju su predstavljali župan *Nikola Šafer* i tajnik ZAKUD-a. U ime HNV-a deklaraciju je potpisao Potpredsjednik za Srijem. Tom prilikom konzulu i zamjeniku veleposlanika *Tončija Staničića* je uručen primjerak Deklaracije, zajedno sa zaključcima koji su tada donijeti. Tom prilikom gospodin Lončar se pozitivno izrazio, rekavši kako se raduje da su ZAKUD i HNV preduhitri Veleposlanstvo koje je inače imalo u planu potaknutu ovakvu vrstu suradnje, obzirom da je tek odnedavno sa svojim konzularnim odjelima u Beogradu, Subotici i Koto-

ru skoro u potpunosti popunjeno personalom koji će preuzeti zadatke iz domena njihovih nadležnosti.

Dogovoreno je da se toj deklaraciji koja potiče regionalnu, prekograničnu suradnju i suradnju s matičnom državom, da još veći značaj, odnosno da se u što skorije vrijeme organizira susret u Veleposlanstvu u Beogradu kako bi i Veleposlanstvo bilo u potpunoj poznanosti s tom inicijativom, odnosno kako bi ono pružilo dodatnu potporu sa svoje strane. Tom susretu bi trebali prisustvovati čelnici HNV-a, župan *Nikola Šafer*, tajnik ZAKUD-a predstavnici hrvatskog veleposlanstva, te predstavnici hrvatskih udruga u Srijemu.

Zamijećeno je kako je veoma korisno što je predsjednik HNV-a *Josip Ivanović* na Božićnom koncertu u Staroj Pazovi javno dao potporu ovoj inicijativi, te istaknuo važnost ovakve međusobne suradnje hrvatskih udruga, odnosno suradnje s matičnom državom.

Još jednom treba istaći kako je radi uspostave što bolje suradnje, neophodno insistirati na razgovorima, susretima iz kojih se neminovno suradnja podiže na višu razinu, a to nam je svima tako potrebno.

M. Groznica

Jedan pogled na položaj Hrvata u Vojvodini (6.)

Hendikep nove manjine

Prava hrvatske manjine, kao tzv. nove nacionalne manjine, u znatnijoj su mjeri i formalno-pravno ograničena, osobito u odnosu na prava tzv. starih manjina * Starim se nacionalnim manjinama garantiraju prava koja su stečena zahvaljujući ranijem normativnom okviru i praksi za vrijeme socijalizma, a novim manjinama se propisima to ne čini, nego se oni podvrgavaju restriktivnijim normama, umjesto da se stečena manjinska prava pojedinih nacionalnih manjina analogno primjenjuju i na nove manjine

Piše: Tomislav Žigmanov

U teoriji o manjinama poznato je pravilo da položaj manjina izravno ovisi o stupnju decentralizacije vlasti u državi, što se kao pravilo potvrđuje i u ovom slučaju. Naime, veliki značaj za početak institucionalnog ostvarivanja manjinskih prava Hrvata u Vojvodini imalo je vraćanje nekih ovlasti iz domene republičke vlasti (Republike Srbije) u okvir pokrajinske vlasti (AP Vojvodina), putem tzv. Omnibus zakona. Te ovlasti su uzurpirane krajem 80-ih i početkom 90-ih godina ukidanjem autonomije Vojvodine od strane vlasti u Beogradu.

Povraćaj određenih ovlasti (koje su od interesa za ostvarivanje manjinskih prava) regionalnim vlastima u Novom Sadu imalo je veće značenje i za druge manjine (npr. Rome), pošto pokrajinske vlasti u Novom Sadu imaju tradicionalno veći senzibilitet prema manjinama, za razliku od republičkih vlasti u Beogradu. Istina, u tom procesu institucionalnog ustrojavanja manjinskih prava vojvođanskih Hrvata, svoju su pozitivnu ulogu imali i zastupnici iz redova hrvatskih manjinskih političkih stranaka u Skupštini AP Vojvodine, koji su to svoje mjesto izborili participirajući na izborima u jesen 2000. godine u pobjedničkoj koaliciji DOS-a.

ZAKON NE NABRAJA MANJINE: Što se tiče ostvarivanja manjinskih prava Hrvata na lokalnoj razini, ono je u neposrednoj vezi s brojčanim sudjelovanjem u stanovništvu na razini općine, te s time povezanim sudjelovanjem u lokalnoj vlasti, a što se također osigurava na izborima. U tom smislu vrijedi da je u Subotici, općini u kojoj hrvatska manjinska stranka participira u vlasti, ostvarivanje manjinskih prava bolje ukoliko je u pitanju nadležnost lokalne samouprave, ali je posve drugačija stvar kada je u pitanju djelokrug republičkih tijela, organizacija i ustanova.

Paradoks: 2.000 Rusina u Novom Sadu ima pravo na službeni uporabu jezika, a 6.000 hrvata – ne

Ovo osobito vrijedi u slučaju službene uporabe hrvatskog jezika. No, u većini drugih lokalnih samouprava gdje žive Hrvati posve je drukčije – uopće ne postoji ostvarivanje manjinskih prava u većem omjeru na razini lokalne samouprave, budući da oni ni ne participiraju u vlasti.

No, unatoč afirmativnim stavovima o pravnoj regulaciji manjinskog pitanja u Srbiji, može se govoriti i o formalno-pravnim nedostacima. Mora se, recimo, konstatirati da u navedenom zakonu o manjinama nije izvršeno taksativno ili, barem, na primjeru, nabranje nacionalnih manjina, već su one definirane opisno. Isto tako, ni etničke grupe nisu navedene primjerom ili taksativno. Štoviše, zakonska definicija nacionalne manjine nije definicija nacionalne manjine, već etničke skupine, pa su

u istu ravan stavljene manjine i etničke grupe, čime je otvoren prostor za eventualne zloupotrebe. Iz ovoga proizlazi problem koji posebno pogađa hrvatsku manjinu, jer je objektivnim hrvatskim subetničkim pojmovima Bunjevac i Šokac voluntaristički stvorena mogućnost da u Srbiji i Crnoj Gori postanu zasebne etničke skupine, što brojni primjeri iz prakse ovu namjeru zakonodavca i potvrđuju.

ZAKONSKO OGRANIČAVANJE

PRAVA: Još ćemo ovdje napomenuti da su prava hrvatske manjine, kao tzv. nove nacionalne manjine, u znatnijoj mjeri i formalno-pravno ograničena, osobito u odnosu na prava tzv. starih manjina, a u skladu s člankom 8. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. Ovim se člankom, naime, starim nacionalnim manjinama garantiraju prava koja su stečena zahvaljujući ranijem normativnom okviru i praksi za vrijeme socijalizma, a novim se propisima to ne čini, nego se oni podvrgavaju restriktivnijim normama, umjesto da se stečena manjinska prava pojedinih nacionalnih manjina analogno primjenjuju i na nove manjine. U tom smislu, javlja se sljedeći paradoks: tri puta više Hrvata (više od 6.000) nego li Rusina (nešto manje od 2.000) u Novom Sadu nema pravo na službeni uporabu hrvatskog jezika, jer je zakonodavac odredio visoki prag – 15 posto manjinskog stanovništva mora živjeti na teritoriju lokalne samouprave da bi se mogao uvesti jezik manjine u službeni uporabu. Isto tako, zakon nije propisao način na koji će se određeno pravo primjenjivati, te što je tu uloga određenih tijela državne uprave, što se posebno negativno odražava na Hrvate, kao tzv. novu manjinu, koja nije na jedan institucionalni način ostvarivala manjinska prava.

Nastavit će se

Priča o Hrvatima – novi vijek (31.)

Velike bitke 16. stoljeća

Prije juriša Nikola Zrinski je rekao: »Ja, Nikola knez Zrinski, obećavam najprije Bogu velikomu, zatim njegovu veličanstvu, našem sjajnomu vladaru i našoj ubogoj domovini i vama vitezovima da vas nikada neću ostaviti, nego da ću s vama živjeti i umrijeti, dobro i zlo podnijeti. Tako mi Bog pomogao!«

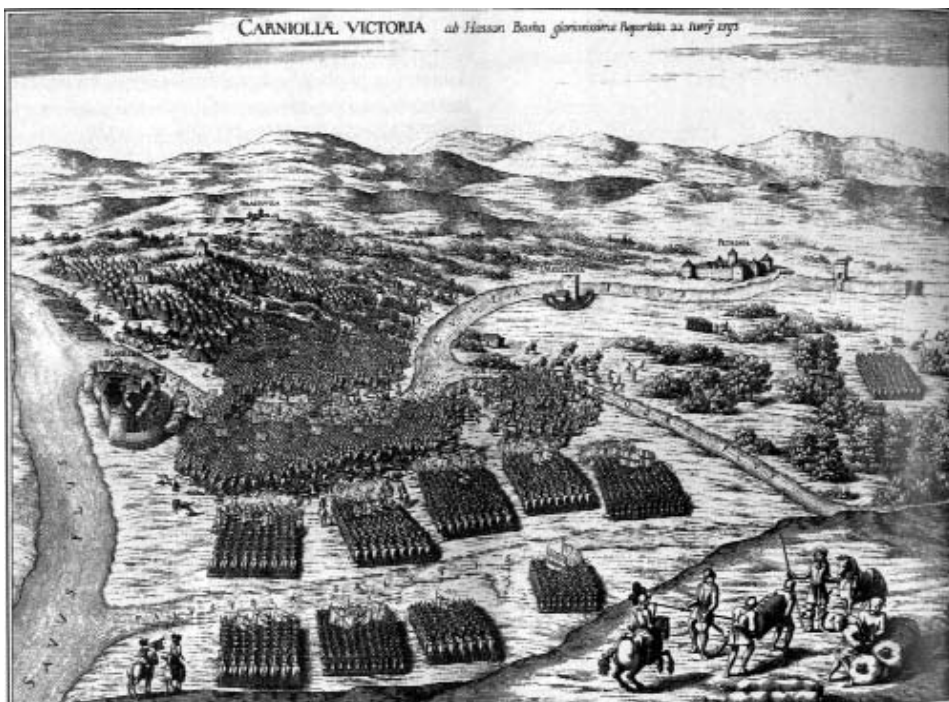
Piše: Zdenko Samaržija

Godine 1566. sultan *Sulejman* pošao je u novi pohod na Beč. Da bi osigurao »lijevo krilo«, trebao je osvojiti Siget, utvrdu koju je branio *Nikola Zrinski*. Opsada je trajala punih pet tjedana. Veliki vezir *Mehmed-paša Sokolović* poslao je Zrinskom strelicu s pismom u kojem mu je obećao da će mu darovati čitavu Hrvatsku ako mu preda Siget. Malo poslije Sulejman je poslao dokaz Zrinskomu da su mu zarobili najstarijeg sina *Jurja*.

Unatoč obećanjima koja su stizala na njemačkome, mađarskome i hrvatskome jeziku da će ih poštediti, branitelji se nisu ni jednog trenutka pokolebali već su uspješno odbijali mnogobrojne juriše, noseći teške gubitke Sulejmanovoj vojsci. Kada su Osmanlije vatrenim strijelama i užarenim loptama zapalili grad, Zrinski i preživjeli branitelji provalili su iz grada i poginuli u izravnoj borbi s nadmoćnim suparnikom.

Nekoliko dana prije pada Sigeta umro je i sultan Sulejman Veličanstveni, ali je njegova smrt zatajena kako ne bi utjecala na ishod bitke. Osmanlijska je vojska odustala od pohoda na Beč, a sultanova smrt označit će početak slabljenja osmanlijskih osvajanja u Europi.

BITKA KOD SISKI (1593.): Potkraj 16. stoljeća bosanski je paša *Hasan Predojević* naumio prodrijeti do Zagreba i tako omogućiti osvajanje ostataka Hrvatske. Za ostvarenje tog plana najprije je trebalo osvojiti utvrdu Sisak. Nakon što je 1592. godine osvojio Bihać, Predojević je dao sagraditi Petrinju, iz koje je namjeravao neprekidnim napadima ugrožavati Sisak i tako slabiti njegovu obranu. Odlučna bitka za Sisak vođena je 1593. godine. Ugroženom gradu u pomoć je došla združena kraljevska vojska, u kojoj se osobito istaknuo hr-

Bitka kod Siska

vatski ban *Toma Erdödy*. U velikoj bitci 22. lipnja 1593. godine osmanlijska je vojska doživjela potpun poraz, a u bitci je poginuo i Hasan-paša Predojević, koji se utopio u Kupu.

Pobjeda kod Siska 1593. godine označava prekretnicu u ratovima s Osmanlijskim Carstvom i ujedno označava kraj stogodišnjeg rata u Hrvatskoj, kako su neki povjesničari nazvali razdoblje od 1493. do 1593. godine. Ona je označila kraj tur-

skih osvajanja u hrvatskim zemljama i početak njihova oslobođanja od osmanlijske vlasti.

DUGI RAT (1593.-1606.): Nakon bitke kod Siska počeo je tzv. Dugi ili četrnaestogodišnji rat, koji se uglavnom sastojao od obostranih pljačkaških upada na protivničko područje. Tijekom tog rata započelo je organizirano i masovno preseljavanje Vlaha s osmanlijskog prostora na područje Slavonske i Hrvatske Vojne krajine. Dese-tljeće i pol ratovanja nije donijelo značajnije pomake u crtama razdvajanja i u Lici, Dalmaciji, Banskoj Hrvatskoj i Slavoniji ta se crta održala do 1684. godine. Stanje na terenu potvrđeno je Žitvanskim mirom 1606. godine.

Vrijedi napomenuti da su tada Osmanlije potpisale mir, a ne primirje, kao do tada, da su pristale na dar, a ne na godišnji danak mira te da su Habsburgovce priznali carevima, dakle sebi ravnopravnima. ■

Novi Leonid

Nakon bitke kod Siska Zrinskog su prozvali novim Leonidom. Četvorica preživjelih sigetskih branitelja poslije su otkupljeni, a među njima i nećak Nikole Šubića Zrinskog *Gašpar Alapić* i komornik *Franjo Črnko*, koji je poslije na hrvatskom, njemačkom i latinskom jeziku potanko opisao Sigetsku bitku

Piše:

Alojzije Stantić

Pokladno vrime

Divojčenje divojaka

Kako u pismenima nema traga kad su počeli držat godove mož se pritpostaviti da je drugi god nasto po ugledu kad su naši stari napravili prvo Veliko prelo, na Marin 1879. godine

Dobrim smo zakoracili u poklade koje počimaju na Bogojavljenje (Tri kralja) 6. siječnja. Ove će godine bit zdravo kratke, jel će sutradan posli Marina (2. veljače) bit debo četvrtak, a posli njeg u sridu je čista srida (Pepelnica), početak korizme. Kadgod su se ovog vrimenta držali svi koji su pravili kojejake društvene zabave, a ono je u kršćanskom svitu bogato i pučkim veseljem. Poklade su i posliđnja nedilja prid čistu sridu i posliđnja tri dana prid nju.

Salašari su kadgod u pokladama pravili velike disnotore, gostili se, pravili čast (svatove), prela, a to su sve ispratili s obilnim ilom i pićom – kadgod samo vinom, jel su Bunjevci na velikom glasu ko vino-pije.

U ovom vrimenu su imali dva zimska goda, a tušta nji su došli u varoš i na debo četvrtak iako nije zapovidani blagdan, al su ga držali ko dan gošćenja.

ZIMSKI GODOVI: Adet goda su naši stari skontali da će mladima odredit dan, pušćiće ji u varoš (od milošte tako zovemo Subaticu) na zajednički provod. God je mladima bila povod da se skupe iz okolni pustara, rata i sela, da se vide u svojim svikolikim društvima, najviše momačkim i divojačkim, di su imali društven nauk, a uveče igranku. Nuz igranke mladi su se digdi skupili u skupštinu, zimskoj zabavi u kući di su dolazili samo pozvani.

Prvi god je bio na Tri kralja. Po adetu su se na svakom godu skupili dan ranije. Čim su raspakovali bućur, prisvukli se, očli su positić drugarice el drugove da se dogovore s kim će i na koju zabavu ić, a ako nisu postigli dogovor onda su uveče u društvu, čiji su bili članovi, doznali šta su njim pridvidili za sutradan.

Ovaj god je bio važan i po tom jel su se na njem zamomčili el zadivojčili većina mladi salašara stasali za to. Dok se nije ponela parasnički divojka, ko cura je nosila bekeš (jednodilno ruvo). Divojka se na tom godu zvanično ponela (počela nositi) parasničko ruvo, sašiveno od podesnog materijala za to doba godine, po vridnosti kome je kako doticalo. Kadgod u davnni, dok je lionska svila bila u modi, osobito do Prvog svitskog rata, divojki su sašili svilu, a oki -

Divojka u svili na zimskom godu, početak XX. vika (Iz zbirke A. Stantića)

tili je nizom dukata oko vrata, zlatnim mendošama, a pokvaren katkad i zdrav zub(e) pokrili zlatnom navlakom. Zato su ne brez razlog stari tirali (ponavljali): Svila u kuću, jaram na tavan. To je značilo da je samo za svilen ruvo tribalo dat novaca koliko su, ko na priliku, koštali par ujarmljeni volova. Skromnijoj divojki su kupili od zlata: oko vrata lančić s križićom, vrimenom mendoše, prsten, a u novije vrime i na ritko karperec (narukvicu). Divojke drugi nakit nisu nosile.

Kad je došo god na kojem će se divojka zadivojčit nju je najpre u crkvu, a posli na korzo izvela starija neudata teta el starija divojka rođaka, a kad je našla el su joj našli drugaricu onda je imala s kim ić. Kadgod se nije moglo smisliti da se divojka ide sama divojčit.

Kako u pismenima nema traga kad su počeli držat godove mož se pritpostaviti da je drugi god nasto po ugledu kad su naši stari napravili prvo Veliko prelo, na Marin 1879. godine. Kako su onda odredili da će ocele to prelo bit uvik na Marin, bio je to povod da i na taj dan bude god, iako je pado na manje od misec dana od prvog goda, a podesan je i zato jel se u to vrime salašarima još nisu otvorili veliki poslovi na njivi, prvi je med njima kad promane (pro -

suši) zemlja da iz žitišta skupe čukanjice (izoran koren kuruza.)

Treći put su se u pokladama mladi u varoši skupili na debo četvrtak, iako onda nije bio blagdanski god, tušta nji su došli u positu rodovima, još je jedna prilika da se mladi nađu i zabave.

(Skupštine su zabave u kući, na koju je divojka zvala nekoliko svoji drugarica s momcima, di su se u sobi nuz svirku, davno s gajdašom, a posli s harmonikašom, zabavili pismom i igrama. Skupština je zabava za malo čeljadi, koliko ji je moglo stat u jednu el dvi sobe, kad su iz jedne izneli na polje astal i stoce da imadu mista za igranje.

POKLADNI ADETI: Salašari su najbolji čuvari adeta, za to su imali volje i mista, a i imali su drugačiji zabavni život od varoščana.

Vodokršće

Med pokladne adete možmo ko prvog zajedničkog nabrojiti posvećenje vode na Vodokršće, dan prid Tri kralja. Po adetu iz svake je obitelji barem jedno čeljade nosilo vodu da se posveti i kad se vratilo na salaš najpre je svetom vodilo poškopilo staj, ledinu, najbliže uvratine (kraj njive) i posli tog je poškopilo odaje u salašu. Vodu su posvetili u većoj boci da njim dotekne da bilo kojim povodom poškrope kriptu el raku svoji najmiliji, da domaćica poškrope bandašov žitni vinac i da u svetnjačama uvik ima svete vode.

Vicencije

Dana 22. siječnja slavimo spomen dan sv. Vinka, u narodu zvanog Vicencije. Tog dana su vinogradari posli zajedničke svete mise očli u vinograd di su obavili probno orezivanje vinograda, provirili su koliko je izmrzli pupova, po tom su šacovali (ocinjivali od oka) kako će orizat vinograd i kaki rod mož čekat te godine. Ako kiši, sniži el ako u vagašu (kolotragu) ima vode od otopljenog sniga, nadali su se da će i godina bit kišna, vinograd će bolje roditi, biće i više vina. Nikoliko orizaka su potopili u bocu s vodom, čekaće da krenu pupovi, da se i po tom uvire koliko je loza izmrzla. A, kad su se već skupili po adet u su koštali mlado vino, kod jednog, pa kod drugog...

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

*Nažalost danas
cilj novina nije
obrazovati
i ohrabriti
čitateljstvo,
nego zaraditi
i privući što
više čitatelja.
Jedni čitaju
novine jer
se slažu
s njihovom
politikom,
drugi zato
da budu
obaviješteni,
ali i jedni
i drugi su upali
u zamku
i plaćaju
za ono što ih
ne podržava
i ne pomaže im
nego ih truje,
žalosti
i oduzima
im snagu*

Treba znati čitati novine

Tisak u službi istine – što je istina?!

U katoličkoj Crkvi postoje sveci – zaštitnici za mnoga područja života i zanimanja. Tako postoji i zaštitnik novinara – *sveti Franjo Saleški* – koji se slavi 24. siječnja. Taj čovjek – biskup Ženeve – čitao je mnogo i još više pisao. Svojom pisanom riječju je obogaćivao mnoge i duhovno vodio. Postao je zaštitnik novinara, makar je živio u šesnaestom stoljeću (1567.-1622.).

Tim povodom bih htio s vama podijeliti jedno razmišljanje i doživljaj sa mojim subratom s kojim sam ovako razgovarao: Po povratku s kratke ranojutarnje šetnje nađoh prijatelja za stolom kako čita novine. Pustio sam da pregledava naslove, da lista stranice, da se informira o onome što bi se trebalo događati ili se već dogodilo, da bi mogao pričati o novostima ili pronaći nešto što će ga podržati. Nakon nekog vremena obratio mi se s dubokim uzdahom: »Eh, te novine. Čovjek se od njih samo otruje i više ne zna što je istina, a što laž.«

Novinari pišu o onome što znaju i mogu, neki pokušavaju prenijeti golu, objektivnu istinu, drugi napisuju ono što misle da je istina ili da će drugima koristiti, treći napišu članak tek toliko da im se pojavi ime u novinama, a neki opet jer su dobili takav zadatak. Neki koriste novine za privatnu osvetu ili lažnim optužbama uzrokuju nečiju financijsku propast. Nažalost danas cilj novina nije obrazovati i ohrabriti čitateljstvo, nego zaraditi i privući što više čitatelja. Jedni čitaju novine jer se slažu s njihovom politikom, drugi zato da budu obaviješteni, ali i jedni i drugi su upali u zamku i plaćaju za ono što ih ne podržava i ne pomaže im nego ih truje, žalosti i oduzima im snagu. Pa ipak, treba čitati novine i to one za koje smatramo da donose objektivne informacije. Previše je zla u svijetu i stoga će u novinama biti puno negativnih vijesti. Previše je političkih stranaka i stoga će biti dosta onih koji su na suprotnoj strani. Previše je bolesti, potresa, oluja, poplava, stoga će biti previše mračnih vijesti u novinama. Zato,

da nas ne bi učinile nesretnim, trebamo znati čitati novine.

BUDUĆNOST ZAVISI O BOGU: Sjetimo se ponajprije temelja na kojima stoji naš život. Što će biti u budućnosti ne zavisi o ljudima niti o događajima nego o Bogu. Oslonimo se na njegovu providnost i podsjetimo se da Bog zna što se događa, da Bog poznaje nas i naša nastojanja. Sjetimo se također da je Bog svemoguć, da može spriječiti svaku nevolju, a i da je dobar... Bog vodi svijet. Osim toga, Bogu je potreban netko preko koga će pomoći drugima, ući u njihove duše i postati inspiracija njihovim mislima i njihovim poslovima. Važno je, dok čitamo novine, sjetiti se da Bog vodi naš život i život našeg naroda. Da čitajući blagoslivljamo novinare i sve sudionike opisanih događaja. Da nas zanima sve što se događa, a to znači, otvarajmo Bogu u sebi put u te događaje i ljude. Nakon toga, da bi osjetili potpuni mir, zahvaljujmo Bogu zato što postoji, što se objavio ljudima, što je stvorio svijet i što poznaje i oluju, i potres, i prometne nesreće, i našu djecu, i narod, što pozna tebe, mene i nas. Što pozna dušu, što pozna novinare i događaje koji su opisani. Zahvaljujmo Bogu baš za svaku sitnicu, dok ne osjetimo da je u nas ušao mir, a to znači da je Bog kroz nas počeo djelovati na sve događaje o kojima smo čitali, da je ispunio i našu dušu. Tako smo spriječili negativan utjecaj novina na nas, ali smo također stvorili prostore da i drugi ne budu zatrovani, nego da optimistički rade što im je obveza i zadaća života.

NOVINAR MORA LJUBITI ISTINU: Međutim, još uvijek ostaje postulat svih novina i svakog novinara, a to je vrhovna norma moralna: Istina. No, ponovit ćemo tužno sa Pilatom »Što je istina?« Sa filozofima razmišljamo ovako: »Istina, istinitost znači neku vezu s razumom, i to vezu jednakosti, poklapanje sadržaja nekog iskaza i stanja stvari koje taj iskaz izražava. Ona se sastoji u transcendentnom svojstvu svakog bića da je otvoreno za spoznaju, tj. svako biće može

postati predmetom spoznaje i mišljenja. U tom se smislu u ontologiji govori da je »svako biće, ukoliko jest, istinito«. Tu se pretpostavlja da se biće podudara s onom idejom koju Bog kao stvoritelj ima o njemu. Kad danas govorimo o istini, obično mislimo na teoretski pojam istine. U tom smislu nastala je već u srednjem vijeku poznata definicija istine kao »poklapanje uma i stvarnosti«. Prema tom mišljenju, istina u prvom redu pripada izrazima, sudovima ili tvrdnjama, tako da se jedino o njima može govoriti da su u pravom smislu istiniti. To se izriče načelom da se istina nalazi (ili dovršava) u sudu, i to ako sud izriče objektivno stanje stvari. U tom slučaju govorimo o istinitoj ili adekvatnoj spoznaji. Ta se istina u skolastičkoj terminologiji zove logička istina. Tome pojmu istine protivna je neistina. Pojam formalna istina ne izriče više podudaranje između mišljenja i objektivnog stanja stvari, nego mišljenja i logičkih zakoni – tosti kod izvođenja jednih sudova iz drugih. Tu je zapravo riječ o logičkoj dosljednosti. Govori se i o drugim vrstama istine: egzistencijalna istina za razliku od objektivne istine u znanostima, u povijesnim znanostima koristi se izraz povijesna istina; etička istina ili istinoljubivost traži da se govor poklapa s unutarnjim uvjerenjem, sukladnost riječi s umom, tj. sklad onoga što se kaže i onoga što se misli, suprotnost etičkoj istini je laž.«

Međutim, filozofija govori o pojmu istine onako kako smo netom pročitali. Čudno. No, ono što je za nas u ovom članku najbitnije je upravo sam pojam što je filozofija: ljubav prema istini – prema znanju. Voljeli bismo kada bi se iz nerazumljive definicije ipak razumljela poruka ovoga članka i razmišljanja, a to je da novinari i novine budu ponajprije ljudi koji imaju srce koje zna ljubiti i to istinu. I da ljubeći istinu znaju prenijeti tako da nam ona bude jasna te ne budemo nikada prevareni, a ne daj Bože, zavedeni. Neka dakle sveti Franjo zagovara novinare u ljubavi prema istini. ■

Molitveni tjedan za jedinstvo kršćana

Nastojanje oko jedinstva

U Subotici se od 18. do 25. siječnja tradicionalno održava molitvena Osmina za jedinstvo kršćana, a plenarno zasjedanje Biskupske Konferencije Srbije i Crne Gore započinje 24. siječnja i traje do 26. siječnja, također u Subotici, što su povodi za razgovor s dr. Andrijom Koplivićem.

►Što je smisao molitvene Osmine, koja u molitvi okuplja više Crkvi?

Sigurno je da je Crkvu osnovao Isus Krist. Jednako tako iz Evanđelja znamo da je ta Crkva osnovana kao jedna i jedincata. Njegova Velikosvećenička molitva izražava želju »Da svi budu jedno kao što si Ti, Oče u meni i ja u Tebi«. Jasno, jedna i jedincata ne znači jednooblična i jednolična nego jedinstvo na principu glave i udova tijela. Nažalost, ljudski element je glavni čimbenik da su se te nužne različitosti i obogaćujuće razlike suprotstavile kao doktrinarne i disciplinske do te mjere da su postali razlogom sukoba, razlaza, pa i rascjepa tog jedinstvenog Kristovog »Mističnog Tijela«.

Smisao molitvene Osmine je ponižna spoznaja da mi to jedinstvo je možemo uspostaviti vlastitim dogovaranjima i nastojanjima, nego da je za to jedinstvo potrebna osobita Božja milost. Crkve koje shvaćaju da je jedinstvo dar milosti i mole za taj dar. Želimo se prepoznati kao obogaćujuće razlike – ali jedna Kristova obitelj. Molitva nam donosi zajednički rast u vlastitoj vjeri, a napose u bratskoj ljubavi i to je smisao molitvene Osmine: rasti u vlastitoj vjeri, upoznavati druge i drugačije, ali se prepoznavati kao braća i učiniti Isusa Krista koji svi težimo ka našem jedinstvu, ne jednoobraznosti nego jedinstvu braće i sestara. Još bih dodao razmišljanje za ovu godinu za koje mislim da je najbolji odgovor za ovu godinu kao tumačenje smisla molitve i sadržaja Osmine. Svjetski molitveni tjedan za jedinstvo kršćana ove godine usmjerava pažnju svih kršćana na jednu od sržnih kršćanskih istina: da je Isus Krist jedini temelj Crkve.

Tko bi Crkvu kao zajednicu spasenja ili svoje individualno i(li) sveopće spasenje gradio na bilo kojem drugom temelju osim na temelju bogočovještva Isusa Krista, gradio bi na razorivim temeljima smrtnoga i prolaznoga. Ljudski, vidljivi element u Crkvi, koliko god bio zamjetno prisutan u ovostranoj našoj stvarnosti, nikada ne može sam dostajati onoj Crkvi koja nije sa-

mo obećanje željenog nego i »instrument« stvarnog čovjekovog spasenja. Isus Krist je uistinu jedini temelj Crkve, koja je u svojoj biti njegovo mistično tijelo, i stoga je on, budući da je *pravi Bog od pravoga Boga*, jedini koji u njoj i po njoj može spasiti čovjeka iz egzistencijalne ugniježdeno-

sti u nesavršenost, iz osuđenosti na smrt i prolaznost. Za spasenje trajne i vječne naravi, za puninu života i radosti ne može biti dostatno ništa prolazno, nego samo Vječno, ništa smrtno nego samo Besmrtno, ništa nesavršeno, nego samo Savršeno, ništa stvorenjsko, nego samo Stvoriteljsko, ništa ljudsko, nego samo Božansko.

►Kada su ustanovljene molitvene Osmine?

Doba u godini kada se tradicionalno organizira Molitveni tjedan za kršćansko jedinstvo jest 18.-25. siječnja. Te je nadnevke još 1908. predložio *Paul Watson* kako bi obuhvatio razdoblje između blagdana *Katedre svetoga Petra* (nakon liturgijske reforme u Katoličkoj Crkvi slavi se 22. veljače) i blagdana *Obraćanja svetoga Pavla*, i koji stoga nose i simbolično značenje. Na južnoj polutki, gdje je siječanj blagdansko vrijeme, Crkve često Molitveni tjedan prakticiraju u koje drugo doba godine, najčešće oko blagdana *Duhova* (kako je to preporučio pokret *Vjera i ustrojstvo* još

1926. godine), što je također znakovito vrijeme za molitvu za jedinstvo crkve. Godine 1908. prvo je održavanje molitvene »Osmine za jedinstvo kršćana« u siječanjskom terminu i na današnji način, na poticaj spomenutoga *Paula Watsona*, koji je potom prihvatio puno sakramentalno zajedništvo u Katoličkoj Crkvi. 1926. Pokret »Vjera i ustroj« počinje objavljivati »Prijedloge za Molitvenu osminu za kršćansko jedinstvo«. 1935. U Francuskoj se katolički svećenik *Paul Couturier* zauzima za »Sveopći molitveni tjedan za jedinstvo kršćana« na osnovi zajedništva u molitvi za »jedinstvo kakvo Krist želi, sredstvima kojima Krist želi«. 1964. »Dekret o ekumenizmu« Drugoga vatikanskog sabora ističe da je molitva duša ekumenskoga pokreta i potiče obilježavanje Molitvenog tjedna. 1966. Povjerenstvo »Vjera i ustroj« Svjetskoga vijeća Crkava i Tajništvo za jedinstvo kršćana (danas Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana) započinje službeno zajedno pripremljati tekstove za Molitveni tjedan. 2004. Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana i Povjerenstvo »Vjera i ustroj« Svjetskog vijeća Crkava započinju ne samo zajednički pripremati nego i u zajedničkom izdanju objavljivati Molitveni priručnik tjedna molitve za jedinstvo kršćana.

►Što će biti tema zasjedanja Biskupske konferencije Srbije i Crne Gore?

Biskupska Konferencija je u Katoličkoj Crkvi najviše tijelo – krajevni Sabor – jedne države ili pokrajine. Naša Biskupska Konferencija je Tijelo katoličkih biskupa Srbije i Crne Gore i Makedonije. Redovito se održavaju dvije plenarne sjednice godišnje, na kojima se rješavaju pitanja koja su aktualna za život katoličke Crkve toga vremena i područja. Dnevni red se ne objavljuje unaprijed. Pravo glasa imaju samo biskupi i sjednica je redovito zatvorenog tipa. Rad traje redovito tri dana. O onome što je važno za javnost, na kraju Konferencije se izdaje priopćenje. Ono što znamo je redoviti dio sjednice, a to je izvještaj rada raznih tijela Biskupske Konferencije, Pastoralni program za ovu godinu Euharistije, dok su druge točke dnevnoga reda za sada nepoznate. Bit će jedan susret 25. siječnja s biskupima ostalih kršćanskih Crkava ovoga područja.

Z. S.

Nastavak tradicije

»Veliko prelo mladih« u organizaciji mladeži HKC »Bunjevačko kolo« bit će održano 5. veljače u Velikoj dvorani Centra s početkom u 19 i 30 sati. Mlade će zabavljati or-

kestar »Ravnica«, a cijena ulaznica je 800 dinara. Interes mladih obećava da će se tradicija prela nastaviti.

Sastanak suradnika »Leksikona« u Somboru

U petak, 14. svibnja s početkom u 18 sati u prostorijama HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru održan je sastanak somborskih i podunavskih suradnika »Leksikona podunavskih Hrvata«. Susret je organizirao *Alojzije Firanj*, a pored suradnika *Ivana Kovača*, *Matije Danića*, *Franje Krajningera*, *Antonije Čota*, *Josipa Z. Pekanovića*, *Zorana Čota* i *Ane Skenderović*, sastanku su nazočili i glavni urednik Leksikona *Slaven Bačić* te predsjednik HKUD-a »Vladimir Nazor« *Šima Raić*. Na sastanku su razmatrane pripreme za treći svezak »Leksikona«, odnosno dio materijala koji pokriva područje Sombora i Podunavlja.

Jednočinka hvale vrijedna

Iva Gorjanac je napisao komediju-jednočinku »Puna kuća pro-saca«, čija je radnja smještena u jednu šokačku obitelj početkom prošlog stoljeća. Autor se nada da će se komedija naći i na pozornici, jer ju je napisao prvenstveno za HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega. Ovo djelo je zanimljivo, jer nastoji očuvati običaje iz negdašnjeg života šokačkog naroda iz Berega.

»Veliko bunjevačko – šokačko prelo« u Somboru

»Veliko bunjevačko– šokačko prelo« održat će se u Somboru u organizaciji HKUD »Vladimir Nazor«. U dvodnevnom programu, u četvrtak 3. veljače s početkom u 20 sati održat će se književna večer »Preljske pisme«, dok će se u subotu 5. veljače održati »Prelo« s početkom u 19 i 30 sati. Gosti večeri iz Hrvatske bit će *Boris Čiro Gašparac* i tamburaški orke-

star »ESTAM«, folklorna grupa HKUD »Željezničar« iz Osijeka, kao i domaćini – Folklorna i Dramska grupa HKUD-a »Vladimir Nazor«, a tijekom »Prela« goste će zabavljati i orkestar »Tomislav« iz Golubinaca.

Promocija »Neonskog zavrtnja«

Promocija nove knjige poezije *Zvonka Sarića* »Neonski zavrtnj« održat će se 28. siječnja u subotičkoj Gradskoj knjižnici s početkom u 19 sati u organizaciji Hrvatske čitaonice. O knjizi će govoriti *dr. Jasna Melvinger*, *dr. Gábor Vajda* i književnik *Milovan Miković*.

Osobna enciklopedija

Nakon »Krlježijane«, prvoga enciklopedijskog izdanja posvećenoga u cjelini jednome hrvatskom književnom klasiku, svoju će osobnu enciklopediju dobiti i nedavno preminuli velikan hrvatskog slikarstva *Edo Murtić*. Projekt ovog enciklopedijskog izdanja uradit će Leksikografski zavod RH.

Veleposlanici H. C. Andersena

Danska zaklada »H. C. Andersen 2005.« na svečanosti 18. siječnja u Kopenhagenu imenovat će hrvatske umjetnike *Momiku Leskovar* i *Vinka Brešana* veleposlanicima H. C. Andersen.

Ceremonija će se održati u Hofteatru, starom dvorskom kazalištu u sjedištu danskog parlamenta i službenih kraljevskih oda-ja, u centru Kopenhagena. Veleposlanike imenuje Zaklada »H. C. Andersen 2005« u suradnji s veleposlanstvima zemalja iz kojih veleposlanici dolaze, a u povodu 200. obljetnice rođenja pisca i pjesnika *H. C. Andersena*.

Veleposlanici su, po pravilniku Zaklade, poznati i inspirativni umjetnici, političari i sportaši, koji će predstavljati projekt »H. C. A. – abc« u borbi protiv nepismenosti u svijetu.

»Oprosti za kung-fu« na Berlinskom festivalu

Film *Ognjena Sviličića* »Oprosti za kung-fu« u proizvodnji HTV-a pozvan je na ovogodišnji Berlinski festival. Film je uvršten u službeni festivalski program u selekciji mladih autora »Forum«. Prikazivanje na 55. Berlinskom festivalu, koji se održava od 11. do 20. veljače, ujedno će biti svjetska praizvedba tog filma.

Izbor za »Najlipču prelju« 2004. godine

»Veliko prelo« u Subotici, 29. siječnja

Kolo igra, tamburica svira

HKC »Bunjevačko kolo« i ove godine organizira tradicionalnu manifestaciju »Veliko prelo« * Jedan od najstarijih običaja bunjevačkih Hrvata * Manifestacija u znaku skromne proslave 35-te godišnjice od osnutka »Bunjevačkog kola«

U organizaciji Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« tradicionalna manifestacija »Veliko prelo« bit će održana 29. siječnja u Subotici u velikoj dvorani Centra. Ove godine nastavlja se 126 godina od održavanja prvog »Velikog prela«, koje je po prvi put kao kulturnu manifestaciju organizirala »Pučka kasina« 1879. godine. Do Prvog svjetskog rata »Veliko prelo« se održavalo svake godine, a tradicija održavanja ove manifestacije nastavljen je 1919. godine, od kada se »Prelo« održava svake godine na Marin dan, 2. veljače, sve do Drugog svjetskog rata.

Nakon 1945. godine »Prelo« nije održavano sve do 1970. godine, kada je ova manifestacija obnovljena u organizaciji HKUD »Bunjevačko kolo«, ali kako je »Prelo« po tadašnjim službenim izjavama komunističke vlasti širilo »nepoželjna nacionalna osjećanja«, manifestacija je ugušena. Održavanje jednog od najstarijih običaja bunjevačkih Hrvata iznova je aktiviralo KUD »Bunjevačko kolo« godine 1990., a od kada se Društvo 1995. godine ponovno izborilo za izvorni predznak u nazivu – hrvatsko – preimenovanjem Društva u Hrvatski kulturni centar, čime se označuje izvorno hrvatsko opredjeljenje i

iskazuje nacionalna komponenta, »Veliko prelo« se održava u organizaciji Centra.

»PRELJSKA PISMA«: Predsjednik Organizacijskog odbora ovogodišnjeg »Velikog prela« *Josip Horvat*, ističe kako manifestacija i dalje sadrži narodni običaj koji je ustanovljen od prvog »Prela« 1879. godine, ali sadašnje »Prelo« uključuje malo bogatiji sadržaj, jer se pokraj natječaja za »Preljsku pismu«, održava i izbor »Najlipče prelje«.

»Za prvo 'Prelo' napisana je i otpjevana jedna od najljepših pjesama bunjevačkih Hrvata 'Na veliko prelo', koju je napisao *Nikola Kujundžić*, a pjesmu je uglazbio

Voditelji programa prošlogodišnjeg »Velikog prela«

Stipan Mukić. Ta pjesma je danas poznata pod nazivom 'Kolo igra, tamburica svira' i s tom pjesmom će i otpočeti ovogodišnje 'Prelo', a pjevat će je *Antonija Piuković.* I ove godine je raspisan natječaj za 'Preljsku pismu', a svi zainteresirani mogu sudjelovati na ovome natječaju.

Svoju pjesmu trebaju dostaviti u prostorije 'Bunjevačkog kola' do srijede, 26. siječnja. Predsjednik žirija koji će ocjenjivati pristigle radove je književnik *Milovan Miković,* a članovi su književnici *Lazar Merković, Vojislav Sekelj, Tomislav Žigmanov,* ravnateljica Hrvatske čitaonice *Katarina Čeliković* i predsjednik Organizacijskog odbora Festivala bunjevački pisama *dr. Marko Sente.* Žiri će nagraditi tri najbolje pristigle pjesme. Za najbolju pjesmu nagrada je od predstavništva u Beogradu izdavačke kuće 'Školske knjige', druga najbolja pjesma bit će nagrađena umjetničkom slikom iz fundusa Likovnog odjela Centra 'Bunjevačko kolo', dok će se za treću nagrađenu pjesmu dodijeliti knjiga *Ante Sekulića* 'Izabrane pjesme', kazao je Josip Horvat, napominjući kako će večer biti ispunjena glazbom, za što će se pobrinuti orkestar »Ravnica«, a po prvi puta na Velikom prelu nastupit će i vokalni solisti koji su dobili nagrade na IV. Festivalu bunjevački pisama, *Marija Jaramazović* i *Ante Crnković.*

»NAJLIPČA PRELJA«: Po tradiciji, na bini dvorane »Bunjevačkog kola« bit će

postavljena takozvana 'živa slika', koja predstavlja starinsku salašarsku sobu s krušnom peći, astalom sa stocima i klupom s pervazom. U starinskoj sobi su nazočne tri generacije: majka, dida, sin i snaja, zet i kćer s unučadima, a 'živom slikom' se želi pokazati ambijent nekadašnjeg obiteljskog prela. U prvom dijelu večeri nastupit će i Folklorni odjel »Bunjevačkog kola« s koreografijama bunjevačkih igara i igara iz

Baranje, kao i pjevački zbor Odjela.

»Sadržaj Prela obogaćen je od novijeg datuma izborom 'Najlipče prelje' čime se želi pokazati ljepota narodne nošnje bunjevačkih Hrvata, kao i ljepota naših djevojaka. Uvjet za ovaj izbor je da djevojke budu obučene u narodnu nošnju, a žiri za izbor 'Najlipče prele' čine svi gosti Prela. Sve sudionice ovoga izbora bit će nagrađene, a posebne nagrade će dobiti tri 'najlipše prelje'.

U drugom dijelu večeri goste će zabavljati orkestar iz Republike Hrvatske kao iznenađenje večeri. Uz bogati meni, predviđena je i tombola, a prva nagrada tombole je sedmodnevni boravak na hrvatskom primorju u mjesecu kolovozu. Ulaznice za 'Veliko prelo' su u prodaji od 21. siječnja i mogu se kupiti u 'Bunjevačkom kolu' po cijeni od 1.600 dinara u prijepodnevnom satima od 12 do 14 sati, a u poslijepodnevnom satima od 17 do 19 sati. Mislim da je cijena ulaznica primjerena, jer i svih 220 prodanih ulaznica, koliki je kapacitet dvorane, ne mogu pokriti troškove organizacije ove kulturne manifestacije, te nam je dragocjena pomoć sponzora od kojih se ističe župan vukovarsko-srijemski *Nikola Šafer,* koji po treći put dovodi tamburaše iz Slavonije«, kazao je Josip Horvat, napominjući kako se ovogodišnje Veliko prelo održava u znaku skromne proslave 35-te godišnjice od osnivanja »Bunjevačkog kola«.

Z. Sarić

Opuštena atmosfera uz tamburašku glazbu i bogatu trpezu

Promocija »Zbornika radova o biskupu Lajči Budanoviću« u sklopu »Razgovora«

U korist budućih pokoljenja

Zahvala velikom meceni kulturnog i društvenog života Hrvata i istovremeno upozorenje javnosti kako je sve bliže vrijeme da se njegova velika Zadužbina-Zaklada ostvari na korist budućih pokoljenja čitavog našeg naroda

Piše: Davor Bašić Palković

U čitaonici Gradske knjižnice 17. siječnja održana je promocija »Zbornika radova o biskupu Lajči Budanoviću« autora *Josipa Temunovića*. Promociju je organizirala »Pučka kasina 1878«, a održana je u sklopu »Razgovora« koji su se počeli održavati davne 1934. godine u »Subotičkoj matici« po ideji biskupa Budanovića.

ZNAČAJ DJELA BISKUPA BUDANOVIĆA: »Razgovore« je otvorio mr. *Ivan Rudinski*, predsjednik »Pučke kasine 1878«, koji je u svom izlaganju govorio o značaju »Razgovora« prema zamisli utemeljitelja Budanovića.

»Kada je 1933. godine Lajčo Budanović, nakon što je započeo ostvarivati svoju zamisao o osnutku Zadužbine-Zaklade, ku-

se želimo zahvaliti ovom velikom meceni našeg kulturnog i društvenog života i istovremeno upozoriti našu javnost kako je sve bliže vrijeme da se njegova velika Zadužbina-Zaklada ostvari na korist budućih pokoljenja čitavog našeg naroda«, zaključio je Rudinski.

U skladu s nekadašnjim običajima »Razgovora« ovom prigodom je recitirana i pjesma *dr. Matije Evetovića* »Molitva Bunjevac« u izvedbi *Josipe Ivanković*.

»SUBOTIČKA MATICA«: O prinosu biskupa Budanovića kulturi bačkih Hrvata govorio je mr. *Ivan Lazar Krmpotić* koji se prvo osvrnuo na početke Budanovićeve publicističkog i pokretačkog djelovanja u Kaloči, Subotici, Novom Sadu i Baji.

»Dolaskom u Suboticu 1920., preuzevši upravu najveće subotičke župe sv. Terezije, Budanović živo podržava već postojeće hrvatske ustanove: 'Pučku kasinu' i »Divojačko katoličko društvo' i u suradnji s *Blaškom Rajićem*, obnavlja postojeće ustanove: 'Momačko kolo', te 'Katolički krug' i podržava osnutke novih udruga – 'Hrvatsko pjevačko društvo-Neven', 'Dobrotvornu zajednicu Bunjevka', 'Patronažu', kao i nešto kasnije Križarski pokret«, kazao je Krmpotić.

Pričajući o »Subotičkoj matici«, on je naglasio kako su Razgovori prva kulturna manifestacija smještena u ovu ustanovu, pokraj potom pokrenutih – »Smotre bunjevačke prošlosti« i »Hrvatske kulturne zajednice – Saveza hrvatskih prosvjetnih radnika u Subotici«, koje su za vrhunac imale proslavu 250. obljetnice doseljenja posljednje velike grupe Bunjevaca u Bačku održane 15. -17. kolovoza 1936. godine.

»U tom domu se smještaju uredništva 'Subotičkih novina' koja imaju izrazito hrvatski i katolički karakter, pučki kalendar 'Danica', časopis 'Klasje naših ravni' – edicija za kulturna, društvena i znanstvena pitanja i literarni pokušaji 'Plodovi mladih

Ljudevit Vujković Lamić, mr. Ivan Lazar Krmpotić, Stevan Mačković, mr. Ivan Rudinski

Na ovogodišnjim »Razgovorima« referate su izlagali mr. *Ivan Lazar Krmpotić*, župnik iz Đurđina, i povjesničar *Stevan Mačković*, ravnatelj Historijskog arhiva u Subotici, a u ulozi voditelja našao se *Ljudevit Vujković Lamić*. Manifestaciji su, kao gosti, bili nazočni *Mirela Lucić*, konzulica u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici, *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a i *Nikola Babić*, predsjednik Nacionalnog vijeća Bunjevaca.

pio zgradu u Ulici Paje Kujundžića, danas Ulica Braće Radića, jedan od prvih koraka bio mu je organizacija 'Razgovora' kao masovnog godišnjeg skupa hrvatske inteligencije početkom svake godine, redovito druge nedjelje u siječnju. Teme ovih razgovora bili su problemi ili događaji iz života bunjevačko-šokačko-baranjskih Hrvata«, kazao je Rudinski te opisao veliku važnost »Razgovora« na kojima se usmjeravao tijek kulturnih i društvenih zbivanja u životu tadašnjeg našeg življa. »Na ovaj način

ljeta'. Tu svoje sjedište nalaze i one ustanove koje nemaju vlastitog doma, kao Hrvatsko pjevačko društvo 'Neven' i Križarski pokret. Svećenik *Ivan Kujundžić* tu osniva svoju 'Bunjevačku knjižnicu svećenika Ivana Kujundžića' s očitom nakanom da posluži potrebama svog naroda«, kazao je Krmpotić, a u opisu angažmana Subotičke matice glede pitanja školstva na hrvatskom jeziku – osnutka velike katoličke gimnazije, istaknuo je kako su Budanovićeve velike zamisli prekinute ratnim neprilikama, a osobito dolaskom komunizma.

Na kraju, Krmpotić je zaključio kako je konkretan zadatak, a ne samo historijski hommage, zajednice bunjevačkih Hrvata da realizira volju oporučitelja, te povraćaj sveg crkvenog i civilnog prava što potpunije izvrši.

PRIKAZ »ZBORNIKA«: Stevan Mačković se u svom izlaganju usredotočio na »Zbornik«, na njegov značaj upotpunjavanja slike o Lajči Budanoviću, te doprinos boljem upoznavanju i obogaćivanju povijesnog korpusa o bunjevačkim Hrvatima. Potom je ukratko predstavio objavljene radove promoviranog izdanja – njegove centralne teme o Budanoviću i oblastima u kojima je djelovao, kao i »historijske osvrte na položaj bunjevačkih Hrvata i zapazanja o njihovom trenutačnom položaju«.

Nakon promocije na red su došli Razgo-

vori. Tijekom razgovora uglavnom se diskutiralo o pitanju pravnih i političkih mogućnosti zajednice da ostvari pravo na Budanovićevu zaostavštinu. U demokratskoj atmosferi raznorodne frakcije unutar zajednice imale su priliku izložiti svoja promatranja ovog slučaja. Rješenja povratka imovine su tretirana kroz tumačenja nedavnog povratka imovine crkvama u Sr-

bobranu, kao i mogućeg načina da se takav potez realizira u subotičkoj općini..

Lazo Vojnić Hajduk je u ime najviše instance hrvatske zajednice u SiCG, HNV-a, zaključio kako je svaka vrsta razgovora, koja ima za rezultat sporazumijevanje, hvale vrijedna, te da bi sve snage u zajednici trebale dati svoj maksimum, što bi za buduće generacije bilo od velikog značaja, ali je i izrazio nezadovoljstvo izjavama pojedinih izlagača, koje su, kako je rekao, »najblaže rečeno upitne i ne doprinose potrebnoj homogenizaciji, nego suprotno«.

Dojam nakon ovog skupa najbolje mogu opisati riječi iz teksta *Milovana Mikovića* »Razgovor – nutarnje načelo zajednice«, objavljenog baš u promoviranom »Zborniku« – paralele između međuratne prošlosti u kojoj je Budanović djelovao i današnjice: »Ondašnja se neslaganja jedva razlikuju od današnjih, a zajednički nazivnik svih tih polemika može se svesti na dijalog mono-loške svijesti. Govor koji je sebi okrenut, na sebe centriran, sobom ispunjen i dovoljan, zato je uvijek izrican paralelno ili mimosmjerno da se ni slučajno ne dotakne i ne križa s govorom drugoga. Govor izbjegavanja razgovora – a osobito dogovora. Govor nerijetko eksklamativan, izazivački, podejnjivački, optužujući, uvredljiv. Govor gotovo uvijek protiv, a ne govor – za, ili u prilog. Govor uljudbenog autizma. Govor autogenocida«.

Sudionici »Razgovora«

Povodom jubileja 35 godina od osnutka »Bunjevačkog kola«

Institucija hrvatske kulture

Koncem šezdesetih godina među Hrvatima u Subotici i okolici rasla je želja i raspoloženje za osnivanjem institucije koja bi prikupljala, proučavala, čuvala i njegovala kulturnu baštinu *

Na Osnivačkoj skupštini HKUD »Bunjevačko kolo« bilo je prisutno 354 osnivača *

Hrvati su 1973. godine izgubili svoju instituciju * Početkom devedesetih godina u programe »Bunjevačkog kola« vraćaju se ciljevi koje su Društvu postavili osnivači

Piše: Zvonko Sarić

Foto: arhiv Ljudevita Vujković Lamića

Ove godine navršava se trideset i pet godina od osnutka Hrvatskog kulturno umjetničkog društva »Bunjevačko kolo« u Subotici. Podsjećanja radi, osnivačka skupština je održana 18. siječnja 1970. godine u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće, a prijedlog predsjedavajućeg osnivačke skupštine, suca *Nace Zelića* o osnutku Društva, jednoglasno je prihvatilo tri stotine pedeset i četiri osnivača.

INICIJATIVNI ODBOR: »Koncem šezdesetih godina među bunjevačkim Hrvatima rasla je želja i raspoloženje za osnivanjem institucije koja bi prikupljala, proučavala, čuvala i njegovala kulturnu baštinu. Počelo je s manifestacijom 'Dužijanica', tako što je godine 1968. prvi put proslavljena 'Gradska Dužijanica', koja je ponovljena i 1969. godine. Te manifestacije okupile su skupinu bunjevačkih Hrvata, koja je iskoristila blagonaklonost ta-

dućeg Društva, a bilo je više prijedloga za naziv Društva, među kojima se isticao naziv 'Bunjevac', kaže *Bela Ivković*, napominjući kako se Inicijativni odbor sastao još jedanput te godine, 30. prosinca i tada je *Marko Peić*, tadašnji potpredsjednik Skupštine Općine Subotica predložio da naziv Društva bude »Bunjevačko kolo«, što je prihvaćeno, a potom je uslijedila osnivačka skupština koja je održana 18. siječnja 1970. godine.

OSNIVAČKA SKUPŠTINA: »Na osnivačkoj skupštini izabrano je radno predsjedništvo, čiji je predsjednik bio *Naco Zelić*, a članovi: *Nikola Babić*, *Vera Andrašić*, *Remija Gabrić*, *Andrija Kujundžić*, *dr. Vjekoslav Matanić*, *Mata Šarčević*, *dr. Ante Šokčić* i *Ruža Vuković*. Uvodni referat iznio je *Balint Vujkov* ukazujući na pravnu osnovanost želje za osnutkom hrvatskog Društva. Potom su usvojena Pravila Društva i nakon toga je jednoglasno donesena i sama odluka o osnutku Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva 'Bunjevačko kolo'. Na osnivačkoj skupštini, koja je održana u Velikoj vijećnici Gradske kuće, bilo je nazočno 354 osnivača. Na skupštini je usvojen financijski plan Društva za 1970. godinu, a za prvog predsjednika Društva izabran je sudac *Ivo Stantić*, dok su za potpredsjednike izabrani *Josip Buljovčić* i *Pajo Pavluković*. Za tajnike Društva izabrani su *Naco Zelić*, *Milivoj Prčić* i *Grgo Bačlija*, za ekonomu *Ante Pokornik*, a za blagajnicu *Justina Franciško-vić*. Također je izabran i Upravni odbor od 45 članova«, priča *Bela Ivković*.

»Dužijanica« 1968. godine

Jubilej ovoga Društva, koje je najstarija hrvatska institucija u Subotici, prigoda je za podsjećanje na događaje s konca šezdesetih i početka sedamdesetih godina prošloga stoljeća, koji su doveli do osnutka »Bunjevačkog kola«. O tim događajima svjedoči *Bela Ivković*, jedan od članova Inicijativnog odbora koji je pristupio poslu oko osnivanja HKUD-a »Bunjevačko kolo«, ujedno i dugogodišnji predsjednik Društva.

dašnje političke situacije i pristupila poslu oko osnutka Društva koje će se kao institucija baviti njegovanjem kulturne baštine, kao i stvaranjem uvjeta za novo stvaralaštvo u oblasti kulture. Na Materice, 14. prosinca 1969. godine, okupio se Inicijativni odbor koji je činilo pedeset i šest članova. Nakon uvodnog izlaganja književnika *Balinta Vujkova* i diskusije, izabrana je radna skupina na čelu s *Nacom Zelićem* koja je bila zadužena pripremiti Pravila bu-

Svi predsjednici

Ivo Stantić, Pavle Dulić, Gavro Radnić, Ladislav Kovačić, Bartul Skenderović, János Revesz, Grgo Bašić, Petar Gršić, István Kenyeres, Vladimir Šujić, Bela Ivković, Mirko Ostrogonac.

POSLEDICE REPRESIVNE POLITIKE:

Na početku promišljanja o osnutku hrvatskog kulturno-umjetničkog društva, javila se i ideja kako bi Društvo trebalo biti ogranak Matice hrvatske, sakupljali su se i potpisi za osnutak ogranka Matice, ali se tijekom razgovora među inicijatorima osnutka Društva odustalo od te ideje, a odlučeno je da se u Subotici osnuje samostalna hrvatska kulturna institucija sa sličnim programom. »Bunjevačko kolo« je osnovano, a ljudi čija su imena bila na inicijalnom spisku osnivača Matice, početkom sedamdesetih godina dolaze pod udar tadašnje represivne politike.

»Rad novoosnovanog Društva odvijao se po sekcijama, a posebno su se isticale folklorna, glazbena, literarna i likovna sekcija, kao i sekcija za 'Dužijancu' i 'Veliko prelo', a broj članova Društva se uvećao. Početkom sedamdesetih godina političke prilike su se promijenile, kritizirani su ili smijenjeni oni koji su ranijom politikom podržali osnutak Društva. Prvi predsjednik Društva Ivo Stantić je zbog svoje odanosti ciljevima Društva bio kritiziran i proganjan od tadašnjeg partijskog komiteta u Subotici, a zbog protivljenja da se ciljevi i zadaće radi kojih je Društvo osnovano zamijene, podnio je ostavku na položaj predsjednika 3. ožujka 1972. godine. Kada je početkom devedesetih godina u okvir Društva vraćen program zbog kojega je Društvo i osnovano, Ivo Stantić je ponovno počeo dolaziti u 'Bunjevačko kolo' i dio svog posljednjeg dana života, 12. kolovoza 1994. godine proveo je u prostorijama Društva, držeći predavanje u okviru svečanosti 'Dužijanca'. Posebne neprijatnosti i nedaće su s početka sedamdesetih godina doživljavali oni članovi 'Bunjevačkog kola' koji su ranije potpisali pristupnice za Maticu hrvatsku, dok se razmišljalo o osnutku ogranka u Subotici. Svi ti 'Matičari' su postali nepodobni za bilo kakav odgovorniji posao i ukoliko su ga u tom trenutku obavljali, ostajali su bez nje. Hrvati su tada izgubili instituciju koja je nastojala očuvati kulturnu baštinu. Mnogi su se iselili u Hrvatsku, a suđeno je kulturnom djelatniku *Beli Gabriću*, profesoru *Anti Sekuliću* i tajniku Društva *Grgi Bačliji*, koji su osuđeni na robiju. Taj udar na subotičku hrvatsku inteligenciju utječe do današnjih dana na stanje u hrvatskoj zajednici u Vojvodini«, kaže *Bela Ivković*.

Društvo je godine 1973. zabranjen predznak u nazivu – hrvatsko – a Socijalistički

savez radnog naroda Jugoslavije postavljao je Savjet Društva i određivao rukovodstvo »Bunjevačkog kola«. Sve do početka devedesetih godina u Društvu je bio dominantan duh 'jugoslavenstva', a potencirala se anacionalnost.

DRUŠTVO PONOVO HRVATSKO:

»U kolovozu 1991. godine izabran sam za predsjednika Društva, a formirala se Uprava hrvatske orijentacije. Svojim radom su se među ostalima isticali *Grgo Kujundžić*, *Lazo Vojnić Hajduk*, *Josip Kujundžić*, *Ana*

Folklorna sekcija »Bunjevačkog kola« 1971. godine

Kopunović, Josip Gabrić, Marija Sekulić, Alojzije Stantić, Franjo Vujkov, Vojislav Sekelj i vlč. Andrija Kopilović. Godine 1989. Socijalistički savez, koji je do tada postavljao upravu digao je ruke od Društva, a kasnije je i potpuno nestao s političke scene. Bilo je veoma važno što su se oko uprave ponovno okupili ljudi hrvatske orijentacije, a nakon dužeg vremena Uprava se ponovno bira od strane članova 'Kola'. Početkom devedesetih godina prve

kontakte s matičnom državom 'Kolo' je ostvarilo gostovanjem na Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu 1992. godine, a zatim gostovanjem na Vinkovačkim jesenima 1993. godine. Ta gostovanja su realizirana uz pomoć Hrvatske matice iseljenika. Period s početka devedesetih je vrijeme kada se u programe 'Bunjevačkog kola' u cijelosti vraćaju ciljevi koje su Društvu postavili osnivači. U tom periodu uspjelo se i da 'Dužijanca' postane općinska manifestacija i da se spoje dotadašnja 'gradska' i 'crkvena Dužijanca'. Prostorije društva su obnovljene, a na godišnjoj skupštini održanoj 18. lipnja 1995. godine, Društvo je u svoj naziv vratilo prvobitnu odrednicu – hrvatsko – a tada se Društvo transformiralo u Hrvatski kulturni centar 'Bunjevačko kolo', kaže *Bela Ivković*, napominjući kako je »Bunjevačko kolo« dugo vremena u Subotici bila jedina hrvatska institucija, a sada, kada broj hrvatskih institucija nije mali, Centar surađuje sa svim tim institucijama, a najviše u onim područjima gdje se programi prepliću.

Iako više nije predsjednik Centra od 2004. godine, *Bela Ivković* kao član Upravnog odbora i dalje pridonosi radu i razvitku aktivnosti Hrvatskog kulturnog centra, a još i sada, kada se nađe u Velikoj vijećnici Gradske kuće, može čuti kako odjekuju za njega najljepše izgovorene riječi u Vijećnici: »Osniva se Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo 'Bunjevačko kolo'». ■

Tisuće ljudi pokraj improviziranog salaša u središtu grada: Dužijanca 1968. godine

Razgovor sa mr. Kornelijem Vizinom, magistrom orgulja

Čarolija klasičnog instrumenta

Prvi kontakt s orguljama je bio u crkvi i na televizijskim snimcima

Razgovor vodio: Davor Bašić Palković

Kornelije Vizin je rođen 1977. godine u Subotici. Osnovnu i srednju Muzičku školu završio je u Subotici, a nakon toga se odlučio otići na studij glazbe. Prvih je godinu dana svog studija proveo u Zagrebu, mada su mu planovi oduvijek bili studirati u nekoj drugoj zemlji. Stjecajem okolnosti to je bila Austrija, gdje je na sveučilištu »Mozarteum« u Salzburgu, magistrirao orgulje (titula: mag. art) kod profesora Daniela Chorzempe.

► **Premda ste učili klavir, ipak ste izabrali orgulje. Kakav je odnos ta dva instrumenta danas u Vašoj profesionalnoj i privatnoj praksi?**

Završio sam klavirski odsjek u srednjoj Muzičkoj školi, a još u to vrijeme sam počeo svirati orgulje. Danas su mi orgulje na prvom mjestu, mada sviram i klavir ali ne profesionalo, više za sebe i zbog ljubavi prema glazbi.

► **Gdje ste se upoznali s ovim ipak manje popularnim instrumentom, tj. kada ste odlučili svirati orgulje?**

Prvi kontakt s orguljama je bio u crkvi i na televizijskim snimcima. Taj me je instrument doista privukao, a prvi puta sam za nje ga sjeo u subotičkoj Crkvi sv. Te rezije Avilske s nekih 14 godina.

► **Dosadašnji nastupi?**

Svake godine kao studenti održavali smo koncerte, obnađivali po jednu glazbenu epohu, te putovali u neku zemlju gdje imamo najbolje očuvane instrumente. Putovanja su bila po Italiji (za potrebe renesansne glazbe), Austriji, Njemačkoj i Francuskoj – te prilike smo koristili za sviranje na kvalitetnom historijskom instrumentu.

► **Nastupi unutar crkvenih ansambala u Subotici, kao i Vaše prve afirmacije na ovom polju?**

Bio sam član zbora »Albe Vidakovići« kao mlađi, nastupi su mi bili vezani za ovaj zbor, a nastupao sam i s ansamblom »Collegium Musicum Catholicum« koji vodi Miroslav Stantić, uglavnom samo za prilike blagdana kao što su Božić i Uskrs. Ipak, što se tiče orgulja u Subotici malo sam nastupao, razlog tome je što su orgulje u svakoj crkvi u prilično lošem stanju, te sam tako ograničen i samim mogućnostima u repertoaru. Ali, to ne znači da nikada neću solistički nastupiti, naprotiv, u planu je jedan koncert na ljeto. Naravno, tu su i nastupi vezani za zbor kada zatreba i kada sam u mogućnosti. Planiramo i jedan koncert u Beogradu, u Crkvi Uznesenja blažene Djevice Marije, koja ima najbolje orgulje u ovoj zemlji.

► **Čime se bavite kada se ne bavite glazbom i kako promatrate situaciju u popularnoj glazbenoj kulturi?**

Rekreativno se nastojim baviti vježbanjem u teretani, volim čitati i puno slušam glazbu što je i dio profesionalne naobrazbe. Što se tiče suvremenih pojava na glazbenoj sceni, volim techno i rado posjećujem takve klubove. Najviše me se doimlje njegovi žanrovi house i drum 'n' bass.

► **Planovi za budućnost, što se tiče Vašeg usavršavanja i karijere?**

Imam plan otići još na profesionalno dvogodišnje usavršavanje, a uz to bih htio započeti i raditi. Ovo usavršavanje je bitno za mene zato što

bih morao steći iskustvo rada s još nekim profesorom. U planu je Rotterdamski konzervatorij u Nizozemskoj, u klasi profesora Ben van Ostena.

O knjizi pjesama Zvonka Sarića »Neonski zavrtanj«

Kiša omiljenih stihova

Nemoguće je iščitavati sadržaj ove zbirke, a ne primijetiti prisustvo rokenrola * Mogu li reference rokenrola nešto značiti turbo i techno naraštajima većine današnje mladeži? * Pjesnik Sarić se ironično sukobljava sa suvremenim fenomenološkim spektrom proizvoda masovnih medija i njihovim nuspojavama

Prije jednog desetljeća prvi puta sam upoznao »Zvonka Sarića kroz njegovu tadašnju ulogu pjevača i tekstopisca subotičke rock skupine *Sherbet Underground*. Tada kao malodobniku i zaljubljeniku u rock glazbu, sherbetovski stil artističkog poigravanja pozicije benda kao umjetničke trupe nije bio posve jasan, a ono što ne razumijemo teško da možemo voljeti.

Prošlo je novih deset godina i stvari su se promijenile, kao i moji nazori. Vremena se mijenjaju, kao što to pjeva *Bob Dylan*, a mijenjaju li se nabolje ili nagore, sudit ćemo nakon još jedne povijesne dekade.

POEZIJA I NJEZINA PUBLIKA: Nemoguće je iščitavati sadržaj ove zbirke, a ne primijetiti prisustvo rokenrola, sastavnog dijela popularne kulture posljednjih pedesetak godina. Iz kuta tog, nezanemarivog čimbenika Sarićevog građenja poezije, koji me jedino u tom obzoru čini iole kompetentnim, pokušat ću napisati ovaj tekst.

Predmetom poezije može biti sve što nas okružuje, čitav jedan svijet »banalnih« svakodnevnosti. Poezija koja prati razinu suvremenog pjesništva prisutna je na vojvođanskom tlu već odavno, stvarana, oslanjajući se na beat poeziju nasuprot tradicionalnom pjesništvu subjektivnog lirizma, kreirala je poetičnu atmosferu ovakvom principu (*Despotov, Kopić, Tilly...*).

1. Kome se pjesnik obraća, tko može biti njegova publika?

Po principu identifikacije »Vjerujem ti jer smo isti« (naslov trećeg albuma novosadske skupine *Obojeni program*), a ne negirajući osobnost, svijet čitatelja i autora mogu postati privremeni sklad, razumijevanje i komunikacija. Ali... Kroz stihove protkane imenima – simbolima: *Patti Smith, The Beatles, The Rolling Stones, Sex Pistols, Frank Zappa, Bob Dylan, Joy Division, Sonic Youth, Neil Young, Pearl*

Jam, Blondie, Residents, Pere Ubu, Tuxedo Moon, Nirvana (»čiji fuzz daje gitari zvuk saksofona«), *Miladojka Youneed, Joey Ramone, La Strada* ili čitavog niza u pjesmi »Didi Vidi«, složene pjesničke slike postaju neka vrsta apologije rocka, ali turbo i techno naraštajima većine današnje

ironično sukobljava sa suvremenim fenomenološkim spektrom proizvoda masovnih medija i njihovim nuspojavama (neuroza hipertrofiranih informacija, postmoderni rašomonizam i fragmentarnost), ali s ponekom zadržkom, imajući tako u vidu i djelotvornost pojedinih (pjesme »Abeceda

dobrog života«, »Čaša mlijeka prije spavanja«, »Zaboravite na dosadne kućne poslove«). Popuštanje u mladalačkom buntu (autor je 1963. godište), karakterističnom za već odavno izgubljenu subverzivnost rock glazbe, stvar je prirode izbora, jer kronični unutarnji nemir pjesnika često zasigurno vodi u ništavilo. Akrobatika balansiranja između polariteta ekstrem-rasuma, tako postaje najuspjelije svojstvo ove zbirke. Naziranje smisla u kaosu relativiziranih vrijednosti i fantazmagorije društvenog života – alternativa smještena u »pokušaj s kišom omiljenih stihova / pokušaj tu igru mozaika slušanja« jest svojevrsno utemeljenje u nekakvoj tradiciji, ma koliko »normalnost« rock glazbe bila diskutabilna.

3. Kako bi izgledao svijet u kome bi mladi čitali Sarićevu poeziju?

Ne bih se usudio mnogo nagađati, jer je vrlo teško odgovoriti i na mnoga lakša pitanja, ali siguran sam da bi to bio svijet s mnogo manje *Ceca* i *Severina*, kao i njihovih »velikodušnih«

sponzora.

Činjenica jezika kojim se Sarić služi, je svjedočanstvo da je takav svijet nekada postojao. Da, jest.

Na kraju ostaje pitanje: Čita li se Sarićeva poezija, promatra/vidi ili sluša? Od svega po malo.

mladeži, takve reference ne znače mnogo. Čak i ništa. »Neki moju poeziju smatraju teškom, ali odbijam varati mlade ljude praveći jezične ili tematske kompromise«, citira autor sebe samoga u pjesmi »(A) ti pišno«. Sasvim opravdano.

»DIGITALNI JAZ«: 2. Je li Sarićeva poezija baš toliko »teška«?

Iako moderan po izrazu, pjesnik Sarić se

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana

»Krist je jedini temelj Crkve« (1Kor 3,1-23)

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana koja je u Subotici tradicionalna bit će održana u organizaciji katoličke Crkve, a tih osam dana odvijat će se sljedećim redom:

4 1. DAN: »POZVANI SMO NA DUHOVNU ZRELOST« (1Kor 3,1-4)

Utorak 18. siječnja 2005. u 17 sati:

EVANGELIČKA CRKVA, Braće Radića 7.

4 2. DAN: »BOG DAJE RASTI« (1Kor 3,5-9)

Srijeda 19. siječnja 2005. u 17 sati:

CRKVA MARIJE MAJKE CRKVE, Starine Novaka 58.

4 3. DAN: »ISUS KRIST JE TEMELJ« (1Kor 3,10-11)

Četvrtak 20. siječnja 2005. u 17 sati:

KRŠĆANSKA REFORMIRANA CRKVA, Somborski put 6.

4 4. DAN: »NAZIDANI STE NA TEMELJU« (1Kor 3,12-13)

Petak 21. siječnja 2005. u 17 sati:

CRKVA SVETOGA ROKA, Beogradski put 52.

4 5. DAN: »BOG PROSUĐUJE NAŠE GRADITELJSKE NAPORE« (1Kor 3,13-15)

Subota 22. siječnja 2005. u 17 sati:

CRKVA SVETOG KRIŽA, Ul. 27. marta br. 1.

4 6. DAN: »HRAM STE BOŽJI« (1Kor 3,16-17)

Nedjelja 23. siječnja 2005. u 17 sati:

PRAVOSLAVNA CRKVA VAZNESENJA GOSPODNJEG

Zmaj Jovina 22.

4 7. DAN: »LUDOST I MUDROST – ŽIVOT U KRISTU« (1Kor 3,18-20)

Ponedjeljak 24. siječnja 2005. u 17 sati:

FRANJEVAČKA CRKVA, Franjevački trg 1.

4 8. DAN: »VI STE KRISTOVI« (1Kor 3,21-23)

Utorak 25. siječnja 2005. u 17 sati:

KATEDRALA – BAZILIKA SVETE TEREZIJE AVILSKJE

SVETKOVINA OBRAĆENJA SVETOGA PAVLA

I PONTIFIKALNA KONCELEBRIRANA SVETA MISA

na kojoj sudjeluju predstavnici svih kršćanskih crkava našega grada i kršćanski biskupi našega područja.

Plenarno zasjedanje Biskupske Konferencije Srbije i Crne Gore

Sjednica Plenarnog zasjedanja Biskupske Konferencije SiCG započinje 24. siječnja 2005. a završava 26. siječnja 2005. Sjednica je po naravi zatvorenoga tipa. Sve sjednice su u domu biskupije: Trg Žrtava Fašizma 19. Na sjednici sudjeluje i Apostolski Nuncij, *mons. Eugenio Sbarbaro*.

25. siječnja 2005. u 15 sati je zajednička sjednica katoličkih biskupa Srbije i Crne Gore sa kršćanskim biskupima ovoga područja: Pravoslavni, Reformirani, Evangelici. Početak sjednice se može medijski pratiti. Nakon sjednice slijedi ekumensko svečano Bogoslužje u Katedrali svete Terezije Avilske.

24. siječnja 2005. je blagdan svetoga *Franje Saleškoga*, zaštitnika novinara. Na sam dan, ili koji drugi dan, novinari će bit pozvani na prigodni prijem za taj blagdan.

Iz knjige »Lira naiva 2004«

Ivana Mandić

SLONČIĆ DAMBO

Kraj velikog drveta
starog hrasta,
ugledah slončića
kako mirno spava.

Surla mu se duga
zakači za uči,
uplaših se za njegov
da se ne uguši.

Kad osjeti slončić
društvo skromno moje,
ljenjivo me upita:
»Ime, kakvo je tvoje?«

Rekoh da sam Ivana.
Imam devet godina,
sve petice u školi
i svako me voli.

Gledao me dugo
taj slončić mali,
»Ja se zovem Dambo«
i počeo da se hvali.

Prijatelji postali
njih dvoje za stalno,
djevojčica Ivana
i slončić Dambo.

Ivana Mandić, rođena je 1995. godine u Maloj Bosni. Pohađa treći razred u Maloj Bosni u hrvatskom odjelu. Odlična je učenica. Svoje prve pjesme objavila je u »Zvoniku« i kalendaru »Subotička Danica« te u »Hrvatskoj riječi«. Možda je dar za pisanje naslijedila od majke Samenke, ali svakako je najmlađa sudionica drugog susreta pjesnika.

LCD Soundsystem – »LCD Soundsystem«

DFA Records, 2005.

Poslije nekoliko singlova kakvi su »Yeah« i »Losing My Edge« koji su uspjeli vrlo lako steći kulturni status, ovo je dugo očekivan debitantski album za Lcd

Soundsystem je termin koji označava uličnu diskoteku, u njegovom slučaju to je podij dance punka – popularnog žanra čiji je baš on utemeljitelj.

Soundsystem. Iza ovog projekta krije se producent i vlasnik etikete »DFA Records« James Murphy, koji je slavu stekao suradnjom sa skupinama Radio 4, The Rapture, UNKLE, Le Tigre, N.E.R.D, kao i neuspjelim pokušajem rada s Britney Spears i odbitkom suradnje s Janet Jackson.

Murphyjeva genijalnost stigla je do šireg auditorija kada je, uz posao DJ-a u klubovima New Yorka, otvorio i svoj privatni studio. Od tada sve postaje dio velike priče o uspjehu.

CROSSOVER PLESA I ROCKA: Album vrlo interesantne sinteze različitih sti-

lova ujedinjujućeg plesnog karaktera otvara priča o novom pogledu na glazbeni crossover plesa i rokenrola, direktan udarac Murphyjevog umjetnog ritmičkog seta i prirodnog gitarskog rifa u pjesmi »Daft Punk Is Playing at My House«. Perkusioni dinamizam nastavlja se na »Too Much Love« i electro-pop sekvencama pjesme »Tribulations«. Tako stižemo i do aktualnog singla, manifesta nove subkulture, fuzije garažnog roka i minimalističkog ritma »Movement«.

»Never as Tired as When I'm Waking Up« predstavlja predah kroz baladu u najboljem The Beatles maniru. Vrlo prijatno iznenađenje, koje pokazuje da je Murphy sposoban napraviti vrhunske skladbe, a da je njegov stil svjestan izbor – nikako nedostatak glazbenog umijeća. »On Repeat« jasno govori o repetitivnosti ove numere, kojoj je vrlo srodna i sljedeća »Thrills«. Poigravanje elementima disca, funky i soul pjevanja čini građu za »Disco Infiltrator«. Ambijentalna i smirenija »Great Release«, neka vrsta hommagea Brianu Enou, zatvara ovaj intenzivni glazbeni uradak. Važno je još napomenuti da Murphyjevo pjevanje čini zanimljiv spoj utjecaja Mark E. Smitha (The Fall) i Princea, što je posljedica njegovog širokog sagledavanja popularne glazbe.

Revolucija se ponovno vraća na glazbene podije u samo jednom čovjeku – Jamesu Murphyju. Yeah!

Davor Bašić Palković

Josip Barač (1871. – 1939.)

Josip Barač, publicist i književnik rođen je u Splitu 31. kolovoza 1871. a preminuo 1. lipnja 1939. Talijansku osnovnu školu i klasičnu gimnaziju završio je u rodnom gradu. Studirao je klasične jezike u Zagrebu, Beču i Grazu. Bio je profesor na Klasičnoj gimnaziji u Splitu i kratkotrajno u Zadru (1909.-1916.), kamo je premješten po kazni zbog satire »Pajacu«. Po svršetku I. svjetskog rata ponovno predaje na Klasičnoj gimnaziji u Splitu. Od 1930. zapošljava se u Arheološkom muzeju u Splitu kao čitač starohrvatskih natpisa. Potkraj života bio je administrativni inspektor Ministarstva prosvjete.

Barač je zarana počeo pisati o književnim i kulturno-povijesnim temama. Već kao student uređuje »Spomenicu tridesetogodišnjice smrti hrvatskog pjesnika Luke Botića Splječanina« (Zagreb 1893). Na popularan način pisao je članke iz arheologije i povijesti u dnevnom tisku. Posebice se bavio prošlošću Splita i pratio suvremena kulturna zbivanja. Pokrenuo je akciju za gradnju gradske knjižnice u Splitu, a po smrti poklonio joj svoju knjižnicu s bogatom dalmaticom i filološkim priručnicima. Pisao je također pjesme i vrlo zapažene satire. Članke i pjesme objavljivao je u periodicima »Satir«, »Novi list«, »Crvena Hrvatska«, »Hrvatsko pravo«, »Hrvatstvo«, »Narodni list«, »Sloboda«, »Jug«, »Hrvatska riječ«, »Preporod«, »Hrvatska kruna«, »Pučka prosvjeta«, »Novo doba«, »Obzor«, »Jadranski dnevnik« te u drugima. Sugrađani su ga cijenili kao temeljita poznavaoa povijesti i kulture Splita, a nakon Bulićeve smrti držan je najboljim gradskim vodičem.

HRCKOVA SVEZNALICA

ZAŠTO EKSPRESNI LONAC PIŠTI?

Ekspresni lonac je napravljen tako da za vrijeme kuhanja uopće ne izlazi para. Poklopac ekspresnog lonca je čvrsto priljubljen, pa ništa ne može van, a para može izaći. Zato postoji ventil kroz koji ona, kada se pregrije, počne izlaziti i tada pišti. Kada toga ne bi bilo, lonac bi u jednom trenu eksplodirao. Zato se taj ventil zove i sigurnosni.

KAKO SE DRŽI ZRAČNA VJEŠALICA?

Zračna vješalica ima kupicu u vidu polulopte. Kada tu kupicu čvrsto pritisnemo uz potpuno glatku podlogu, mi istisnemo zrak, tako da između zida i vješalice uopće nema zraka. Taj vakuumski prostor drži vješalicu čvrsto priljublenu uz zid. O nju možemo okačiti i prilično teške stvari i neće pasti.

KAKO DJED SKIDA SVOJE ZUBE?

Mnogi stariji ljudi, kao i oni mlađi koji nisu redovito prali zube, često ostanu bez ijednoga zuba, jer im se pokvare, polome ili jednostavno ispadnu. Da bi mogli jesti, njima su potrebni umjetni zubi, koje im napravi zubar. Ti zubi se lako vade iz usta, jer ih treba redovito prati.

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič

HRCKOVE ZGODE

Sič 7. 05.

DOBRO JUTRO HRCKO. VRIJEME JE ZA ŠKOLU.

SLABO SE OSJEĆAM. MOŽDA SAM I BOLESTAN.

DOBRO, USTANI SADA, A O TOME ĆEMO KADA SE VRATIŠ IZ ŠKOLE.

Helena Kovačević, III.
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

Nikola Mukić, I. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Marijana Brajko II. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

SEMAFOR

Kada sam u gradu, onda sam oprezan pri prelasku ulice. Gledam na semafor da se ne bi ugasio zeleno svjetlo, a da krenem na crveno, ne smijem, ima puno ljudi koji voze kao ludi. Zato su stavljeni semafori da se zna kada se smije prelaziti cesta.

Jerko Jakobčić, III. d
»Matija Gubec«, Ljutovo

Josipa Ivković, I. d
OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

Danijela Mamužić, II. a
OŠ »Pionir«, Stari Žednik

Maja Andrašić,
Dječji vrtić »Pčelica«, Sonta

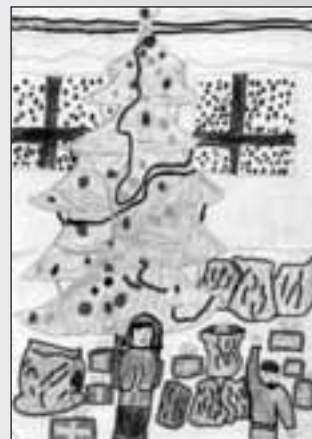

Jasmina Milanković, II. a
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

SLOBODA

Rekao mi je tata,
sloboda je vrednija od zlata.
Ali slobodu nema svatko,
a tko je nema, taj je tužan jako.
Sloboda je nešto jako drago,
jer je ona čovjekovo blago.
Sloboda je nešto najljepše na svijetu,
što ne može opisati ni ona ptica u letu.

Matija Merković, IV. a
OŠ »Matija Gubec«, Donji Tavankut

Igor Šimunov, II. a
OŠ »22. oktobar«, Bački Monoštor

I. Spoji crtom početak i kraj imena vrste majmuna:

GO
ČIM
PA
URLI
ORAN
KAP

VIJAN
RILA
PANZA
UCIN
KAVAC
GUTAN

Zadatak pripremio:
Dujko Runje

II. Čovjek vodi ovce na tržnicu. Pitaju ga – koliko ima ovaca? On kaže:
»Ako idu jedna iza druge, imam dvije ovce ispred jedne ovce, i dvije ovce iza jedne ovce, i jednu ovcu u sredini!« Koliko čovjek ima ovaca?

III. Ako Petar može pretrčati kilometar za 4,12 minuta, a Nikola može pretrčati 4,12 km za jedan sat, koji od njih dvojice trči brže?

IV. A sada jedno šaljivo pitanje:

»Kada lipanj dolazi prije svibnja?« Odgovor: U rječniku!

Crveno – bijeli duet na zimskoj trpezi

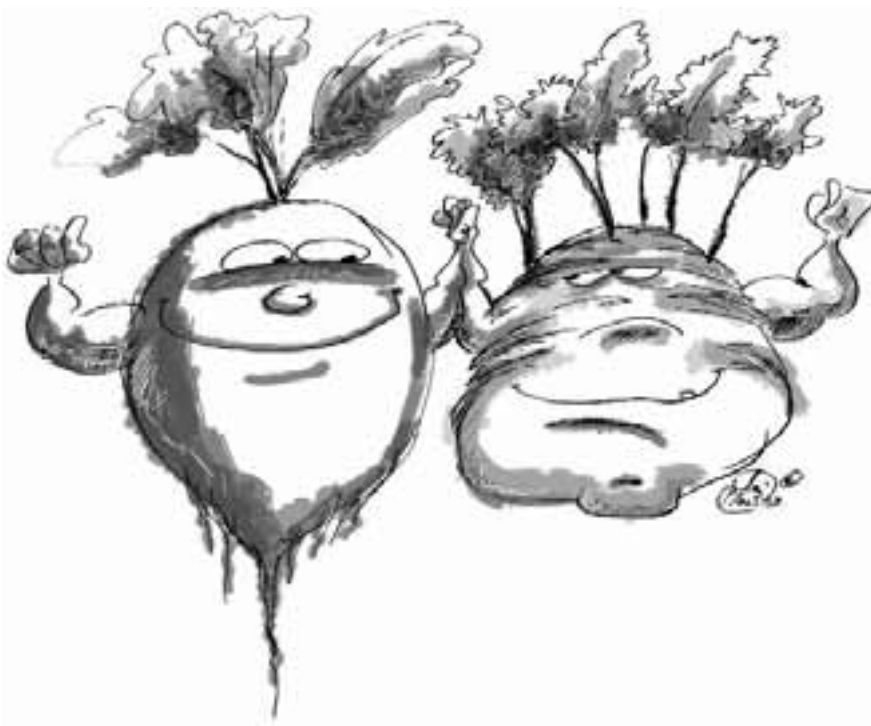
Cikla i hren

Piše: Dražen Prčić

Prema sve ozbiljnijim najavama čini se da ni ove godine nećemo biti pošteđeni još jedne epidemije gripa, kao ni propratnih »bolesničkih« vrsta poput raznovrsnih hunjavica, kijavica, viroza i sličnih neprijatelja našeg zdravlja. Ukoliko niste na vrijeme vakcinirani i ne želite provesti ostatak zime u potpunoj izolaciji, preporučljivo je pokušati se obraniti i putem zdrave prehrane koja u sebi nosi puno potrebnih sastojaka.

Obzirom da su egzotična južna voća, bogata vitaminskom kvalitetom, često nedostupna prosječnom potrošačkom džepu, evo prijedloga za jedan svima dostupni duet zdrave hrane koja bi se barem u jednoj svojoj polovici morao naći na svakoj zimskoj trpezi. Crveno-bijeli korijeni, različitih okusa, ovisno o afinitetima potrošača mogli bi pomoći u obrani zdravlja...

CIKLA (*Beta vulgaris* L.): Ovaj korijen tamno crvene boje, posve neugledan na prvi pogled, u dubini svoje unutrašnjosti sadrži ogroman zdravstveno-zaštitni potencijal koji predstavlja bogati izvor raznovrsnih boljitaka za naš organizam. Prije svega cikla djeluje kao jedan od najboljih prirodnih lijekova za povećanje krvnih zrnaca i kao takva predstavlja značajni lijek za liječenje malokrvnosti. Već 100g dnevne doze svježe narendisanog korijena postiže vidljive efekte, a za one koji ne vole ciklu u ovom obliku dovoljno je popiti sok od najmanje 50g svježe iscedevine. Interesantno, iako je cikla od davnina bila poznata još i drevnim liječnicima i znanstvenicima, svoje priznanje kao lijekovite biljke

dobila je tek u drugoj polovici prošlog stoljeća (1961.) zahvaljujući znanstvenim radovima glasovitog mađarskog znanstvenika dr. Aleksandra Ferenczia, te njemačkog liječnika Schmidta.

Spomenuti mađarski znanstvenik otkrio je kako crvena boja cikle potječe od sastojka pod imenom antocijan koji pak u sebi sadrži sposobnost da efektivno djeluje na suzbijanju ćelija tumora, smanjujući iste i vraćajući napadnutom tkivu normalnu histološku strukturu. Kod najtežih oblika malignih oboljenja preporuča se uzimanje i do 1l svježe iscjeđenog soka, a treba ga uzimati u pojedinačnim gutljajima. Uz antocijan, cikla sadrži još jedna iznimno lijekoviti sastojak, betain koji izvanredno djeluje za poboljšanje funkcije jetre i liječenje bolesti žuči.

Energetska vrijednost: 161 kJ ili 38,5 kalorija za 100g

HREN (*Cochlearia armoracia* L.): Ovaj

lijekoviti korijen bijele boje u javnosti je mnogo poznatiji kao popularni pikantni začim pretežito mjesnim delicijama, a da se pri tom najčešće zaboravlja njegovo osnovno dejstvo na ljudski organizam. Zbog osobine da nadražuje sluzokožu želuca on ima sposobnost da potiče lučenje sokova za varenje, također dobro djeluje prilikom liječenja bolesti debelog crijeva, kao i odlično diuretsko sredstvo. Iznimno je važno paziti na količinu koja se konzumira je jer zbog svoje jačine ovak korijen može štetno djelovati na bubrege, tako da je najbolje uzimati manje i odmjerene doze.

Ipak umjerena i kontrolirana konzumacija hrena izuzetno je dobra za zdravlje, pogotovo kod osoba oboljelih od dijabetesa koji se čak preporuča svakodnevno uzimanje. Ova biljka se najčešće konzumira u varijanti narendanog korijena, ali je i njezin svježe iscjeđeni sok također blagotvoran za ljudski organizam. Pa ipak većina ga najviše voli uz kobasice, hrenovke ili još bolje, neku pečenku.

Energetska vrijednost: 164,7 kJ ili 74,2 kalorije

TRŽNICA KAO APOTEKA: Ukoliko polagano osjećate prve simptome slabosti organizma ili pak zdravo razmišljate o najboljoj prevenciji, umjesto u apoteku mnogo je jednostavnije (i jeftinije) češće otići na tržnicu. Cijena ovog crveno-bijelog dueta dostupna je svakom džepu, a njihova zdravstvena snaga blagotvorna svakom organizmu.

Toma Cvijanov, instruktor vožnje i vlasnik auto škole »Royal« iz Subotice

Usuglašavanje zakona s europskim kriterijima

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Prvi dio svog radnog vijeka Toma Cvijanov je proveo radeći u komisiji za polaganje vozačkog ispita pri SUP-u Subotica, da bi od prije nekoliko godina prešao u privatni sektor, otvorivši auto školu »Royal« za polaganje vozačkih ispita. Kao dugogodišnji radnik u branši koja je tijesno povezana s prometnom zakonskom regulativom, u prilici je da pojasni predviđene i očekivane izmjene zakona o polaganju i obuci budućih vozača, kao i osnovne probleme s kojima se susreću budući vozači.

► **Zbog čega su uopće najavljene izmjene ovog Zakona?**

Glavni atribut težnje za promjenom tj. izmjenom zakona je njegova očevitna zastarjelost, jer važeći zakon koji tretira obuku za polaganje vozačkog ispita je na snazi već više od dvadeset godina. U europskim zemljama zakon se svakih nekoliko godina na određeni način dotjeruje i modernizira, dok kod nas to dosad nije bio slučaj.

► **Što bi konkretno trebale donijeti predložene izmjene?**

Prije svega, prema mišljenju svih instruktora vožnje i ljudi koji se bave ovim poslom pokazalo se da je sadašnjih, zakonom predviđenih 20 sati vožnje premalo za adekvatniju pripremu budućeg vozača. Prijedlog novog zakona, koji je jednak nekadašnjem vojvođanskom zakonu, je da se za osnovnu obuku polaganja B kategorije

(osobna vozila) uvede obveza od 30 sati bez mogućnosti kraćenja tog perioda. Također, u vezi obuke iz prve pomoći, nju bi mogli držati jedino liječnici.

► **Kao dugogodišnji poznavatelj prilika kod obučavanja kandidata za polaganje vozačkog ispita, možete li usporediti negdašnje s današnjim generacijama?**

Opći je zaključak mnogih mojih kolega da su današnje tzv. kompjutorske generacije djelomice slabije u demonstriranju određenih osobina koje su važne prilikom savladavanja vozačke obuke. Ponajviše se radi o znatno slabijim motoričkim reakcijama, refleksima koji su potrebni kod savladavanja određenih specifičnih situacija u prometu. Razlog tomu je vjerojatno u velikom broju sati provedenih pred monitorima i televizijskim ekranima.

► **Prema novom zakonu trebalo bi uvesti i novine oko starosne dobi, pa bi mladi vozači dobivali dozvole i prije navršene osamnaeste godine života?**

U pitanju je pokušaj usuglašavanja i usklađivanja s europskim zakonskim normama, uvođenjem određenih potkategorija, primjerice A1, B1, C1... Ovim potkategorijama uvjetuje se određenim skupinama ispunjavanje vremenskog uvjeta za stjecanje normalne, osnovne kategorije, ali se s druge strane mlađim ljudima daje pravo da i prije osamnaest godina pristupe obuci i polaganju vozačkog ispita. Konkretno, na primjeru motocikla, ukoliko biste položili za A1, mogli biste upravljati samo vozilom do 125 kubičnih centimetara.

► **Za mlade vozače osobnih vozila (B1**

kategorija) u planu je određena probna dozvola.

Zbog očevitih slabosti mladih vozača te njihovog neiskustva, predviđa se uvođenje probne dozvole koja bi se izdavala na vremenski period od dvije godine. U tom razdoblju vozač ne bi smio kretati se brzinom većom od 100 km na sat, također bi morao prilikom upravljanja motornim vozilom u noćnim satima biti pod nadzorom osobe koja ima vozačku dozvolu najmanje 5 godina. Praktično, vozačima potkategorije B1 bilo bi na određeni način zabranjeno samostalno upravljanje motornim vozilom u vremenu od 23 sata navečer do 5 sati ujutro.

► **Na koncu, koliko je u sadašnjim uvjetima potrebno vremena da se savlada osnovna obuka za polaganje vozačkog ispita?**

Prema važećem zakonu cijela procedura osnovne obuke može se dosta brzo obaviti, otprilike za mjesec dana, u kojima se obavlja teoretska priprema u trajanju od 16 sati i praktični dio vožnje u trajanju od dvadeset sati. Velika novost i pomoć je korištenje kompjutorskih simulacija koje svaki kandidat može samostalno instalirati na osobno računalo.

Auto škola »Royal«

Toma Cvijanov svakodnevno, skupa s ostalim predavačima i instruktorima, radi u svojoj autoškoli »Royal« koja se nalazi u prostorijama AMS u Subotici, u Ulici Matije Gupca 56.

Vampir gulaš

Specijalitet hrvatske kuhinje

Sastojci:

750 g svinjetine
100 g masti
150 g luka
20 g češnjaka
20 g pelata od rajčice
10 g brašna
2 dl svinjske krvi
2 lista lovora
lišće peršina
sol, papar

Priprema:

Usitnjeni luk popržiti na masti. Dodati meso narezano na kockice. Dodati usitnjeni češnjak, peršin, lovor, sol i papar. Kada meso porumeni, dodati brašno i pelate od rajčice. Podliti s toliko vode ili juhe da meso bude prekriveno. Pirjati na niskoj temperaturi dok meso ne omekša i povremeno prema potrebi podlijevati. Kada meso omekša, nastali umak odлити u posudu s krvi, dobro promiješati i preliti preko mesa. Prokuhati još 5 minuta.

Cikla s hrenom

Sastojci:

1/2 kg cikle
10 dkg hrena
malo soli, šećera, octa i ulja

Priprema:

Očišćene i oprane cikle ispeći u pećnici, oljuštiti i isjeckati na kolute te začiniti prema ukusu. Ostaviti da odstoji a prije serviranja posuti ukiseljenim hrenom.

V I J E S T I

Košarka

Ždrijeb za EP u Beogradu

U subotu 15. siječnja u Beogradu je obavljen ždrijeb za predstojeće Europsko prvenstvo u košarci koje će se igrati u glavnom gradu SiCG od 15. – 25. rujna ove godine. Za protivnike u skupini B Hrvatska je dobila reprezentacije Turske, Litve i Bugarske, dok će domaća selekcija SiCG u svojoj skupini D igrati protiv Latvije, Španjolske i još jedne momčadi koja tek treba izboriti plasman kroz završni krug kvalifikacija.

Rukomet

Hrvatska bolja od SiCG

U sklopu završnih priprema za Svjetsko prvenstvo u Tunisu reprezentacija Hrvatske je pobjedom protiv reprezentacije SiCG (33:31) osvojila Croatia cup. Utakmica je odigrana u Rijeci prošle subote, pred ispunjenim domaćim gledalištem, i potvrdila je da je četa izbornika Červara potpuno spremna za predstojeće utakmice na mundijalu najboljih momčadi na kojemu će imati težak zadatak obraniti titulu najbolje selekcije na svijetu. Treći sudionik ovog pripremnog turnira bila je selekcija Tunisa koja je poražena od Hrvatske (28:27) i SiCG (32:27).

Červarov spisak za Tunis

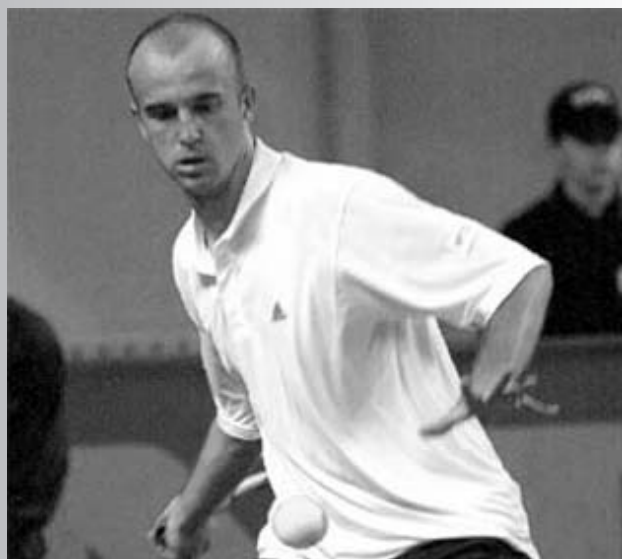
Izbornik hrvatske rukometne reprezentacije, aktualnog svjetskog i olimpijskog šampiona.

Lino Červar priopćio je konačan spisak igrača koji će putovati u Tunis i pokušati obraniti »portugalski« naslov. Vratari: Šola, Losert i Blažičko, krila: Kaleb, Zrnić, Šprem i Džomba, vanjski: Balić, Lacković, Dominiković, Goluža, (kapetan), Vuković, Špoljarić, Metličić i Buntić, pivoti: Jeftić i Vori

Tenis

Oktet u Australiji

Na prvom ovogodišnjem Grand Slam turniru Australian Openu hrvatski tenis je bio zastupljen sa čak osam predstavnika, točnije četiri tenisača i četiri tenisačice. Na vreloj podlozi Melbournea nastup su putem rankinga izborili: Ljubičić, Ančić, Karlović, dok je kroz kvalifikacije prolaz izborio Karamušić. Kod djevojaka izravno su ušle: Šprem, Kostanić i Talaja, a Mamić im se pridružili prebrodivši kvalifikacijske susrete.

Goodyear liga

18. kolo, 15. siječnja

Split – Zadar 68:74
Cibona – Budućnost 83:78
Partizan – Zagreb 93:86
Olimpija – C. Zvezda 77:98
Hemofarm – Bosna 87:77
Slovan – Reflex 88:82
Široki – Laško 66:72
Domžale – Šibenka 83:96

Tablica: Zadar 31, Hemofarm 31, Partizan 31, Olimpija 31, Cibona 30, Reflex 30, Laško 29, C. Zvezda 28, Slovan 27, Bosna 26, Budućnost 25, Zagreb 24, Široki 23, Šibenka 23, Split 21, Domžale 19

Zagreb i Sljeme po prvi puta domaćini jednoj skijaškoj utrci Svjetskog kupa

Slalom za povijest

Piše: Dražen Prčić

Na dan kada ovaj tekst bude izašao u novom broju »Hrvatske riječi«, bit će poznati svi slavodobitnici prve skijaške utrke na teritoriju Hrvatske vožene u redovitom kalendaru prestižnog natjecanja za Svjetski kup. Ženski slalom, koji je predviđen za jučerašnji, 20. siječnja na Sljemenu pokraj Zagreba (u ski sportu koji je u mnogome povezan s vremenskim događanjima uvijek su moguća odgađanja, a s obzirom da se zbog tiskarskih rokova ovaj tekst piše par dana unaprijed, iskreno se nadamo da utrka neće biti otkazana prim. a), ući će poslije dvije odvožene utrke u povijest i anale skijaškog sporta u Hrvata.

Jer nikada do sada jedna ski utrka za Svjetski kup nije vožena na njezinom teritoriju, nikada nije održana u glavnom gradu jedne države (uvijek su to uglavnom manja gorska mjesta u kojima se nalaze glasoviti skijaško-turistički centri) i nikada dosad hrvatska publika nije imala prilike navijati za svoje cure na »domaćem terenu«. Sve do povijesnog četvrtka 20. siječnja.

POVIJEST POVIJESNE UTRKE: Kako se to uopće dogodilo da Hrvatska i Zagreb (Sljeme) dobiju organizaciju jedne utrke »bijelog cirkusa«, prestižnog skijaškog svjetskog natjecanja koje po svojoj organizaciji i nagradama ponajviše sliči vrhunskom tenisu? Pokraj velikih i neospornih zasluga direktora hrvatske skijaške reprezentacije *Vedrana Pavleka*, prvog hrvatskog skijaša koji je uspio ući u svijet vrhunskog skijanja, te cijelog organizacijskog odbora na čelu s predsjednikom Hrvatskog skijaškog saveza *Srećkom Ferencakom*, za dobivanje ovakve počasti i uvrštavanje u kalendar Svjetskog kupa najviše zasluga ipak ima obitelj *Kostelić* sa svojom neponovljivom perjanicom – *Jani-com*. Njezini rezultati, s kojima je već odavno za sebe osigurala vječito mjesto na Olimpijadi najvećih sportskih velikana, brojne pobjede i naslovi na svim mogućim ski natjecanjima od već spomenutog Svjetskog kupa do Svjetskih prvenstava i Olimpijskih igara, bili su najbolja preporuka njezinoj zemlji prilikom natjecanja za privilegirano mjesto u organizaciji jednog od najvećih sportskih događaja u hrvatskoj povijesti. Od svog prvog pojavljivanja na velikoj sceni, pa sve do danas, kada je poslije višemjesečne stanke zbog bolesti i operacije štitnjače ponovno na vrhu ukup-

nog poretka, Janica Kostelić postavila je nove standarde ženskog skijanja, doprinijevši umnogome svojom uvijek relaksiranom pojavom i vrhunskim ski umijećem, popularizaciji ženskog skijanja. Došavši iz malene zemlje koja nema niti jedan ozbilj-

jedne utrke FIS Svjetskog kupa, osiguran je nagradni fond od 150.000 eura iz kojeg će biti nagrađeno prvih 30 natjecateljki. Za prvo mjesto, uz kristalnu statu »Zlatnog medvjeda«, pobjednici slaloma sljedeće ček na 50.000 eura, drugoplasirana ski-

niji skijaški centar, Bjelolasica i Platak su ipak skromna skijališta za manji kapacitet posjetitelja, uspjela je gotovo u trenu zagospodariti svjetskim skijanjem, preotimajući unaprijed rezervirane lovorike predstavnicama najjačih svjetskih skijaških vellesila iz moćnih ski država poput Austrije, Italije, Švedske, Amerike.

Vođena trenerskom rukom, često osporavanog i kritiziranog, oca *Ante*, uz podršku brata *Ivice*, također uspješnog skijaša svjetskog formata, Janica je dosegla najviše visine ovog lijepog zimskog sporta koji ima milijune poklonika diljem snježnog globusa. A s tih visina, kojima su vereno vlada, uspjela je, zahvaljujući svojoj veličini, reputaciji koju uživa, skinuti jednu zvijezdu i podariti je svojoj državi u kojoj, zahvaljujući upravo njoj, svi znaju za rezultate ne samo slalomskih, već i velleslalomskih ili utrka u spustu.

NAGRADNI FOND: Sukladno pravilima, koje propisuju uvjeti za organiziranje

jašica bit će bogatija za 25.000 eura, dok će treće mjesto na pobjedničkom podiju biti nagrađeno s 12.500 eura. Ovisno o svom plasmanu, skijašice će također dobiti novčani ček u relaciji s osvojenim mjestom, a posljednja od njih (30.) dobit će 1.000 eura.

SPORTSKO-UMJETNIČKI PROGRAM: S obzirom na značaj jednog vrhunskog događaja kojem će svjedočiti cijeli svijet, kao i dodatnu mogućnost propagandnog eksponiranja svih mogućih turističko-kulturno-umjetničkih potencijala, tijekom svih proteklih dana bio je upriličen bogat i kvalitetan prateći sportsko-umjetnički program. Centralna fešta odigravala se na glavnom zagrebačkom trgu, uz učešće brojnih popularnih glazbenih izvođača, koji su uz prisustvo još brojnije publike uveličali ovaj nesvakidašnji sportski događaj koji je od jučer zapisan velikim slovima u povijest Republike Hrvatske. ■

Vedran Vereš, mladi hokejaški vratar HK »Spartak« iz Subotice

Očevim stopama

Sezona leda traje isključivo tijekom zime, najdulje do konca trećeg mjeseca, a potom se još neko vrijeme snalazimo odlascima u Mađarsku ili Rumunjsku

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Vedran Vereš, učenik petog razreda OŠ »Ivan Milutinović« u Subotici, već šestu godinu se aktivno bavi atraktivnim, dinamičnim sportom u kojemu dolazi do izražaja brzina, spretnost, okretnost, ali i ponajviše hrabrost za pravu mušku igru. U hokeju, toj lijepoj igri na ledu, zasigurno najteže je biti vratar izložen vjetrometini brojnih snažnih udaraca koji tijekom susreta bivaju upućeni na domaći gol, a ovaj mladáni petoškolac je upravo izabrao ovu najodgovorniju poziciju.

► **Kako si se odlučio za aktivno bavljenje hokejom?**

Za hokej sam se odlučio ponajviše iz razloga što je i moj tata dugo igrao hokej, pa sam nekako nastavio obiteljski niz hokejaša, s obzirom da se i moj stric, također uspješno bavio ovim sportom.

► **Opće je poznato da je na našim prostorima hokej, nažalost, isključivo sezonski sport. Što radite poslije završetka zimske sezone, kada više nema leda na subotičkom klizalištu?**

Sezona leda traje isključivo tijekom zime, najdulje do konca trećeg mjeseca, a potom se još neko vrijeme snalazimo odlascima u Mađarsku ili Rumunjsku. Ipak nastojimo najviše uraditi tijekom glavne, zimske se-

zone, kada imamo priliku trenirati gotovo svaki dan. Za vrijeme ljetnih mjeseci trčimo i radimo na snazi, iščekujući ponovni dolazak hladnijih dana i novog leda.

► **Tko su treneri koji rade s tvojom generacijom?**

Ove godine s mojim godištem (1993.) rade dva trenera, *Tivadar Gabrić* i *Robert Vereš*.

► **Otkud izbor vratarskog mjesta u momčadi?**

Kao i za izbor hokeja kao sporta i za mjesto u timu zaslužan je moj otac *Ladislav*, koji je također bio uspješan vratar i nekako logično je bilo da nastavim njegovim stopama.

► **A što je sa strahom? Vratar je gotovo svakog trenutka izložen brojnim snažnim udarcima?**

U početku je bilo straha, pogotovo kada me je pak nekoliko puta pogodio u tijelo, ali je vremenom nestalo bilo kakve bojazni. No, važno je naglasiti kako i adekvatna sportska oprema u mnogome znači za potpunu zaštitu od mogućih povreda i udaraca.

► **Što sve ulazi u neophodnu opremu jed-**

nog hokejaškog vratara?

Hokejaški vratari imaju posebne, specijalne klizaljke i drugačiju palicu za igru, također su i štitnici prilagođeni ulozi koju ovaj igrač obavlja. U standardnu opremu ulaze još i suspenzor, šiceri, hokejaški dres i gaćice.

► **Koliko vratar aktivno sudjeluje u igri?**

Moji treneri uvijek naglašavaju kako vratar sudjeluje 80 posto vremena u igri i da je on najvažniji igrač u momčadi, jer važno je sačuvati, prije svega, svoj gol.

► **S kojom momčadi najčešće igrate?**

Najčešće igramo s beogradskim klubovima – s momčadi Partizana, Crvene zvezde, Taša, te Vojvodinom iz Novog Sada, ali često igramo i protiv ekipa iz inozemstva, ponajviše iz susjedne Mađarske. Za ovih nekoliko godina, otkad igram hokej, igrao sam i protiv momčadi iz Hrvatske, Rumunjske...

► **Koji bi susret izdvojio u tvojoj dosadašnjoj igračkoj karijeri?**

Bio je to polufinalni susret protiv Crvene zvezde u Beogradu, u kojemu smo u zadnjim trenucima uspjeli izjednačiti rezultat i izboriti produžetke. Kako ni poslije dva produžetka nije bilo pobjednika, pristupili smo izvođenju penala, u kojemu nisam primio niti jedan gol i uspjeli smo pobijediti.

► **Tko je tvoj hokejaški uzor?**

Od svih hokejaških vratara najviše mi se dopada češki vratar *Hašek* koji brani u glasoovitoj NHL.

Odličan đak i sportaš

Uz sve sportske obveze Vedran Vereš je i odličan đak petog razreda, a u slobodno vrijeme, kada nije na ledu i treningu, najviše voli kompjutor i igru sa svojim vršnjacima.

T j e d n i v r e m e p l o v

Banom postaje Slavko Cuvaj

14. siječnja 1963. godine otvoren je Tehnički muzej u Zagrebu.

15. siječnja 1992. godine Republiku Hrvatsku priznale su Belgija, Velika Britanija, Danska, Malta, Austrija, Švicarska, Nizozemska, Mađarska, Norveška, Bugarska, Poljska, Italija, Kanada, Australija, Francuska, Finska, Švedska. To su već prije učinile Sveta Stolica, Njemačka, Island, Estonija, Litva, Latvija, Slovenija, Ukrajina i San Marino.

15. siječnja 2000. godine ubijen je *Željko Ražnatović Arkan*, kontroverzni biznismen kriminalne prošlosti.

16. siječnja 1986. godine umro je u Zagrebu *Stjepan Šulek*, hrvatski skladatelj i glazbeni pedagog te akademik. Isprva se zanosio folklorom te je stvarao glazbena djela takvih karakteristika da bi u zreloj dobi, odrekavši se teze da umjetnost mora biti

originalna, stvarao djela po literarnom predlošku. Opere *Koriolan* i *Oluja* nastale su prema *Shakespeareovim* tekstovima, a mnoga je manja glazbena djela skladao na stihove *Silvija Strahimira Kranjčevića*, *Dobriše Cesarića* te *Đure Sudepte*. Skladao je 8 simfonija, 4 koncerta za orkestar te 10 instrumentalnih koncerata. Šulek je s ponosom isticao da nje-

govni učenici nisu krenuli njegovim stopama, već da su *Milko Kelemen*, *Stanko Horvat*, *Dubravko Detoni* i *Igor Kuljerić* svjetski poznati i cijenjeni u sasvim drugačijim smjerovima glazbe.

16. siječnja 1982. u Zagrebu je umro *Josip Andreis*, hrvatski skladatelj, muzikolog i povjesničar glazbene umjetnosti. Rodio se 19. ožujka 1909. godine u Splitu. Istraživao je opus *Ivana Lukačića Splitsanina*, hrvatskoga renesansnog skladatelja, te *Jakova Gotovca*, *Vatroslava Lisinskog* i *Ivana Paraća*, svoga učitelja. Napisao je *Povijest glazbe* te *Razvoj muzičke umjetnosti u Hrvatskoj* u kojima je objasnio razvoj glazbe u Hrvata od jedanaestoga stoljeća sve do novijega doba.

16. siječnja 1984. godine umro je *Vladimir Bakarić*, hrvatski komunistički političar tvrde jugounitarističke linije.

18. siječnja 1770. godine zabilježena je u Hrvatskoj prva pojava polarnoga svjetla i to u Osijeku. U Zagrebu je polarno svje-

tlo zabilježeno 25. listopada 1870., 17. studenoga 1882., 15. svibnja 1921., 25. siječnja 1938, te 3. ožujka 1941. godine.

18. siječnja 1886. godine počela je raditi prva rafinerija u Hrvatskoj.

19. siječnja 1945. godine zapadni su saveznici bombardirali njemačka uporišta u Slavonskom Brodu. Oštećene su mnoge zgrade, a najviše je poginulih hrvatskih civila.

20. siječnja 1920. godine umro je *Celestin Medović*, hrvatski slikar i franjevac.

20. siječnja 1713. godine umro je u Beču *Pavao Ritter Vitezović*, hrvatski povjesničar, skladnik i političar.

20. siječnja 1912. godine banom je postao *Slavko Cuvaj*.

21. siječnja 1699. godine potpi-san je mir u Srijemskim Karlovcima.

21. siječnja 1773. godine otvorena je prva varaždinska tiskara.

24. siječnja 1822. u Rastovači kraj Posušja u Hercegovini rođen je *Grgo Martić*, franjevac i hrvatski književnik.

MASKOTA UTRKE SVJETSKOG KUPA U SKIJANJU ZA ŽENE NA SLJEMENU	PLIVAČ PRAVILNO	HOLIVUDSKA GLUMICA ("MOULIN ROUGE")	TRONKIT (GRČ.)	MJERA ZA TEKUCINU	FRADA (KRAČE)	ŠAHISTICA JELICA	"ASTATIN"	ODLIČNA HRVAJSKA BROJKA (NA SLICI)						
ČOVJEK UOLABENA PONASANJA														
OSJETITI NJUJOM														
KOLAČAR, MEDICAR							"KALIJ"	MATERIJA						
OPOLNO SREDSTVO					ALBANSKA TI FOGAT AGENCIJA ŽALOST TUGA (NA ORIJENTU)									
BASTAVNI VEZNIK		ENGLJSKA PLEMICKA TITULA TOPLI NAPITAK				28. I 10. SLOVO	NEVJEŽA							
SASTAVIO JICA (RUHA)	16-28-311 RUSSELL ALUMINIJEVA RUDAČA			IZRAELSKA AVIO AGENCIJA ROMSKA BOGINJA ZORI										
PRVI ZUB KOD DJETETA, MUJEČNJAK				ŠARENJE PAPIGE MUNE NE VATRENOS OBUČJA										
OTPUŠTITI OKIDAČ							"IMPUTSI"	OPREDO CEREMONIJA						
SVE ZAPOSLJENICI U PODUZECU					VELIKI (LATNE) BROD DETEKTIV KIRIT STRIPOVA									
GRAD U VOLUVOLINI						PRITOKA (DUNAVA U NJEMAČ. VOĐITELJICA NA "NOVI BENATA")								
"ITALIJA"		PROŠLO SVIRANJE VRIJEME "AUSTRIJA"						POGON ZA PROIZVODNJU LEDA PRAVAČ PUTA						
SLAVNA FINSKA SKOKAŠICA (NA SLICI)														
						GESLO, KRILATICA						"ANNI DOMINI" VELIKI RIMSKI PJEŠNIK		
						POLET, ZANOS					ZACREB. REŽISER, LUKAS ZNANSTV. BUJAS			
						"KARAT"		GAUDA, TRAPIST I EMENTA LER ŽIDOVSKI SVEČENIK						GLAVNA ŽILA KUCAVICA
						 PITKA, FI OVKI PRIJAJ, STVARNOŠĆ					GLUMICA AREPINA ŠAHIST GELER			
						OSOBNJA ZAMJENICA			SUKAR MODIGLIANI "AKADEM. KULTURNI DOKUMENT"					
						GRUBO SELJAKO PLATNO			"IRISH FILM INSTITUTE" ZEMLJIŠNA MJERA				"RADIUS"	ARSEN OFICI
						URED VIKARA								
						ZVUJEŽBE NA SIF-VERNOM NEBU								

RJEŠENJA IZ PROŠLOG BROJA:

SOLSTICIJ, TRAKAVICA, JEŽINAC, D, EGIDA, CAR, PORA, GINA, ANATOL, TN, N, NJIVARAK, MAE, IVANA, EG, STAVAK, KURSK, SAKRA, ANOMALIJA, IVANKA, ASIRAC, N, ČALE, KAROSERIJA, PIRIT, NAR, SV, RAČUNI, TOKA, ESEN, I, OČAJ, ZA, NAPAMET, C, EDI, ENES, NATALITET, TROJA, ANJA.

PETAK 21. 1. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.15 – Lugarnica 8., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta:
 Kanada
 11.05 – Slobodna zona, kratki
 dokumentarni film
 11.20 – Kruške i jabuke
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.17 – TV kalendar
 12.30 – Iznova voljeti, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Krim odjel, serija
 15.05 – Chris Colorado
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.10 – Vijesti
 17.20 – Život uživo – tema dana
 18.05 – Savršeni svijet
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Anna and the King,
 američki film

22.40 – Dnevnik
 22.50 – Bioproгноza
 22.55 – Mesija 2., mini-serija
 00.25 – Prijatelji 10.,
 humoristična serija
 00.50 – 8 jednostavnih pravila
 za dečke moje kćeri
 01.10 – Svijet prema Jimu,
 humoristična serija
 01.30 – Pa to je fantastično 5.,
 humoristična serija
 02.00 – Dobro jutro, Miami! 1.,
 humoristična serija
 02.25 – Zlikavci, zabavni program
 02.35 – Krim odjel, serija
 03.30 – Alias 2., serija
 04.15 – Push u Nevadi, serija
 04.55 – Slobodna zona, kratki
 dokumentarni film
 05.10 – Lotte Reiniger: Homage to
 the Inventor of the
 Silhouette film, njemački
 dokumentarni film
 06.10 – Slobodna zona, kratki

HRT 2

dokumentarni film
 06.25 – Maja, talk-show
 07.00 – Iznova voljeti, serija
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies
 08.25 – Tonko Bonko, crtani film
 08.30 – Bijeli kauboj, crtani film
 08.40 – Bembova pošta
 08.50 – Ružno pače, crtana serija
 09.15 – Vijestice
 09.25 – Bubimir, crtana serija
 09.55 – Kokice
 10.10 – Učilica
 10.25 – TV raspored
 10.30 – Sjednica Hrvatskog
 sabora, prijenos
 13.30 – TV raspored
 13.35 – Dobro jutro, Miami! 1.,
 humoristična serija
 14.00 – Res publica: Među nama
 14.45 – Res publica: Iz jezične
 ravnice
 15.00 – Sjednica Hrvatskog
 sabora, prijenos
 17.00 – Vijesti za gluhe
 17.10 – Panorama Europe –
 pitanje
 17.15 – Briljanteen
 18.15 – Panorama Europe –
 pitanje
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – dr. Miloš Milošević –
 moralna vertikala,
 dokumentarna emisija
 19.30 – Panorama Europe –
 pitanje
 19.31 – Glazbena TV
 20.05 – Push u Nevadi, serija
 20.50 – Alias 2., serija
 21.35 – Vijesti na Drugom
 21.50 – Metro pop
 23.20 – Zlikavci, zabavni program
 23.30 – Zona sumraka, serija
 00.15 – Lotte Reiniger: Homage
 to the Inventor of the
 Silhouette film, njemački
 dokumentarni film
 01.15 – Voyages, francusko-poljski
 film
 03.05 – Savršeni svijet

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby Doo
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby Doo

09.55 Uljez, serija
 10.40 Izlog strasti, serija
 11.10 Ljubav bez grijeha, serija
 12.15 Zatočenica, serija
 13.00 Drugo lice – Petar Vlahov
 show
 13.30 Po ure torture, zabavna
 emisija
 14.00 Kralj Queensa, serija
 14.25 Dharma i Greg, serija
 14.55 Mr. Bean, serija
 15.35 Glazba
 15.45 Zatočenica, serija
 16.35 Ljubav bez grijeha, serija
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Glazba
 19.55 Vrijeme
 20.00 Pet minuta slave, show
 21.00 Vjeruj u ljubav, igrani film
 23.00 Zakon u New Yorku, serija
 23.45 V. I. P., serija
 00.45 Vrijeme sutra
 06.25 Ekkluziv, magazin (R)

06.40 Osveta ljubavi, telenovela
 07.25 Anastasia, sapunica (R)
 08.10 Pozdrav iz Wonderfallsa
 08.55 Simpsoni
 09.20 Sabrina, mala vještica,
 09.45 Bračne vode
 10.10 Roseanne
 10.35 Dadilja, humoristična serija
 11.00 Sanja, talk show (R)
 12.00 Zabranjena ljubav, sapunica
 12.25 Anastasia, sapunica
 13.10 Osveta ljubavi, telenovela
 13.55 Voljeni Doktor Martini
 14.45 Eksploziv, magazin (R)
 15.20 Simpsoni
 15.45 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija
 16.10 Bračne vode, humoristična
 serija
 16.35 Roseanne, humoristična
 serija
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Upomoć, moje dijete
 je tinejdžer!, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 2004! Ljudi. Događaji.
 Emocije
 21.55 Romeo mora umrijeti,
 igrani film, akcijski
 23.50 Vijesti, informativna emisija
 00.00 8 milimetara, igrani film, triler
 02.15 Moja kuća u Umbriji,
 igrani film, drama (R)
 03.50 Cobra 11 – specijalci s
 autoputa

SUBOTA

HRT 1

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Vijesti
 08.05 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 08.20 – Villa Maria, serija
 10.30 – Vijesti
 10.40 – Kućni ljubimci
 11.15 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 11.45 – TV kalendar
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.20 – Iznova voljeti, serija
 13.10 – Anna and the King,
 američki film
 15.35 – Vijesti
 15.50 – Reporter: Nova polja za
 ubijanje
 16.50 – Vijesti
 17.05 – Inspektor Rex 6., serija
 17.50 – Džungla: Svijet tla
 18.40 – TV Bingo Show
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Studio 10, show program
 21.30 – Thirteen Days,
 američki film
 23.55 – Dnevnik
 00.10 – Juda's Kiss (Judin
 poljubac), američki film

01.55 – Zlato na ulicama,
 britansko-irski film
 03.30 – Newyorški plavci 10.,
 serija
 04.15 – Inspektor Rex 6., serija
 05.00 – Simpsoni 11.,
 humoristična serija
 05.25 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 05.35 – Studio 10, show program
 07.00 – Iznova voljeti, serija
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska
 serija
 08.25 – Vikendica
 09.25 – Parlaonica

22. 1. 2005.

- 10.20 – Papreni detektivi, serija za djecu
 10.50 – Glazbena TV
 11.20 – Kitzbühel: Svjetski skijaški kup – spust (M), pr.
 12.45 – TV raspored
 12.50 – Glas domovine
 13.20 – Duhovni izazovi
 13.35 – Prizma – multinacionalni magazin
 14.35 – Zabavni program
 15.40 – TV raspored
 15.45 – Krugovi – sigurnost u cestovnom prometu
 16.05 – Crno-bijelo u boji
 16.35 – Filmska klasika: Jour de fete (praznični dan), francuski film
 17.55 – Vaterpolo – Liga prvaka: Jug – Teva Vasas Plaket, prijenos
 19.00 – Otvoreno prvenstvo Hrvatske u stolnom tenisu, sn.
 20.05 – Newyorški plavci 10., serija
 20.50 – Bez oduševljenja, molim 2. – humoristična serija
 21.20 – Vijesti na Drugom
 21.30 – Zabavni program
 22.25 – Simpsoni 11., humoristična serija
 22.50 – Sport danas
 23.00 – Reggae: The Story of Jamaican Music
 23.50 – Reporter: Nova polja za ubijanje
 00.50 – Džungla: Svijet tla
 01.40 – National Geographic: Vječni Egipat – potraga za izgubljenim grobnicama

- 07.00 NOVA KIDS TV
 Scooby doo
 Diabolik
 Djeca iz učionice 402
 09.30 Ski magazin
 09.55 Skijanje: Maribor: vsl (ž), 1. vožnja – prijenos
 10.45 Smallville, serija
 11.35 Djevojke s Beverly Hillsa, serija
 12.00 Futurama, serija
 12.25 Goodyear liga – sažeci
 12.55 Skijanje: Maribor: vsl ž, 2. vožnja – prijenos
 13.45 Dosje krokodil, serija
 14.05 Top speed
 14.40 Vjeruj u ljubav, igrani film
 16.50 Vijesti

16.55 Košarka: Goodyear liga: Crvena Zvezda-Cibona VIP, prijenos

- 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Glazba
 20.00 Hrvatski Idol – live
 21.30 Paukova zavjera, igrani film
 23.20 Firefly, serija
 00.55 Opstanak, serija

- 07.35 Beyblade, crtana serija
 08.45 Moja cura je zvijezda, humoristična serija
 09.05 Rock Me Baby, humoristična serija
 09.30 Lud za tobom, humoristična serija
 09.50 Zabranjena ljubav, sapunica
 12.10 Tarzan: Kralj New Yorka, kriminalistička serija
 12.55 Cijena savjesti, dramska serija
 13.55 Krvna veza, kriminalistička mini serija, prvi dio
 15.10 Pravi poziv, akcijsko-fantastična serija
 16.00 Romeo mora umrijeti, igrani film, akcijski (R)
 17.50 Zvijezde Ekstra: Dobro je biti Michael & Catherine i Posh & Becks, zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv vikend, magazin
 20.15 Tigar i zmaj, igrani film, epski spektakl
 22.25 Virus smrti, igrani film, akcijski
 00.00 Klopka za milijunaša, igrani film, akcijska komedija
 01.40 8 milimetara, igrani film, triler (R)
 03.55 Eksploziv vikend, magazin (R)

NEDJELJA 23. 1. 2005.

- 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Vijesti
 08.05 – Najbolji, dokumentarna serija
 08.35 – Radoznali vrtlari, dokumentarna serija
 09.05 – Villa Maria, serija
 10.35 – Ciklus Columbo: Dvostruko iznenađenje, američki film
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Plodovi zemlje
 13.20 – Rijeka: More
 14.00 – Nedjeljom u dva
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Dokumentarna emisija
 15.45 – Domovnica: Crikvenica
 16.40 – Jednom na vlaku za Teksas, američki film
 18.15 – Piramida, zabavni program
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.05 – Maršal, hrvatski film
 22.45 – Dnevnik
 23.00 – Evergreen: Lopovi poput nas, američki film
 01.00 – Nedjeljom u dva
 02.00 – Sudac John Deed 3., serija

- 03.30 – Jednom na vlaku za Teksas, američki film
 05.00 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 05.15 – Domovnica: Crikvenica

- 08.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
 08.20 – TV raspored
 08.25 – Dječak i krotitelj konja, američki film za djecu i mlade
 10.00 – Videokiosk
 10.50 – Biblija

- 11.00 – Sveta misa, prijenos
 12.00 – Opera Box
 12.35 – Kitzbühel: Svjetski skijaški kup – slalom (M)
 13.05 – Kitzbühel: Svjetski skijaški kup – slalom (M)
 14.00 – Mir i dobro
 14.30 – Sudac John Deed 3., serija
 16.00 – Emisija
 16.55 – Hrvatska – Argentina, prijenos
 18.30 – Emisija
 18.45 – Otvoreno prvenstvo Hrvatske u stolnom tenisu, sn.
 20.00 – Pet plus – sportski program
 21.20 – Vijesti na Drugom
 21.30 – Pet plus – sportski program
 23.45 – Simpsoni 11., humoristična serija
 00.10 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
 00.55 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
 07.35 Beyblade, crtana serija
 08.45 Moja cura je zvijezda, humoristična serija
 09.05 Rock Me Baby, humoristična serija
 09.30 Lud za tobom, humoristična serija
 09.50 Zabranjena ljubav, sapunica
 12.10 Tarzan: Kralj New Yorka, kriminalistička serija
 12.55 Cijena savjesti, dramska serija
 13.55 Krvna veza, kriminalistička mini serija, prvi dio
 15.10 Pravi poziv, akcijsko-fantastična serija
 16.00 Romeo mora umrijeti, igrani film, akcijski (R)
 17.50 Zvijezde Ekstra: Dobro je biti Michael & Catherine i Posh & Becks, zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv vikend, magazin
 20.15 Tigar i zmaj, igrani film, epski spektakl
 22.25 Virus smrti, igrani film, akcijski
 00.00 Klopka za milijunaša, igrani film, akcijska komedija
 01.40 8 milimetara, igrani film, triler (R)
 03.55 Eksploziv vikend, magazin (R)

- 07.00 NOVA KIDS TV
 Scooby doo
 Diabolik
 Djeca iz učionice 402

NEDJELJA

09.25 Skijanje: Maribor: sl (ž), 1. vožnja, prijenos
 10.15 Buffy – ubojica vampira, serija
 11.05 Angel, serija

11.55 Skijanje: Maribor: sl (ž), 2. vožnja, prijenos
 12.45 Tajne veze, dokumentarna serija
 13.15 Hrvatski Idol, show
 14.45 U sedmom nebu, serija
 15.35 Sve je relativno, serija
 16.05 Vijesti
 16.10 Opća anatomija, igrani film
 18.00 Jamiejeva kuhinja, kulinarski show
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Glazba
 20.00 Zona smrti, serija
 20.45 Red Carpet, zabavna emisija
 21.45 Privedite osumnjičene, igrani film
 23.35 Tajne veze, dokumentarna serija
 00.00 Vrijeme sutra
 07.00 Astro Boy, crtana serija
 07.25 Dexterov laboratorij
 07.45 Ed, Edd i Eddy, crtana serija
 08.10 Johnny Bravo, crtana serija
 08.30 Beyblade, crtana serija
 09.40 Moja cura je zvijezda, humoristična serija (R)
 10.00 Rock Me Baby, humoristična serija (R)
 10.25 Lud za tobom, humoristična serija (R)
 10.50 Pravi poziv, akcijsko-fantastična serija (R)
 11.35 Sam u kući, igrani film, komedija
 13.10 Krvna veza, kriminalistička mini serija, drugi dio
 14.40 Tigar i zmaj, igrani film, epski spektakl (R)
 16.50 Mijenjam ženu
 17.40 Salto, zabavna emisija
 18.15 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv vikend, magazin
 20.15 Tri palme za dvije bitange i ribicu, igrani film, komedija
 22.00 Tajne sudske medicine, dokumentarno-kriminalistička serija
 22.50 Autopsija, dokumentarno-kriminalistička serija
 23.20 Virus smrti, igrani film, akcijski (R)
 00.55 Klopka za milijunaša, igrani film, akcijska komedija (R)
 02.35 Eksploziv vikend,

PONEDJELJAK 24. 1. 2005.

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.15 – Lugarnica 8., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta: Chile
 11.05 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Panorama Europe – pitanje
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Iznova voljeti, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Krim odjel, serija
 15.00 – Serija za djecu i mlade
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.00 – Panorama Europe – odgovor
 20.10 – Latinica: Big Brother
 21.50 – Prijava bomba, dokumentarna serija
 22.40 – Bioproгноza
 22.45 – Otvoreno
 23.40 – Dnevnik
 23.55 – Dobro ugođena večer
 01.00 – Zmija, talijansko-francusko-njemački film
 03.00 – Latinica: Big Brother
 04.30 – Internacional, vanjskopolitički magazin
 05.00 – Maja, talk-show
 05.35 – Iznova voljeti, serija

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies
 10.25 – Papreni detektivi, serija za djecu
 10.50 – Chris Colorado, crtana serija
 11.15 – Glazbena TV
 11.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 12.00 – Ciklus Columbo: Double Shock, američki film
 13.15 – Direkt
 13.50 – TV kalendar
 14.00 – Res publica: Religijski program
 15.00 – Lugarnica 8., serija
 15.45 – Vijesti za gluhe
 15.55 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija

16.15 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
 17.00 – Panorama Europe – pitanje
 17.05 – Internacional, vanjskopolitički magazin
 17.35 – Županijska panorama
 18.00 – Emisija
 18.10 – Hrvatska – Japan, prijenos
 19.45 – Emisija
 20.00 – Panorama Europe – pitanje
 20.05 – Prijatelji – special, humoristična serija
 20.55 – Bez traga, serija
 21.35 – Vijesti na Drugom
 21.50 – Špitz, zabavna emisija
 22.45 – Sašina ekipa, serija
 23.40 – Filmska večer s kulturnim filmovima: Suvišna okrutnost, američki film
 01.15 – Krim odjel, serija
 02.05 – Prijatelji – special, humoristična serija
 02.50 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija
 03.10 – Bez traga, serija

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby Doo
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Nevjerojatni Hulk
 09.55 Uljez, serija
 10.40 Izlog strasti, serija
 11.10 Ljubav bez grijeha, serija
 12.00 Zatočenica, serija
 12.50 TV prodaja
 13.00 Red Carpet, zabavna emisija
 13.55 Kralj Queensa, serija
 14.20 Dharma i Greg, serija
 14.45 Sve je relativno, serija
 15.10 Te divne reklame!
 15.45 Zatočenica, serija
 16.45 Ljubav bez grijeha, serija
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Glazba
 20.00 Jedan na jedan – talk show Alke Vuice
 21.00 Traffic, igrani film
 23.30 Čuvar prijelaza, igrani film
 01.25 Vrijeme sutra
 06.55 Ekkluziv, magazin (R)
 07.10 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 07.55 Anastasia, sapunica (R)
 08.40 Voljeni doktor Martini,

humoristična serija (R)
 09.25 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.50 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 10.15 Sam u kući, igrani film, komedija (R)
 11.55 Anastasia, sapunica
 12.40 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.10 Osveta ljubavi, telenovela
 13.55 Voljeni doktor Martini, humoristična serija

14.45 Eksploziv, magazin (R)
 15.20 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.45 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.10 Roseanne, humoristična serija
 16.35 Bračne vode, humoristična serija
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Psihijatar na Sanjinom kauču, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Srollovka, zabavna emisija
 21.10 Edel i Starck, humoristična serija
 22.05 U ime časti, igrani film, akcijski
 23.50 Vijesti, informativna emisija
 00.05 Tri palme za dvije bitange i ribicu, igrani film,

komedija (R)
 01.50 Tajne sudske medicine, dokumentarno-kriminalistička serija (R)
 02.40 Autopsija, dokumentarno-kriminalistička serija (R)

UTORAK 25. 1. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.15 – Lugarnica 8., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta:
 Kuba – održavanje
 karipskog ritma
 11.05 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – Panorama Europe –
 pitanje
 12.17 – TV kalendar
 12.30 – Iznova voljeti, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Krim odjel, serija
 15.05 – Serija za djecu i mlade
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.00 – Panorama Europe –
 odgovor
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – 100% ja, zabavno-
 glazbena emisija
 21.40 – Čuda moderne medicine:
 Kriminal i nasilje,
 znanstveno-obrazovna
 serija
 22.10 – Bioproгноza
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Dnevnik
 23.25 – Na rubu znanosti
 00.25 – Looking for Miracles,
 kanadski film
 02.05 – Globalno sijelo
 02.35 – 100% ja, zabavno-
 glazbena emisija
 03.25 – Karte na stol, magazin iz
 kulture
 03.55 – Slobodna zona, kratki
 dokumentarni film
 04.10 – Oprah Show
 04.55 – Maja, talk-show
 05.30 – Iznova voljeti, serija

HRT 2

07.45 – TV raspored
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska
 serija
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Papreni detektivi,
 serija za djecu

10.50 – Emisija za djecu
 11.20 – Glazbena TV
 11.50 – Podnevna premijera:
 Looking for Miracles,
 kanadski film (oko 99')
 13.30 – Šume i ljudi: Hrast crnika,
 dokumentarna serija
 14.00 – Res publica: Normalan
 život, emisija o osobama
 s invaliditetom
 15.00 – Lugarnica 8., serija
 15.50 – Vijesti za gluhe
 16.00 – Dobro jutro, Miami! 1.,
 humoristična serija
 16.25 – Zvezdane staze:
 Voyager 5., serija
 17.20 – Županijska panorama
 17.50 – Schlading: Svjetski
 skijaški kup – noćni slalom
 19.00 – Karte na stol, magazin
 iz kulture
 19.30 – Glazbena TV
 20.05 – 8 jednostavnih pravila
 za dečke moje kćeri
 tinejdžerice, humoristična
 serija
 20.30 – Oteti, serija
 22.05 – Vijesti na Drugom
 22.20 – Sašina ekipa, serija
 23.15 – Filmska večer s kulturnim
 filmovima: Kaskader,
 američki film
 01.30 – Krim odjel, serija
 02.25 – 8 jednostavnih pravila za
 dečke moje kćeri
 tinejdžerice, humoristična
 serija
 02.45 – Dobro jutro, Miami! 1.,
 humoristična serija

nova

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Nevjerojatni Hulk
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Nevjerojatni Hulk
 09.55 Uljez, serija
 10.40 Izlog strasti, serija
 11.10 Ljubav bez grijeha, serija
 12.00 Zatočenica, serija
 12.50 TV prodaja
 13.00 Jedan na jedan,
 talk show Alke Vuice
 13.55 Kralj Queensa, serija
 14.20 Dharma i Greg, serija
 14.45 Djevojke s Beverly Hillsa,
 serija
 15.10 Te divne reklame!
 15.45 Zatočenica, serija
 16.45 Ljubav bez grijeha, serija
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata

19.45 Vrijeme
 19.50 Glazba
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Po ure torture, zabavna
 emisija
 21.30 Svi vole Raymonda, serija
 22.00 Auf wiedersehen, srce,
 serija
 23.00 Stravične legende 2,
 igrani film
 00.40 Vrijeme sutra

06.55 Ekkluziv, magazin (R)
 07.15 Osveta ljubavi,
 telenovela (R)
 07.55 Anastasia, sapunica (R)
 08.40 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija (R)
 09.30 Simpsoni, humoristična
 animirana serija (R)
 09.55 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija (R)
 10.15 U ime časti, igrani film,
 akcijski (R)
 11.55 Anastasia, sapunica
 12.40 Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 13.10 Osveta ljubavi, telenovela
 14.00 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija
 14.45 Eksploziv, magazin (R)
 15.20 Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 15.45 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija
 16.10 Roseanne, humoristična
 serija
 16.35 Bračne vode, humoristična
 serija
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Potraži me u
 predgrađu..., talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu,
 dokumentarna sapunica
 21.10 Kontrola leta, igrani film,
 akcijska drama
 22.50 Cobra 11 – specijalci s
 autoputa, kriminalistička
 serija
 23.45 Vijesti, informativna emisija
 00.00 Srcolovka,
 zabavna emisija (R)
 00.50 Edel i Starck,
 humoristična serija (R)
 01.40 Bračne vode,
 humoristična serija (R)
 02.00 Roseanne,
 humoristična serija (R)
 02.30 Dadilja, humoristična
 serija (R)
 02.50 Sanja, talk show (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.15 – Lugarnica 8., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Najekstremnije životinje:
 Ekstremni graditelji
 11.00 – Govorimo o zdravlju
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – Panorama Europe – pitanje
 12.17 – TV kalendar
 12.30 – Iznova voljeti, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Krim odjel, serija
 15.05 – Serija za djecu i mlade
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Villa Maria, serija
 19.20 – Panorama Europe – pitanje
 19.30 – Dnevnik
 20.00 – Panorama Europe –
 odgovor
 20.05 – La comunidad, španjolski
 film
 21.55 – More, maslina, loza –
 dokumentarna serija
 22.30 – Otvoreno
 23.25 – Dnevnik
 23.40 – Transfer
 00.25 – Ftina tsigara, grčki film
 01.45 – Najekstremnije životinje:
 Ekstremni graditelji
 02.35 – More, maslina, loza –
 dokumentarna serija
 03.05 – Slobodna zona, kratki
 dokumentarni film
 03.20 – Znanstvena petica
 04.05 – Oprah Show

04.50 – Maja, talk-show
 05.25 – Iznova voljeti, serija

SRIJEDA 26. 1. 2005.

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
09.20 – NULTI SAT
10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
13.35 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija
14.00 – Res publica: Trenutak spoznaje
14.45 – Res publica: Heureka
15.00 – Lugarnica 8., serija
15.50 – Vijesti za gluhe
16.00 – Emisija
16.10 – Hrvatska – Australija, prijenos
17.45 – Emisija
18.00 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
18.15 – Panorama Europe – pitanje
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Znanstvena petica
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Svijet prema Jimu, humoristična serija
20.35 – Drakula, mini-serija
22.05 – Vijesti na Drugom
22.20 – Sašina ekipa, serija
23.15 – Filmska večer s kulturnim filmovima: Gorki mjesec, francusko-britanski film
01.30 – Krim odjel, serija
02.25 – Svijet prema Jimu, humoristična serija
02.45 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija
03.10 – Pregled programa za četvrtak

07.00 NOVA KIDS TV
Djeca iz učionice 402
Diabolik
Nevjerojatni Hulk
Harvey Toons
Djeca iz učionice 402
Diabolik
Nevjerojatni Hulk
09.55 Uljez, serija
10.40 Izlog strasti, serija
11.10 Ljubav bez grijeha, serija
12.00 Zatočenica, serija
12.50 TV prodaja
13.00 Naša mala klinika, serija
13.55 Kralj Queensa, serija
14.20 Dharma I Greg, serija
14.45 Svi vole Raymonda, serija
15.10 Te divne reklame!
15.45 Zatočenica, serija
16.45 Ljubav bez grijeha, serija

17.35 Vijesti
17.40 Izlog strasti, serija
18.10 Uljez, serija
19.00 24 sata
19.45 Vrijeme
19.50 Glazba
20.00 Diplomatska opsada, igrani film
21.40 U sridu – talk show
22.40 Središte pakla, igrani film
00.20 Vrijeme sutra

06.55 Ekkluziv, magazin (R)
07.10 Osveta ljubavi, telenovela (R)
08.00 Anastasia, sapunica (R)
08.45 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
09.30 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
09.55 Sabrina, mala vještica, 10.15 Kontrola leta, igrani film, akcijska drama (R)
11.55 Anastasia, sapunica
12.40 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
13.10 Osveta ljubavi, telenovela
13.55 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
14.45 Eksploziv, magazin (R)
15.20 Simpsoni, humoristična animirana serija
15.45 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
16.10 Roseanne, humoristična serija
16.35 Bračne vode, humoristična serija
17.00 Dadilja, humoristična serija
17.30 Sanja: Što je seksi? Mišići ili obline?, talk show
18.30 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Robert Knjaz – Mjenjačnica, zabavna emisija
21.05 Nestali, kriminalistička serija
21.55 U mreži terora, kriminalistička serija
22.45 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija
23.35 Vijesti, informativna emisija
23.50 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica, drugi dio (R)
00.45 Bračne vode, humoristična serija (R)
01.10 Roseanne, humoristična serija (R)
01.30 Sanja, talk show (R)
02.30 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija (R)
03.15 Eksploziv, magazin (R)

ČETVRTAK

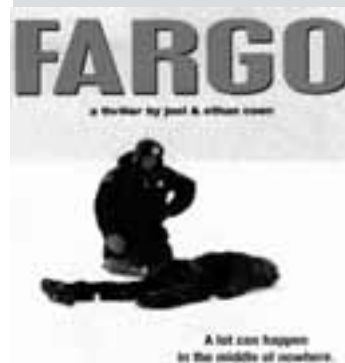

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.15 – Lugarnica 8., serija
10.00 – Vijesti
10.05 – Putovanje oko svijeta: Izvorišta Egipta
10.55 – Radoznali vrtlari, dokumentarna serija
11.25 – Najbolji, dokumentarna serija
12.00 – Dnevnik
12.15 – Bioproгноza
12.16 – Panorama Europe – pitanje
12.17 – TV kalendar
12.30 – Iznova voljeti, serija
13.20 – Maja, talk-show
13.55 – TV raspored
14.00 – Vijesti
14.10 – Krim odjel, serija
15.05 – Serija za djecu i mlade
15.30 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.40 – Villa Maria, serija
19.30 – Dnevnik
20.00 – Panorama Europe – odgovor
20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 – Brisani prostor
22.05 – Pola ure kulture
22.35 – Bioproгноza
22.40 – Otvoreno
23.35 – Dnevnik
23.50 – Drakula, mini-serija
01.20 – Fatma, francusko-tuniski film
03.20 – Brisani prostor
04.10 – Pola ure kulture
04.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
04.55 – Maja, talk-show
05.30 – Iznova voljeti, serija

07.45 – TV raspored
07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
09.20 – NULTI SAT
10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
13.35 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija
14.00 – Res publica: Meta, emisija za branitelje

15.00 – Lugarnica 8., serija
15.45 – Vijesti za gluhe
15.55 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
16.40 – Poslovni klub
17.10 – Europa i mi
17.25 – Županijska panorama
17.50 – Panorama Europe – pitanje
17.55 – Emisija
18.10 – Hrvatska – Španjolska, prijenos
19.45 – Emisija
20.00 – Panorama Europe – pitanje
20.05 – Zapadno krilo 5., serija
20.55 – Pa to je fantastično 5., humoristična serija
21.25 – Vijesti na Drugom
21.40 – Oz 1., serija
22.30 – Filmska večer s kulturnim filmovima: Fargo, američko-britanski film

00.05 – Krim odjel, serija
00.55 – Pa to je fantastično 5., humoristična serija
01.25 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija
01.50 – Zapadno krilo 5., serija

07.00 NOVA KIDS TV
Djeca iz učionice 402
Diabolik
Nevjerojatni Hulk
Harvey Toons
Djeca iz učionice 402
Diabolik
Nevjerojatni Hulk
09.55 Uljez, serija
10.40 Izlog strasti, serija
11.10 Ljubav bez grijeha, serija
12.00 Zatočenica, serija
13.00 U sridu – talk show
13.55 Malcolm u sredini, serija
14.20 Lude 70-e, serija
14.45 Dosje: krokodil, dokumentarna serija
15.10 Te divne reklame!
15.45 Zatočenica, serija

27.1. 2005.

TV NAJAVA

TV TJEDNIK

16.45 Ljubav bez grijeha, serija
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Glazba
 20.00 Drugo lice – Petar Vlahov
 show
 21.00 Windsorski protokol, igrani film
 22.45 Mr. Bean, serija
 23.15 Košarka Euroliga: Cibona
 VIP-Fortitudo Climamio,
 snimka
 01.00 Vrijeme sutra
 07.15 Ekkluziv, magazin (R)
 07.25 Osveta ljubavi, telenovela (R)

08.10 Anastasia, sapunica (R)
 08.55 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija (R)
 09.45 Simpsoni, humoristična
 animirana serija (R)
 10.10 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija (R)
 10.30 U dobru i zlu, igrani film,
 komedija
 12.00 Anastasia, sapunica
 12.45 Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 13.10 Osveta ljubavi, telenovela
 13.55 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija
 14.45 Eksploziv, magazin (R)
 15.20 Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 15.45 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija
 16.10 Roseanne, humoristična serija
 16.35 Bračne vode, humoristična
 serija
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Oni su jači i od sudbine
 talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu – hrvatska
 verzija, dokumentarna
 sapunica
 21.05 Samo tu ne, igrani film, drama
 22.55 Cobra 11 – specijalci s
 autoputa, kriminalistička serija
 23.50 Vijesti, informativna emisija
 00.05 Robert Knjaz – Mjenjačnica,
 zabavna emisija (R)
 00.55 Nestali,
 kriminalistička serija (R)
 01.45 U mreži terora,
 kriminalistička serija (R)
 02.30 Cobra 11 – specijalci s
 autoputa, kriminalistička
 serija (R)
 03.20 Eksploziv, magazin (R)

Emisija TV tjednik emitirat će se i večeras, 21. siječnja, u terminu od 20 sati na programu EYU ECO televizije. Gosti emisije bit će dugogodišnji, te aktualni predsjednik HKC »Bunjevačko kolo« *Bela Ivković* i *Mirko Ostrogonac*. Repriza ove emisije je u subotu, 22. siječnja u 15 sati.

FILM TJEDNA

PRVI PROGRAM SRIJEDA, 26.1.2005.
 20.05

La comunidad

španjolski film
 (LA COMUNIDAD, 2000.)

Crna komedija. Julia (C. Maura) odnedavno se bavi prodajom nekretnina i još nije uspje - la prodati ni jedan stan. Ni njezin brak nije baš uspješan i, kako bi u njega unijela malo živosti, odluči s mužem provesti noć u prekrasnom stanu koji već neko vrijeme bezuspješno nudi kupci - ma. Ujutro u spavaću sobu prodre voda iz stana na gornjem katu i Julia s vatrogascima ulazi u za - pušteni stan gdje pronalaze leš vlasnika. Sljedeće noći Julia će u tome stanu pronaći i 300 milijuna peseta (oko milijun i 800 tisuća eura). No, za to blago znaju svi susjedi i Julia shvati da će biti teško iznijeti ga iz kuće i sačuvati vlastiti život budući da su stanari doista spremni na sve...

Španjolska filmska, kazališna i TV glumica Carmen Maura međunarodnu je slavu stekla osam - desetih, kad je, među ostalim, glumila u nekoliko filmova Pedra Almodóvara. Za ulogu u njego - vu filmu »Žene na rubu živčanog sloma« nagrađena je europskom filmskom nagradom Felix. Kako se dokazala upravo ulogama u kojima se komično miješa s tragičnim, uloga Julije, žene koja se nađe u grotesknim, opasnim, užasnim, bezizlaznim, ali uvijek komičnim situacijama, bila je kao stvorena za nju. Dokazuju to i nagrade koje je osvojila: Goya, Srebrna školjka na festivalu u San Sebastián, nagrada udruženja španjolskih scenarista. »La comunidad« je prvi film u kojem je Carmen Maura surađivala s redateljem i scenaristom Álexom de la Iglesiom, kojeg smatraju no - vom nadom španjolske kinematografije. Prvi cjelovečernji film režirao je 1993., a izvan domovine najpoznatiji je po akcijskom krimiću iz 1997. »Perdita Durango«. U »La comunidad« (a i u drugim svojim filmovima) de la Iglesias se uspješno poigrava različitim žanrovima, pa komedija u nekim dijelovima prelazi u pravi triler, a ima i (ironiziranih) elemenata horora.

Uloge: Carmen Maura, Eduardo Antuna, Emilio Gutiérrez Caba
 Scenaristi: Jorge Guerricaechevarría i Álex de la Iglesia
 Redatelj: Álex de la Iglesia

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.400 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUYU 22
(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)
Beneficiary customer:
540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.728 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.420 din., a u jednom pravcu 1.920 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA
24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Jezični savjetnik

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Na izravnoj vezi« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
- »U društvu s mladima« (petkom)
- 20,00 h**
- »Aktualije« (ponedjeljkom)
- »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)
- 20,30 h**
- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazz-a (petkom)

agria

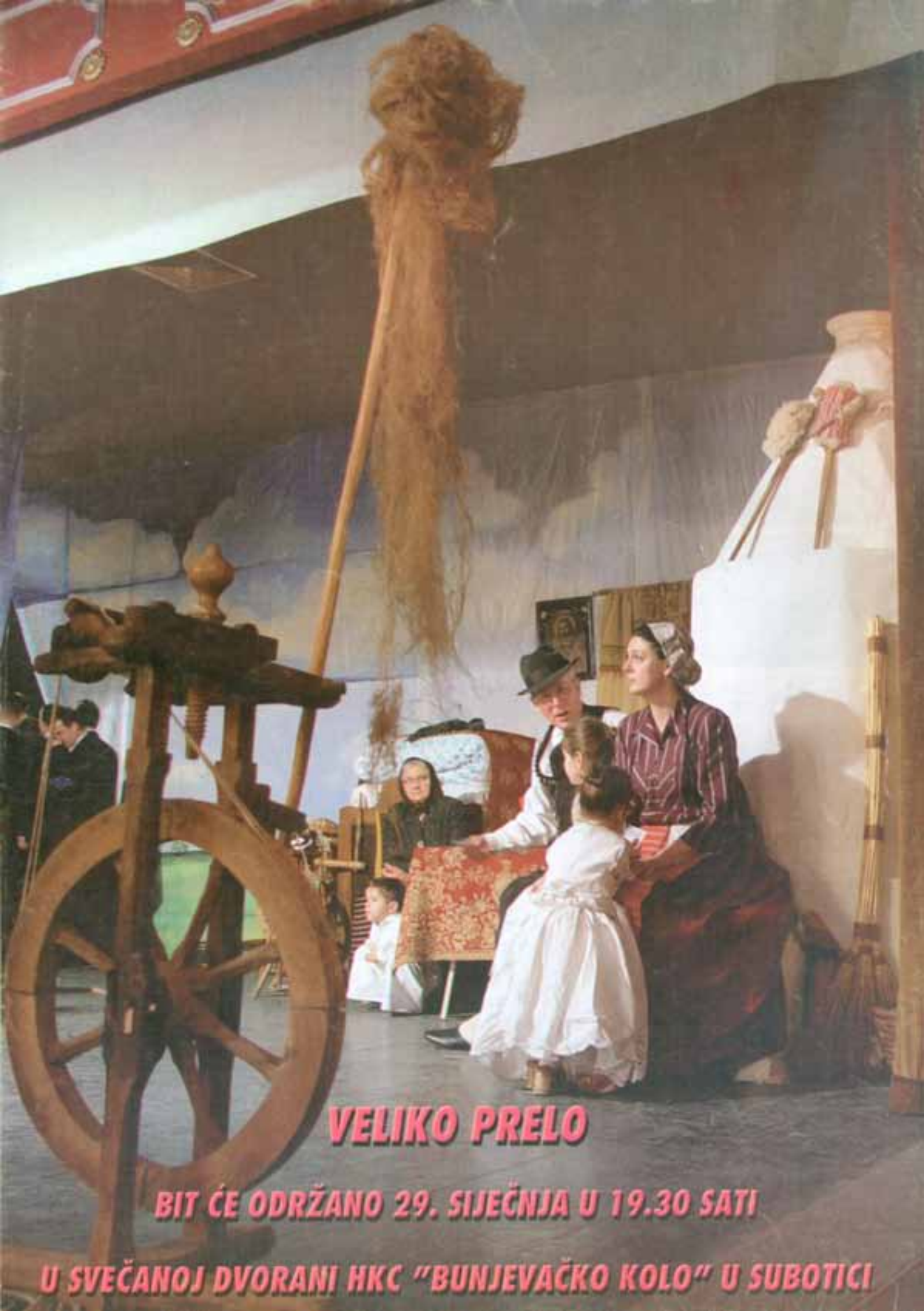
AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

VELIKO PRELO

BIT ĆE ODRŽANO 29. SIJEČNJA U 19.30 SATI

U SVEČANOJ DVORANI HKC "BUNJEVAČKO KOLO" U SUBOTICI